דף ירוק

מוסף על המשמר בתנועה הקיבוצית מס' [illegible] 11 בפברואר 1986 ב' באדר א' תשמ"ו

ביקור הסטרפטוקוקוס

את האיידס ניצחנו. את הסטרפטוקוקוס לא. החורף הוא בכל הקיבוצים (ולא רק בצפון) ואף עיתון לא עשה מזה סקופ... (ר' בעמ' 10)

"גלילי שייך לדור המייסדים. ועל כולם אפשר לומר, שמתו בצער..." אניטה שפירא, "מכירה ומוקירה", על גלילי. ר' בעמ' 4.

יוסי אמיתי: שנות חיים - 46. מגדיר קיבוץ - 8 שנתים. שושבין של נוער שמאל - 4 פעמים. ראוי להיכנס ל"גינס". ר' בעמ' 3.

נבדיהם ונינותיהם של "האריסים" של איכרי ראשון־פינה מתבוננים במראה של שנות האלפיים. אילת השחר בת 70. ר' בעמ' 15.

"בית חלומותי" מציג: רהיטים שנעים ללטף

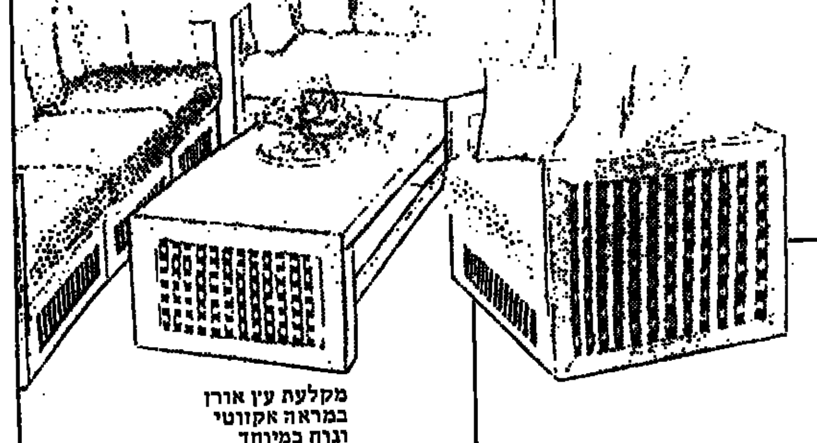

מקלעת עין אורן במראה אקזוטי וגרה במיוחד

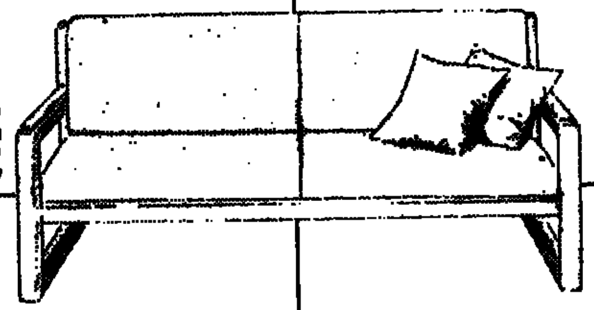

קוים פשוטים ומרומזים עם ידיות שנעים ללטף.

הנחה מיוחדת לקיבוצים!

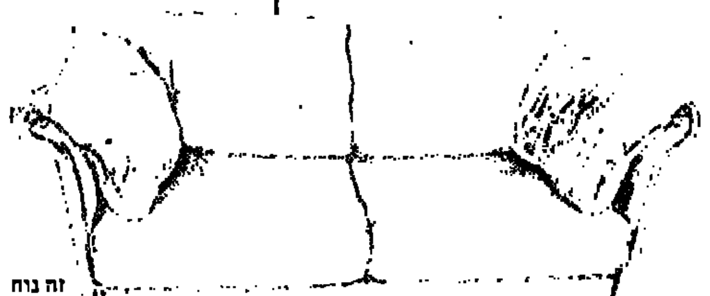

זה נוח כמו שזה נראה.

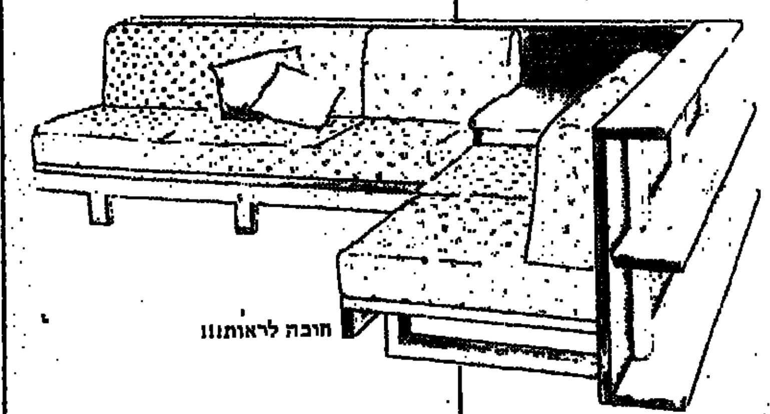

חובה לראותו!!

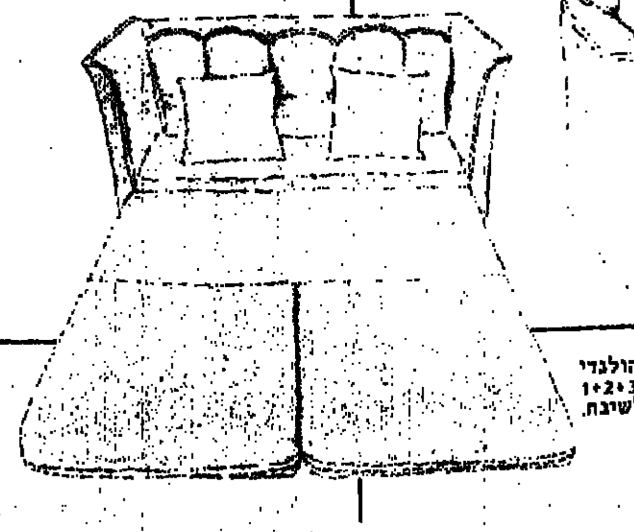

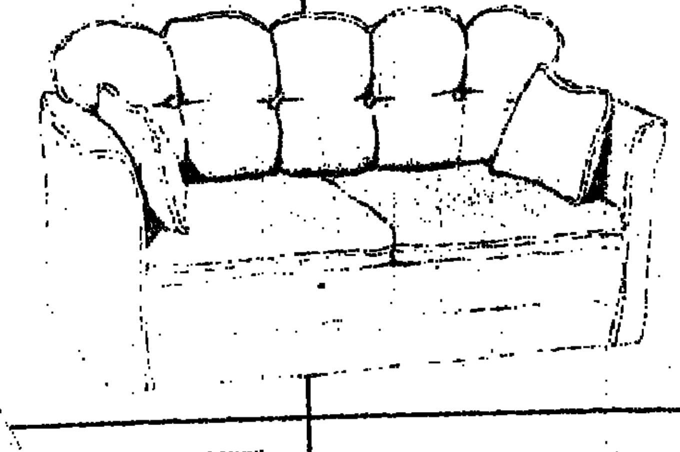

"האג" - הדגם ההולנדי 3+2+1 וכל יחידה נפתחת לשינה.

אנו שמחים להזדמנות, לארח אתכם באוירה המיוחדת שלנו, באולם רחב ידיים (700 מ"ר), ולהציג בפניכם את מבחר הרהיטים במקום: חדרי שינה, מערכות ישיבה סלוניות – **גם נפתחות לשינה**, פינות טלויזיה, פינות אוכל (גם במידות קטנות) חדרי נוער, כורסאות טלויזיה, **וילונות, אהילים, כיסויי מיטה משגעים,** וריהוט משלים.

בבית חלומותי תוכלו לראות (וגם להרגיש) – רהיטים מודרניים בקווי האופנה החדישים בעולם לצד ריהוט קלאסי, במבחר עצום של ברים.

נציגי המכירות שלנו יעזרו לכם, וישמחו לייעץ לכם **ברמה מקצועית גבוהה** – אם תבקשו. אם לאו, יניחו לכם לסייר **ולבחון את הרהיטים בקצב האישי שלכם.**

בואו לבקר אותנו, לראות ולהנות מהתצוגה. נשמח לשמוע מה טעמכם האישי ואיך אתם מרגישים אצלנו.

להתראות

בית חלומותי תרבות הדיור

שד' ההסתדרות 269 מפרץ חיפה (צומת קרית אתא מאחורי הגלידות) טל. 04-720116

שוליים קשים

רק „על־המשמר", וגם הוא בצמצום, הזכיר את מלאות 5 שנים לפטירתו של אהרון כהן ז"ל — אלמנתו, רבקה כהן, רואה ביוסי אמיתי את ממשיך דרכו של בעלה המנוח. אמיתי, איש מרכזי בשוליים, גאה בתואר

לכל אלה — לאימו, לבנימין דה־פריז, לישק קולקובסקי, לאהרון כהן, לעיסאם סרטווי, למפ"ם, לכולם יש ליוסי אמיתי פינה חמה בלב והערכה גדולה, ולכולם הוא חב תורה.

לאימו, ילידת פתח־תקוה, בתו של מייסד שירות הדליז'אנסים בתל־אביב, על שעודדה אותו, כשהיה תלמיד בכיתה ט' בבית־הספר של הורם הכללי בתל־אביב, לעשות „צעד בעל משמעות עצומה" ולבחור בשפה הערבית, ולא הצרפתית ולא הלאטינית, כשפה שנייה. המקצוע הזה, לימודי הערבית, לא רק שהעניק לו את העשר היחיד בתעודת־הבגרות, אלא שהודות לו נחשף אל אורח־המחשבה של הערבים ועלה על הדרך הפוליטית, בה הוא מהלך זה שלושים שנה עם קומץ מרעיו, דרך, שכידוע, איננה דרך המלך.

לפרופסור בנימין דה־פריז, המורה לתלמוד, „אדם נהדר", שאף כי לא קירבו, אפילו לא במעט, לתשובה („הייתי ונשארתי חילוני וראציונאליסט"), הרי שהעניק לו בקיאות מסויימת ביהדות, ונטע בו כבוד כלפי אנשים מאמינים, מכל הדתות, עד כדי הסתייגות („איני רוצה קשר איתם") מאלה היוצאים נגדם „בפורס־מאז'ור".

לפילוסוף הפולני, הפרופסור ישק קולקובסקי, על ספרו „הרשות הנתונה", ובעיקר על המסה „בשבחו של חוסר העקביות", בה הוא קובע, כי חוסר עקביותם של מנהיגים, הוא שמציל את העולם מחורבן. „אבל יש מצבים אולטימטיביים. מצבים, בהם אסור להתחמק מלבחור בין טוב ורע". המתודה המחשבתית של קולקובסקי היא המוטו של אמיתי. „מאז אני ספקן".

להיסטוריון המנוח, אהרון כהן, משער־העמקים, שאמיתי היה מבאי ביתו והושפע מכושר הלמידה והניתוח המדהים שלו, והגם שהיו גם היו ביניהם ויכוחים („אהרונצ'יק, לפחות על פניו, לא היה אכול ספקות") לא יכול אמיתי להתכחש להשראה שהשרה עליו כהן בתובנה, כלומר, ביכולתו להיכנס לעורו של הערבי, ולהבין את הראציונאל שלו, ולא רק את זה של היהודי, במצב של סיכסוך מתמשך.

לעיסאם סרטאווי המנוח, שאמיתי היה מיודד איתו (השניים אפילו הועידו את ילדיהם לנישואין...) ושלושת המפגשים ביניהם אימתו ואישרו הנחות מחקריות של אמיתי, שהיו פרי אינטואיציה ואינטרפרטציה בלבד.

ולמפ"ם: — לה ולהשומר־הצעיר חב אמיתי „חוב עצום על תרומתם את מרכיב אחוות־העמים לקשת הציונית, וייחודם המובהק בהבנת העניין הערבי („אלא שלא הצליחו להדביק את ההתפתחויות"...).

ומכל התארים והתפקידים בהם נושא יוסי אמיתי — נשוי ואב לשלושה, מזכיר קיבוץ גבולות זו הפעם השמינית, חבר הנהלת הרשימה המתקדמת לשלום, חבר המועצה למען שלום ישראלי־פלסטיני, מורה להיסטוריה של המזרח־התיכון במכללת הנגב ובסמינר הקיבוצים — תואר אחד יקר לו במיוחד: ממשיך דרכו של אהרון כהן.

למותו של מתווה הדרך, אהרון כהן, מלאו לא מכבר 5 שנים, ואת הזכיר לנו „על המשמר", בכרוניקה מן ה־29.1: ממשיך הדרך הוא יליד תל־אביב 38', בן למשפחה אשכנזית, מסורתית, שהצטרף בגיל 15 לקן צפון של השומר־הצעיר בת"א. עם חבריו לקן התגייס לנח"ל, ועמם הגיע לגבולות. קיבוץ נוטה להתפורר. „אוכל יושביו". ב־64' נפל בחלקו, בפעם הראשונה מתוך השמונה, להיות מזכיר הקיבוץ, ולעמוד חסר־אונים נוכח עזיבתם של מרבית חברי השכבה הוותיקה, בשל היעדר פתרון חינוכי לילדיהם („זו היתה טראומה איומה. נשארנו 22 חברים. נדמה היה, שהמקום אבוד. אני זוכר, איך ליוויתי לאוטובוסים את העוזבים, בני 40, כשהם בוכים כמו ילדים. טראומה כזאת לא נצליח לעבור פעם נוספת").

עד שגוייס, ב־59', להיות רכז חינוכי בתנועת הנוער הערבי־החלוצי של מפ"ם, עבד בחקלאות. כשגוייס — התוודע אל המציאות הבעייתית של תנועת הנוער הזאת, ושל המפלגה־האם.

„התנועה היתה אז בשיאה, עם 1200 חניכים. לעומת זאת, בתחום הרעיוני־פוליטי היתה זו תקופת השפל שלה. החניכים הציגו שאלות, העלו בעיות וציפיות, ולמפ"ם לא נמצאו תשובות. המעשים הטובים שעשתה, הכשרה מקצועית, אירוח בקיבוצים, לא פיצו על היעדר פתרונות למצוקות פוליטיות. ליוויתי את התהליך בחוסר אונים".

אולי היתה ידו של חוסר האונים הזה, במפגש הראשון, שהפך לרעות עמוקה, בין אהרון כהן ויוסי אמיתי. „מיד נוצרה בינינו כימיה. הוא כבר היה נתון אז במשפט, שנמשך 3 שנים, ועם זאת מצא זמן לעבור על מחקריו. הוא היה אדם יחיד במינו, עם מערכת ערכים מוצקה. לפחות על פניו הוא לא נראה אכול ספקות. מכאן נבעו המחלוקות בינינו. בין היתר, לגבי הקומוניזם בבריה"מ. ראייתו את הסיכסוך הישראלי־ערבי היתה כראייתו של אדם ההולך על החומה, ורואה היטב את שני הצדדים, וזה בניגוד לראיית הסיכסוך הישראלי־ערבי כמערבון, האופיינית לישראלים רבים. הייתי בכמה ישיבות של בית־המשפט, אני זוכר את מתן פסק־הדין. אהרונצ'יק היה משוכנע בחפותו ואין ספק שהיה חף מפשע. נסיבות הימים ההם, התפיסה הבטחונית הסגורה, כפי שביטא ויישם אותה איסר הראל, הם שהצמיחו את החוק הדרקוני, שעליו נשפט אהרונצ'יק".

בין 68' ל־70' ערך אמיתי את „חותם", שהיה אז דו־שבועון של הדור הצעיר במפ"ם. פירסום מסתו של יהודה עמיחי, „אני לא מאמין", בדו־שבועון, עורר עליו את זעם מנהיגי התנועה, והחיש, מן הסתם, את הסתלקותו הבלתי־נמנעת מהאחריות על שופרה של מפ"ם — מפ"ם, שדרכה איננה דרכו של אהרונצ'יק, ולא יכלה עוד להיות דרכו של אמיתי.

כשהסתפחה מפ"ם למערך, פרש ממנה. „ועם חמישה סטודנטים, חברי הקיבוץ הארצי. טמן את הגרעין ממנו נבט, אך לא הירבה לצמוח, שי"ח. היום הוא מרשה לעצמו נימה של גיחוך: „זה היה ארגון שקם, צמח, התבגר והתפורר. הכוונה היתה לשוחח, לברר דברים, לא להשלים עם דוגמות. היה בי הרבה בוסר. השתכרנו מהמעמד של קבוצה אקס־פרלמנטרית. הספק השתולל. עברנו תהליך מהיר של למידה עצמית: לבסוף התפזרנו על הקשת הפוליטית, והיו שהגיעו אפילו עד למרכז. כי העניין לא היה תכליתי מאוד".

כולם היו בולשביסטים

מפ"ם כן היתה תכליתית מאוד, אך כבר לא מספקת. „אני מוצר אופייני של דור אכול ספקות בשומר־הצעיר, שהגיע לבשלותו הפוליטית אחר הוועידה ה־20 של המפלגה הקומוניסטית בבריה"מ ב־1956. משפטי פראג והדה־סטאליניזציה של חרושצ'וב גרמו לכל הספקות הכבושים לפרוץ החוצה, ועוררו את ההתנגדות לבולשביזם. אבל אנשים בעלי תפיסת־עולם בולשביסטית לא היו רק בשומר־הצעיר. היתה זו צביעות לתקוף רק אותו בתחום זה. כל המפלגות, גם במרכז ובימין, היו בולשביסטיות וכוחניות בדרך אירגונן. גולדה היתה דוגמה מובהקת לצנטרליזם דמוקרטי".

ב־73', כזכור, קמל שי"ח וחבורת הספקנים האנרכיסטים ביקשה אחר בית פוליטי. [illegible] חלקם, ומרבית הקיבוצניקים ביניהם, חברו לאנשי מק"י, יורשי סנה, והקימו את „מוקד". האחרים נהו אחרי אורי אבנרי. אמיתי היה ביניהם. מה היה בו באבנרי? „הלכתי אחריו, בזכות הגישה העקבית והברורה שלו בנושא הסיכסוך. מק"י פיתחה איזו סינדרום של חוזר בתשובה, שנבעה מחרטה על תקופתה הסטאליניסטית, וכשדובר בעניינים של תכלית, תמיד התאמצה להיות יותר ציונית מציונית. הם פיתחו יחס חשדני לתנועה הלאומית הערבית. אני העדפתי חבורה, שגישתה יוצאת מהבנת התהליכים בעולם הערבי. כדוגמה אפשר להביא את התגובות וההתייחסות ליוזמת הביקור, שלא יצא לפועל, של גולדמן בקהיר. ד"ר סנה היה ביקורתי ביותר לגבי התוכנית. בעצם, תגובתו לא היתה שונה, מהותית, מתגובת גולדה. הוא גם לא דיבר על מחוייבות לחזור לגבולות 67'. הוא השאיר את הנושא פתוח, צידד בתיקוני גבול לא קטנים. היה בעד איחוד ירושלים. וכל זה, תוך ניסוח מרקסיסטי ולניניסטי. לגבי, החזרה הזאת היא בתחום המצבים האולטימטיביים עליהם מדבר קולקובסקי. אני מתנגד לסיפוח אפילו של מ"ר. כי ההבדל בין ספחנים מינימאליסטים למקסימאליסטים הוא רק עניין של כמות וגיאוגראפיה".

ב־73', בוועידת בולוניה, זכה אמיתי להימנות על המשתתפים בפגישה הראשונה, „ההיסטורית", בין ערבים לישראלים. המפגש הניב מכנה משותף והסכמה כללית בשתי נקודות: נסיגת צה"ל במסגרת הסדרי שלום מהשטחים, „והסוגה לשטחים כולם, בלי ההתפלפלויות הקטנוניות המוכרות", והכרה בזכויות הלגיטימיות של הפלסטינים. כשחזרו הישראלים לארצם נתכבדו בביקורת, אפילו מצד מק"י, והואשמו באימוץ הקו הסובייטי. „היו לי, איפוא, סיבות טובות להתנגד משותפות עם מק"י". ב־77', תחת מורא המהפך המתקרבות, התפוגגו החששות, ובעקבות זה אפילו הצליחו „מוקד", „העולם הזה" ולובה אליאב לגשר על ההבדלים התהומיים שחצצו ביניהם ולהקים רשימה משותפת לכנסת, את של"י. תוחלת חייה של של"י, לא היתה, כזכור, ארוכה. ימי

אמיתי, הרשימה המתקדמת לשלום: „כיבוש, הוא כיבוש, הוא כיבוש".

מתוחלת החיים של התלכדויות־שמאל אחרות. ניתוח הדוגמה האחרונה: „בדיאלוג הישראלי־פלסטיני ובמפגשים המשותפים, ראינו אנחנו, אנשי המועצה למען שלום ישראלי־פלסטיני, עניין מרכזי. והנה החלו להישמע חשדות, כאילו אנחנו מוכרים את ישראל. נוצרו מתחים. אי־אפשר היה יותר לפעול יחד. צבן, טיטלבאום, רן כהן, אנשים טובים. פשוט ראו צורך להוכיח שהם לא רק אנשי שלום, אלא גם אנשים שביטחון המדינה יקר להם. הם חששו, כנראה, מניכור והתרחקות מהחברה הישראלית".

— ואתה אינך חושש מכך?

— השאלה היא המחיר. יש לי זיקה עמוקה לביטחון ישראל, אך לא במסגרת הקונסנזוס הקרנפי, שאני הולך וסולד ממנו יותר ויותר. ואיני רואה עוד צורך להצטדק לפניו. אדם יכול להיות איש ביטחון מסור, מבלי להתפשר על קו מדיני של התידה מתמדת להבנה יהודית־ערבית".

לא טרור, כי אם מאבק מזוין

בין ייסוד רשימה שמאלנית אחת לייסודה של אחרת, בין כמזכיר קיבוץ ובין כמורה, בצד השלמת עבודת המאסטר שלו וכתיבת הפרק הערבי בספר מפ"ם, תמיד נכון ויש אמיתי לפולמוס בכתב ובעל־פה, ותמיד הוא יוצא מכנו, לדבריו, בחיזוק יותר בדיעותיו ומהוסבל יותר כאיש־ההבנה והוסר הידיעה של הישראלים. פולמוכנותו, הדייפה בכל שתהיה, אינה מקימה עליו שונאים, ואפשר שאפילו אינו יודע, עד כמה אינו כפריו באומרו: „יש לי חברים טובים בכל קצות הקשת הפוליטית". שלושה מאלה, שנשאלו לדעתם על אמיתי, לצורך הרשימה, שמחו לדבר בו טובות: כן, סימפאטי, ימה, בקיא היטב בחומר. תמים, ספקן.

„הספקנות", השיב לאביתי להרגיש. „ליוותה אותי כבר במפ"ם. עבור דרך של"י, והלאה. ולגבי הכל. היו לי ויכוחים עם אהרונצ'יק על השאלה, אם ההתנגשות בין ערבים ליהודים בא"י לא היתה בלתי־נמנעת. אני חושב, שאכן היתה בלתי־נמנעת. אהרונצ'יק חשב אחרת. היתה בי ספקנות לגבי היכולת להקים מפלגה יהודית־ערבית משותפת, ואני לא מתכוון לרגע שקיים כיום. מפלגה שמקבלת גם ערבים. בזה, אכן, היתה מפ"ם ראשונה. אבל זה לא נחשב בעיני. זה לא בית משותף. זו שכירות־משנה. אני שאפתי לדגם, שבו השותפות מלאה, מן התרבך הראשון. מתוך ליווי צמיחת המודעות הפלסטינית של דור המדינה הערבי, טבעתי את הקונצפציה שביסוד התנועה המתקדמת לשלום".

בנאי 84' הוקמה הרשימה המתקדמת לשלום. אמיתי הוא חבר מזכירותה, ואם תגביר ביום מן הימים את כוחה עד כדי 12 מנדטים, ימצא גם הוא את עצמו בכנסת. זו אינה שאיפתו.

— האמנם, הרשימה המתקדמת היא „בית משותף"? האין היהודים בה „שבירי משנה"?

— מבחינת הכוונות אין זה כך. ואני מכיר היטב את שני הצדדים. בפועל, נכון שיש לנו, ליהודים ברשימה, קשיים עצומים. אנחנו עומדים מול

אמיתי, עידן שי"ח: „היה בזה הרבה בוסר"

קונסנזוס רחב, ובבחינה זו הערבים נהנים מיתרון. כאן, אגב, צריך לציין, שבהודים מיראים, שבקרב הנוער הערבי קיימת מוכנות גדולה יותר לניגעים ולדיאלוג מאשר בקרב הנוער היהודי. ואצל צעירים ערבים יש פתיחות גדולה יותר לערכים דמוקרטיים. זה עצוב, זה מקשה עלינו, אבל זה גם נתון מעודד, שאנחנו לוקחים בחשבון בבואנו לדיאלוג ולהבנה שיתפתחו אולי פעם במדינה.

— הספקנות שלך נוגעת לכל הצדדים המעורבים בסיכסוך?

— הספקנות שלי היא כלפי פנים וכלפי חוץ. לא שיניתי דעתי על הצורך בסיום הכיבוש. הנסיגה לגבולות 67' ומתן אפשרות לפלסטינים לקבוע בעצמם, ורק הם, את עתידם. כאן יש לי מחלוקת עם רבים מיהודים, הנעולים על הקונצפציה הירדנית, שאינה אלא סוס מת. אפילו בעיני חוסיין. חוסיין לא יגיע לשולחן בלי הפלסטינים. קרי אש"ף. זה הינו הך. אש"ף הוא כוסר על. זה אינו שם של ארגון יחיד. יש בי ספקנות חזקה לגבי כוונות השלום של ישראל. גם של חלק מיהודים. פשרה טריטוריאלית היא מיני או מידי או כיסוי סיפוח. כן אני גם ספקן לגבי הפלסטינים, אבל הספק פוחת מאז עלה אש"ף. ביותר 74', ובמוצהר, על המסלול המדיני.

— והטרור אינו מעורר בך ספק לגבי זאת?

— לא טרור, אלא מאבק מזוין. צריך לזכור: כיבוש הוא כיבוש הוא כיבוש. בראשית דרכו. אכן, דיבר אש"ף רק על אופציית המאבק המזוין. אבל ב־74' העניק לגיטימציה לאופציית המאבק המדיני. מבלי לנטוש את המאבק האלים. ואני מעדיף להגדיר זאת כך. ואילו נשען רק על המאבק המדיני — מישהו היה מתייחס אליו כרם ואש הוא קבע את מקומו על המפה.

— אתה מצדיק את המגזר הפלסטיני?

— בשום אופן. רק קובע, שאילולא הטרור, שהוא נפשע בעיני, איש לא היה מסתכל על אש"ף. צר לי לומר זאת. האלימות המבאיבה הביאה אנשים בעולם הרחב להקשיב לזעקה. לפעמים אני חש איזו הערצה בקהילה הישראלית ובארצות המערב לקשיחות האסארית. לאסד יש מערכות מאורגנות, ממלכתיות, של גישה מתקדם לצורך אליטות. לאש"ף אין. מדוע הם זורקים אבנים על מכוניות ישראליות? משום שאין להם רובים ומטוסים. אינני מצדיק את רוצחי תלמידי בית־הספר במעלות. אבל גם לא את מי שמפציץ במטוסים בית־ספר בעין־חילווה. וזה, כידוע, אינו טרור. אבל זה כאבת לא העיקר. העיקר אינו מי התחיל ולמה התחיל. כולנו מצויים כיום בכבך של טרור ותגמול, ותגמול על תגמול, והשאלה העיקרית היא, איך יוצאים מכל זה.

— איך יוצאים מכל זה?

— באופן פשטני לכאורה. אין דרך אחרת, אלא בסיום הכיבוש וכיבוד הזכויות הלגיטימיות של הפלסטינים בצורת מדינה לצד מדינת־ישראל.

— והספק היכן?

— אינני מיהר. אחרי דבר, דרך המגעים התכופים עם הפלסטינים התוודעתי גם לחולשתם: חוסר רוש בירה, מריבות בזתניות, כמעט ביזאנטיניות, וחוסר יכולת לנקוט יוזמות חשובות ברגעים מכריעים. על רקע זה התפטר סרטווי פעמיים מהמועצה הפלסטינית. אבל סרטווי נרצח לא על־ידי אש"ף, אלא על־ידי אויבי אש"ף, שפרשו ממנו, והתנקשו גם בשגריר ארגוב. אש"ף כיום שרוי בדי־לימות, ומפתח חולשה, שאיפיינו לארגון [illegible], בדומה לזה שהיה אצלנו כיום היהות המדינה. גם אצלנו לא הכל היה נקי בדרך לעצמאות. כיום נהנים [illegible] על גבול רפשיע. ובכל זאת, אין בהם כדי לשלול את הלגיטימיות, את זכות הקיום שלנו. השגיאות שעשו הפלסטינים הן עצומות. אך לא [illegible] הכיבוש חייב להסתיים. [illegible] שיש לי יסוד להאמין, שהזרם הערבי באש"ף בשל להתהליכים מדיניים [illegible] להצטרף אליהם. [illegible] כדי למנוע ירדתיות זאת.

מצדה וגיטו וארשה

יוסי אמיתי, הוא כנראה איש מרכזי ואהוב במפלגה שולית ושנואה. אך אין בו לא פאראנויה ולא שנאה. תסכול — כן.

„כל מי שהתנסה בחוויית המדבר הפוליטי יודע כה התחושות הנילוות לכך. [illegible] לפחית. אין חיכוך מתמיד כפי שהיה בשי"ח ובשל"י. וזיקקנו את המתכת מסיגים של ישראל. אבל קיימת סכנה אחרת, והיא, המרכיב המצומצם של יהודים ברשימה, ביחס של תשע לאחד בערך. זה חייב להדאיג. הערבים מגלים הבנה, ומקבלים את העיקרון הפאריטטי בייצוג. אנחנו, היהודים, מרגישים שלא בנוח מכך. פעם אמר לי ערבי מאום־אל־פחם, שרצוי היה יותר, שיהודי יעמוד בראש הרשימה, משום שיהודי עם דיעות כמו של המתקדמת מסוכן יותר מערבי עם דיעות כאלה, ועלינו זכיתי להצינו.

— אתה מכיר פלסטינים שחש בספקים לגבי דרכם, בבירור שאתה ספק לגבי דרכה של מדינת ישראל?

— בהחלט. אנחנו נוהגים להופיע בקיבוצים

(המשך בעמוד 9)

ארנון לפיד

הדף הירוק

העורכת: מרים עין־דור
צוות המערכת: ארנון לפיד, אלי ברמן, עמירם כהן, בתיה שתן וסימה באר
מזכירת המערכת: רותי קדוש
צלם המערכת: בועז לניר
עיצוב: רחל דביר

מודעות: חיה קוטב

המערכת והמנהלה:
רח' חומה ומגדל 2, 67771, ת"א
טלפון: 03-378833
מען למכתבים: שק דואר נעול 61999.

תוכן המודעות על אחריות המפרסם בלבד
זכויות הגרפיקה שמורות.

א. ניאזוב
מקור הארונות והספריות
ביצוע וחומרים מעולים
המחירים אינם כוללים מע"מ
650 ש"ח
ארונות בסריים ארון 4×4 דלתות 430 ש"ח
ארון 5×5 דלתות 540 ש"ח
ארון 6×6 דלתות 650 ש"ח
ארונות מלמין ארון 3×3 דלתות 200 ש"ח
ארון 4×4 דלתות 250 ש"ח
ארון 5×5 דלתות 295 ש"ח
ארון 6×6 דלתות 370 ש"ח
650 ש"ח
אספקה מיידית
סיפריות 80 ס"מ × 240 ס"מ 125 ש"ח
120 ס"מ × 240 ס"מ 185 ש"ח
160 ס"מ × 240 ס"מ 240 ש"ח
200 ס"מ × 240 ס"מ 350 ש"ח
ארונות וספריות קונים רק "במקור"
רח' הנגרים 9 ת"א טל. 03-826638

יוסף קופיטו ושות'
PRIMA MAKO STARK
משורי SHSS
משורים עגולים מ־20 מ"מ עד 400 מ"מ
משורים לחיתוך אלומיניום, פליז, פלסטיק ונירוסטה
משורים Trennjaeger
wikus
משורי סרט רגילים • BIMETAL • אלומיניום
משורי כיס, משורי יד בלתי שבירים
משורים מכניים ולכל סוגי מסורות
ראשים אוטומטיים לחברגות
RUBO
AUTAL
מקדחי וידיה
DORMER
מחרוקות
מקדחים 0.2–100 מ"מ לאלומיניום ופליז, מקדחים שמאליים
מקדחי יד, נוכבות ומשתנים
כרסומים שונים
צירים הידראוליים
וסגרים עליונים הידראוליים
נחלת בנימין 161 תל־אביב
03-826149, 829390

כתובת לכל קיבוץ
CASIO
* מחשבי־כיס * שעונים
* אורגנים * מכונות חישוב
ADMATE
* מדפסות למחשבים
(תואמים לרוב סוגי המחשבים)
ALL
* מכונות כתיבה אלקטרוניות
מחירים מיוחדים לתנועה הקיבוצית ולכוחות הבטחון
מרכז קסיו בישראל
סוכנוגר ובניו בע"מ
רח' אחד העם 22 תל־אביב. טל. 653687, 03-652811

אמנון סאונד אלקטרוניקס בע"מ
רח' בורשוב 42 ת"א • טלפון 03-295620

מבצע מכירות
לדגמי ROTEL'86
* המערכת שזכתה בתואר "BEST BUY" באנגליה
* תצוגה של מיטב מערכות הסטריאו והרמקולים:
ROTEL, JVC, KENWOOD, AKAI, WHARFEDALE, KEF, HITACHI, MOREL
* מכירה בהמתאות
* ייעוץ והדרכה
* מעבדת שרות צמודה

גם גלילי איננו

שיטת הבידוד התרמי של תרמוקיר.

שיטת בידוד מהפכנית קלה ויעילה

ענף הבנייה עושה צעד נוסף קדימה: שיטת הבידוד באמצעות טיח תרמי של תרמוקיר מאפשרת לך להשיג תוצאות טובות יותר בפחות מאמץ ובפחות הוצאות

בשיטת הבידוד התרמי של תרמוקיר, אתה בונה את הבנין בדרך הרגילה, עם בלוקי הבטון החסכוניים. רק לאחר שהבנין גמור, במקום הטיח הרגיל, אתה פותח את השקים עם התערובת המוכנה, מוסיף מים, מערבב ועוטף את הבנין במעטה מבודד באיכות גבוהה ויפה למראה. קל, נוח ועמיד לשנים רבות

בידוד תרמי הומוגני ללא "גשרי קור"

הטיח התרמי מעניק לך פתרון לבעיה הגדולה של שיטת הבידוד הנפוצה באמצעות בלוקים מבודדים קלים. הוא מיושם באופן הומוגני על כל סמ"ר של הקירות החיצוניים, כולל קורות ועמודים, ללא צורך בפעולות מיוחדות. עם שיטת הבידוד התרמי של תרמוקיר, "גשרי קור" זהו מושג שאינו קיים עוד כך השיטה עובדת

ישום מהיר גם במבנים קיימים

שיטת הבידוד באמצעות הטיח התרמי של תרמוקיר מאפשרת לך בפעם הראשונה לבודד גם מבנים שכבר עומדים מאוכלסים. גם בניני מגורים רבי קומות.

טיח פיגומים, הכן את התערובת ותוך ימים ספורים המבנה מבודד לחלוטין מפני שינויי טמפרטורה בחורף ובקיץ, מוגן בפני חדירת גשם ורטיבות ומפני התעבות מים.

יתרון בלעדי זה של שיטת הבידוד התרמי של תרמוקיר פותח בפניך חוג חדש של לקוחות.

סוף לסדקים בקירות

שיטת הבידוד התרמי של תרמוקיר מעניקה לך פתרון מיידי לכמה מן הבעיות המוכרות לך. גמישות התערובת מאפשרת לך להחליק טעויות נפוצות של מיטוריות בשעת היישום. הטיח התרמי פשוט מתאים את עצמו לפני המשטח. הוא מונע את השפעת שינויי הטמפרטורה על קירות המבנה, ובכך מגן עליהם מפני סדקים שנוצרים עקב התפשטות והתכווצות חומרי הבנייה.

הטיח התרמי אטים למים וללחות ומונע היווצרות טחב ועובש בקירות.

צחוק הגורל - יתרונות אלה הופכים את השימוש בטיח תרמי של תרמוקיר למשתלם, גם במבנים המבודדים בבלוקים קלים.

גימור יפה הוא חלק מן השיטה

הבידוד בשיטת תרמוקיר הוא פעולה משולבת של 3 שכבות. שכבת "תרמוסור" עליה מניחים את הטיח התרמי, המורכב מכדוריות קטנטנות של פוליסטירן מוקצף (קלקר) ומקשרים הידרוליים שמבטיחים בידוד תרמי יעיל ויציב.

השכבה האחרונה היא ה"תרמוטיף" שהיא, למעשה, טיח גימור המעניק לקירות החיצוניים את המראה היפה, בהתאם לדרישות של לקוחותיך. כדי לחסוך בזמן עבודה, אתה יכול ליישם את שלוש השכבות במקביל

15 שנים של הצלחה באירופה, ארה"ב ויפן

להצלחה ולאמינות של שיטת הבידוד התרמי באמצעות טיח תרמי יש קבלות. היא נמצאת כבר שנים רבות בשימוש נרחב בארצות תעשייתיות מפותחות, בעלות מודעות גבוהה לענין הבידוד התרמי וחשיבותו. השיטה זכתה להצלחה מרשימה גם אצלנו, במאות פרוייקטים.

תוכל לבוא לאתרים ולהתרשם במו עיניך.
שיטת הבידוד של תרמוקיר עונה על דרישות תקן (ת"י 1045) המתוקן.

חסכון, חסכון, חסכון

1. מחיר הבידוד של מ"ר בשיטת הבידוד של תרמוקיר נמוך ממחיר הבידוד של אותה יחידת שטח בשיטות האחרות. ובשיטת תרמוקיר התוצאה טובה יותר.
2. עם שיטת הבידוד של תרמוקיר אתה יכול לבנות בשיטות הבנייה הקונבנציונאליות, הטובות והחסכוניות, בלי להתפשר על איכות הבידוד התרמי.
3. אתה חוסך במאמץ ובכח אדם – ישום שיטת תרמוקיר יכול להתבצע ע"י הטייח.
4. ישום השיטה הוא פשוט ומהיר וחוסך לך זמן יקר.
5. אתה חוסך בהוצאות הובלה. שקי הטיח התרמי תופסים הרבה פחות נפח מבלוקים קלים מבודדים.

אתה חייב לדעת יותר

למרות הפשטות וקלות הישום של שיטת הבידוד התרמי של תרמוקיר, היא דורשת מקצועיות ומיומנות טכנית. התקשר אלינו טלפונית, או באמצעות התלוש המופיע כאן, ואנחנו נשמח לספק לך מידע טכני מפורט, בכתב ובאופן אישי. הצוות המקצועי שלנו, הנעזר בידע מחו"ל, עומד לשרותך בכל עת.

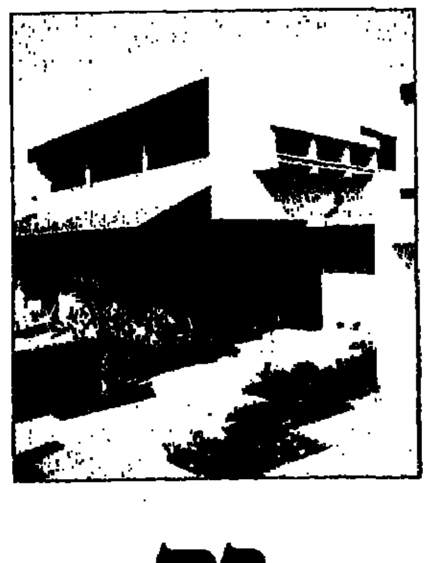

גזור ושלח. חוברת הסבר תגיע אליך בדואר. חינם.

לכבוד תרמוקיר בע"מ — שם ________
( ) נא לשלוח אלי את חוברת ההסבר — טלפון ________
( ) נא לזמן אותי ליום עיון במפעל — כתובת ________
( ) נא לתאם לי ________

רק להוסיף מים ולערבב.

תרמוקיר

תעשיות לבנייה מתקדמת. קיבוץ חורשים.
ד.נ. השרון התיכון 45865, טל. 03-9369824/5

חכם, שקול ומוסרי מן האחרים

שאלות לאניטה שפירא עם שובה מהלוויה בנען.

— השתתפת בלוויה בתור ידידה, מעריצה, או היסטוריונית?

— השתתפתי בתור ארם, שהיה במגע די קרוב עם גלילי, בשנתיים שקדמו למחלתו. ולמד להכירו ולהוקירו.

— גם לאוהבו?

— אינני נוהגת להשתמש במלה אהבה לגבי אנשים, שמחוץ לתחום המשפחה.

— צויין, שגם לווינגר ושרון הלכו אחרי ארונו. מה להם ולגלילי?

— לא ראיתי אותם בתוך ההמון, אבל שמעתי את בן־אהרון רותח על השתתפותו של לווינגר. אני מקבלת את מה שאמר בן־אהרון בהספד. הוא אמר, אם אני מצטטת נכון, שגלילי היה אדריכל ההתיישבות בארץ־ישראל, אם כי עגלתו לא התכוונה ללכת בנתיב של לווינגר וחבריו. היא סטתה מדרכה. אינני מומחית למסתורין שאפפו את גלילי מ־67', לא הספקתי לראיין אותו על נושא ההתיישבות וזה גם לא היה במוקד שיחותינו.

— מכל התארים שדבקו בו. "יועץ סתרים", "אשף הניסוח", "פוליטיקאי אצילי" — איזה מהם נראה לך ביותר?

— אינני בטוחה, שבכלל אלו היתה גדולתו. אני רק יכולה לומר, שהוא היה חכם ושקול מן האחרים. ייחודו, וזה היה באופיו, שגם אם השיקול המוסרי לא היה תמיד היחיד שהינחה אותו, הרי ללא ספק המיתר הזה, של מוסר וביקורת עצמית, היה אצלו ער וחזק והוא לא התעלם ממנו.

— גם מבחינה זו עלה על האחרים?

— אני חושבת שכן.

— מה היו תקופות השיא והשפל בפעילותו?

— שוב, אינני מכירה מספיק את פועלו לאחר 67'. ברור, שבתקופת מלחמת־השיחרור הוא הגיע למעמד גבוה. הוא היה אז רמטכ"ל־בפועל בתקופה קשה ביותר.

— כמה מתאוותו היתה בידו כשעזב את העולם?

— גלילי שייך, מבחינות רבות, לדור המייסדים. ועל כולם אפשר לומר שמתו בצער, להוציא אולי את טבנקין, שמת אחרי מלחמת ששת הימים. בן־גוריון מת, כזכור, כדימדומי מלחמת יום כיפור, ועל ברל אין מה לדבר. מאוחרים שביניהם ראו תנועה בהריסתה. מצד שני, יש להניח, כי שראה בהיווצרותה של מדינה, לא יכול למות בהרגשה, שחייו עברו לשווא.

— גלילי הוא דמות מרתקת מספיק, כדי לכתוב את הביוגראפיה שלו?

— נדמה לי כך. היו בו די סתירות פנימיות, שעשויות למשוך כותב ביוגראפיה.

ארנון לפיד

ישראל

רבים מאוד ההישגים, ורבות מאוד זכויותיו של ישראל גלילי, תרומתו העצומה תימנה, תירשם וגם תיזכר.

מעטים מאוד הטביעו חותם כזה בכל־כך הרבה שטחי חיים ועשייה. אך, גבוה מעל, והרבה מעבר לכל אלה — ישראל גלילי — האדם, החבר, חבר הקיבוץ.

רבות מאוד, ואולי רבות מרי, הפשרות שעשה גלילי למען שלמות התנועה, כדי לא להיפרד מחברים וכדי להימנע מעימותים וממאבקים פנימיים.

בעמידה על דמותו ועקרונותיו כארם, כחבר וכחבר־קיבוץ לא עשה גלילי אפילו את הפשרה הקטנה ביותר.

גם בפוליטיקה מעולם לא דבק בו רבב "העסקנות". תמיד דחה בשאט־נפש את תרגילי יחסי הציבור והתקשורת. אף פעם לא נעזר בשקר, בתכסיסים ובמניפולציות. לעולם נשאר נאמן לעצמו, לחבריו, לביתו, לסגנון החיים הקיבוצי ולערכים שלנו. על עקשנות פנאטית זאת היה ישראל גלילי מוכן לשלם, ואף שילם, כל מחיר.

במקום כל תרגילי הפוליטיקה, מהם סלד, הביא להנהגת התנועה והמדינה את ישראל גלילי של הנוער־העובד, של נען, של ההגנה, של הקיבוץ המאוחד. את ישראל גלילי של המשפחה, של החברים, של האהבה ושל הערכים.

אני חושב על גלילי שאיננו, בהרבה געגועים ובהרבה יאוש. להאמין שאפשר, נכון וצריך כך. היה להאמין בגלילי ולהאמין לישראל.

ומה עכשיו?

●

במאי 1974, בהפגנות הכבדות של מלחמת התשה בגולן, במיקלט בעמוק, נפגש השר גלילי עם הברי מרום־גולן. על־מנת להודיע להם על נסיגת ישראל מקונייטרה וקירוב הגבול עד שערי ביתם.

גלילי ישב מול החברות והחברים המותשים מהמלחמה. מהפינוי, מאובדן הרבה חברים, מהרס הישוב, מהפגזות בלתי פוסקות ומחוסר ידיעה על העתיד.

האווירה במיקלט לא היתה אווירה של אמון בממשלה ובתנועה. גלילי בא כדי להסביר, מדוע לממשלה "לא היתה ברירה".

במיקלט היו מתח רב והרגשה דחוסה של עימות וכעס. אז החלה חברה לדבר: בעלי נהרג במלחמה. אני יודעת אם לקבור אותו כאן, במרום־גולן. האם "אתם" יכולים להתחייב בפני, שארמה זו תישאר במדינת ישראל?

עברו דקות ארוכות מאוד של שקט, כשכל המבטים מופנים לגלילי.

גלילי דיבר בקול רועד שהפך בהדרגה להתפרצות: אינני יכול להתחייב לכם לשום דבר. על הגולן יהיו עוד מאבקים קשים, יהיה מאבק דמים. אני לא יכול להבטיח לכם כלום. אתם צריכים להבטיח לי, שנעמוד במאבק זה!

האווירה במקלט לא הוקלה, אך עימות כבר לא היה שם...

●

ישראל גלילי כבר אינו יכול להבטיח לנו דבר. אנחנו עדיין יכולים להבטיח לו.

יהודה הראל

מה הולך

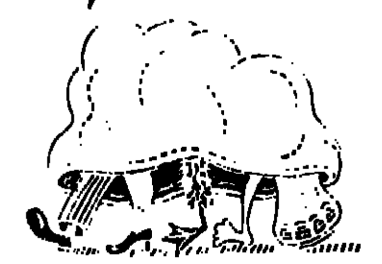

סיפור אזורי בנאלי

אברשה בר־חיים מרמת־דוד מנהל ביד רמה את ארגון הקניות האזורי "משקי עמק יזרעאל". הוא מכהן בתפקידו למעלה מעשרים שנה, לא בדיוק על־פי עיקרון הרוטאציה המקובל בתנועה הקיבוצית.

במסגרת ההסכם הבין־תנועתי הכולל בין התק"ם לקיבוץ הארצי, על חלוקת תפקידי הניהול באזורים סוכם על חילופי זוגות: אישי פרידמן, מנכ"ל "מילואות" ואיש הקיבוץ הארצי, יוחלף באיש התק"ם. אברשה יוחלף באיש הקיבוץ הארצי.

סיפור החלפתו של אישי לא תם ולא נשלם אבל כבר דנו בו בהרחבה ב"דף הירוק".

לפני מספר חודשים נקבע מחליף לאברשה מטעם הקיבוץ הארצי: אהרון בן־דורון מעין־השופט. אלא שאברשה אינו מגלה כל נטייה להתחלף. התערבו בעניין אנשי הכלכלה בתנועות, כולל דוביקי מהתק"ם ומי מי מהקיבוץ הארצי. התערבו גם מזכירי התנועות: פרוייקה רוזן מהקיבוץ הארצי ושושיק פרי מהתק"ם. גם זה לא הועיל.

היו הרבה תירוצים והתחמקויות: העיתוי לא מתאים, המועמד להחלפה לא בשל... יש גם בעיה אמיתית: כבוד התנועות וההסכמים ביניהן במקומו מונח, אבל חלק מקיבוצי האיזור טוענים שלתנועות אין כל סמכות להתערב בניהול האזורים.

כך או כך – תהליך ההחלפה נמשך ונמרח, ועדיין אין רואים את סופו. לפני מספר שבועות הוצע להעביר את הנושא לוועדת מינויים, שתוקם כדי לטפל בו.

ביום שישי האחרון, 7.2.86, כונסה אסיפת קיבוצי האיזור: נושא ההחלפה היה צריך לעלות בפורום הנכבד הזה. למרבה ההפתעה – הסעיף כלל לא נכלל בסדר היום.

אברשה הוא שועל ותיק ומנוסה, שקשה לפתותו לנטוש את כסאו מרצונו. עד כה סירב לפנות את מקומו, גם כשהוצעו לו תפקידים כלכליים בכירים אחרים.

אברשה מעורה באיזור, ויש לו "לובי" חזק של תומכים, שהולך למענו באש ובמים ועושה כל מאמץ כדי שימשיך לכהן בתפקידו.

אם יש כאלו, בתנועות ובאיזור, שמאמינים ברוטאציה ומתכוונים לממש עיקרון זה ב"משקי עמק יזרעאל", הם יצטרכו להתאמץ יותר משהתאמצו עד כה ולהטיל את כל כובד משקלם על כפות המאזניים לטובת החילופין. הם יצטרכו לפעול בתבונה ובהחלטיות. בין השאר, משום שבחצית מישובי האיזור שייכים לתק"ם ובחצית השנייה לקיבוץ הארצי. טיפול לא זהיר עלול להפוך את הבעיה האישית למוקד של עימות בין תנועתי מיותר.

הסיפור הזה, על החלפת המנכ"ל בארגון הקניות "משקי עמק יזרעאל", הוא סיפור אזורי בנאלי, כמו כבר הסיפור על ההפסדים בסך 10 מיליון דולר ב"מפעלי עמק יזרעאל". הזרוע הכלכלית השנייה של אותו איזור ושלהבדיל, אינה בניהולו של אברשה. בנאלי, אבל מרגיז.

עודד ליפשיץ

איווקו עכשיו

תנאי אשראי מועדפים
הלוואה משלימה מיוחדת

בתנאי הקפאה מהמלאי הקיים

כשאתה בא לקנות היום משאית, בדוק היטב את כל ההצעות, השוה בדיוק בכמה תשלם בסופו של דבר והעיקר, אל תקנה מירות ובמבצעים. כך תגיע למסקנה המשתלמת ביותר – איווקו. רק איווקו מציעה לך היום משאית בתנאי הקפאה ובהסכמה מיוחדת. כשאתה יודע בדיוק, בכמה אתה משלם בשקלים!

רכב לכל מטרה

באיווקו אתה יכול לבחור רכב במשקל כולל של 3 טון ועד 54 טון. כל רכב מצטיין בעוצמה ואמינות של רכב המוביל.

איווקו - כח של הנדסת אנוש

מהמיכשור והעיצוב הפנימי ועד העוצמה האדירה של מנוע מתוחכם המעניקים לך נוחות נסיעה מירבית ובלתי מעייפת לאורך כל הדרך.

שיווק ושרות של המשביר המרכזי

מאחורי כל משאית איווקו עומד המשביר המרכזי עם:
- רשת מוסכי שירות ברחבי הארץ
- הספקת חלפים מובטחת
- בטחון של חברה בעלת עוצמה כלכלית

בוא לרכוש איווקו עכשיו ועשית עסקה משתלמת ובטוחה.

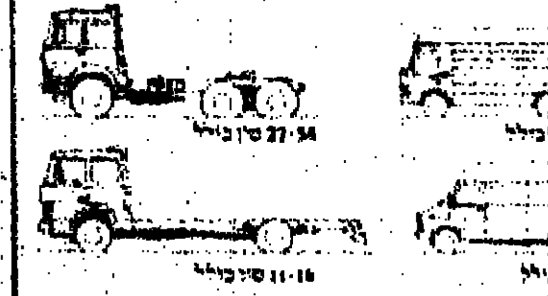

6.7 טון כולל
27-54 טון כולל
3.5-6 טון כולל
11-16 טון כולל

IVECO
הכח המוביל באירופה

המשווק: המשביר המרכזי
אולם התצוגה – דרך השלום 13 טל: 03-335131.

ארנון לפיד

ירק

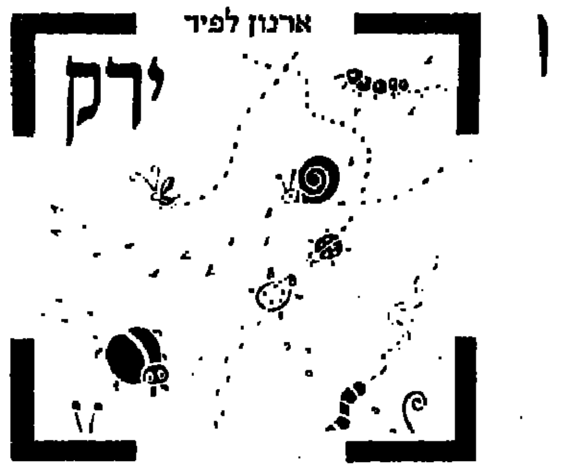

ציור ילדים אינו קישקוש

"אהבתי מאוד את צבעי הידיים", סיפרה פעם נערה לרן אמיתי. "נעים היה לי לטבול ולבחוש בהם, להניחם ולפזרם על הנייר. לעתים, כשאצבעותי בצבע, נדמה היה לי, שאני נוסעת ברכבת, ואצבעי היא הקטר המושך אחריו את הקרונות. לעתים הייתי שרה להנאתי ומרקידה את אצבעותי לפי הקצב. יום אחד הנחתי את הצבעים על הדף, ובחשתי בהם, כשאני נזכרת: אני אופה עוגה. כשהבאתי את הציור הביתה, כמו מדי שבוע, התבוננה בו אמא ואמרה: איזה אופניים יפים. היא לא ראתה עוגה. לא הבנתי, מה עניין האופניים לכאן, אבל במהרה התרגלתי לשמה החדש של יצירתי, ומאז, תקופה ממושכת, ציירתי רק אופניים".

את הזיכרון הזה, זיכרון של ילדה לאם שלא קראה, כנראה, בספריו של אמיתי, הביא הוא בספרו השני (והראשון, "הוראת הציור בבתי־הספר", יצא ב־1963) "ילדים יוצרים". ואף צירף לו לקח ובקשה: "בקל לראות, כי מרגע שבו הגדירה האם, כפי שהגדירה את הציור של הבת, פסקה פעולתה של הילדה מלהיות מקור ליצירה, לפעילות יצירתית מקורית, לחיפושים ולגילויים, והפכה להירה מכאנית על דפוסים, שמקורם בנושאים זרים לה. מרגע זה היא השתעבדה לתפיסת העולם של אמה ולטעמה, בלא שתהיה בשלה להבין את תפיסת העולם של המבוגר, ולהזדהות עמה".

על השאלה הקנטרנית, "נו.אז מה?", עונה אמיתי באותו עמוד, באותו ספר: "במקרים כאלה עלול הילד להפסיק בכלל לצייר, ובכך ישלול מעצמו, 'הודות' למבוגר, את אחד האמצעים החיוניים לו ביותר להתגברות על המציאות, לשיחרור מיועקות, למתן פורקן ליצרים, ביטוי משאלות כמוסות, וכו' וכו'". עד כדי כך:

הנושא, ציורי ילדים, איננו שולי, איפוא, כפי שהוא נראה על פניו, ובעיני אמיתי הוא חשוב דיו, כדי להקדיש לו ספר שלישי. בזה, ספר יפה, שראה אור לאחרונה ("הילד ויצירתו האמנותית", ומורה־ביתן), מאות ציורים, רובם בצבעים, וי"ז פרקים העוסקים ביצירתם של ילדים בגיל ההתבגרות.

– רן אמיתי (שהיה) לשעבר מורה לאמנות בקיבוצו, בסמינר הקיבוצים ובמדרשה לאמנות ברמת־השרון. אינך מגזים בחשיבות הציור בחינוך הילד?

– איך אפשר להגזים? הרי הציור ושניות היצירה בכלל, להבדיל מפעולה תכליתית כלשהי, מעלים את הילד לספירה אנושית גבוהה יותר. הציור מקנה לו, בשעותיו הראשונות, מושגים על הרמוניה, שיווי משקל, קומפוזיציה, חשיבה הגיונית. ובשנים מאוחרות יותר – ערכים תרבותיים ואמנותיים. לכל אלה יש השלכות גם לתחומים אחרים.

– ניתן לפתח כישרון ציור של ילד?

– כישרון זה מושג מסובך. הנה, כאן רואים ציור של ילדה בת ארבע. יפה, נכון? האם אפשר לקבוע, שהילדה תהיה ציירת בעתיד? לא. היו לי תלמידים, שכילדים הכניסו אותי בכיס הקטן. לעומת זאת אפשר בקלות להפריע לילד בהתפתחותו. אבא שנמאס לו מהקישקושים של בנו, והוא מלמד אותו לצייר אוטו, מונע ממנו את ההתנסות, את חדוות הגילוי וטיפוח דמיונו. בכך הוא גם מקנה לו תכונה לא כל־כך סימפאטית, של סתגלנות במקום עצמאות מחשבתית. אם, שבנה מגיש לה ציור, והיא מתעקשת לשאול לפירושו, יוצרת אצל הילד קונפליקט בין ההיגיון שלה, כבוגר, להגיונו של הילד. המבוגר זקוק למשמעות תיאורית בציור: זה אוטו, זה סוס. הילד לא זקוק לכך. היום אנחנו גם יודעים, שקישקוש הוא ציור מופשט, שאינו נופל בהכרח מערכו של ציור הקרוי ריאליסטי.

– מומלץ לתת לילד ציון על ציורו?

– בשביל מה? אין שום טעם בקריאת התפעלות. בכלל, עדיף ללמוד להציג לילד שאלות, לגרות אותו למחשבה, להסבר ומסקנות. וודאי, שכדאי לתת לו הרגשה של הערכה. זאת עושים במבט אוהב או טפיחה על השכם, בתליית הציור על הקיר, בעידודו להמשיך ולצייר. אחרי כל זה עוד צריך לצעוק, איזה יופי?

יש היום כל־כך הרבה ספרים, על איך עושים מה. מוטב שהורים יעיינו גם בספרים, המלמדים את תחום היצירה של הילד, לפני שהם שוגים וגורמים לו נזק.

– מיהו מורה טוב לציור?

– לדעתי, לא זה שמנחית על הילד ידיעות ועובדות ומכתיב לו שיטות, אלא זה שיודע להפיק מהילד את מה שבתוכו. זה נכון, לדעתי, בכל מקצוע. הרי איננו רוצים, שעשרים ילדים

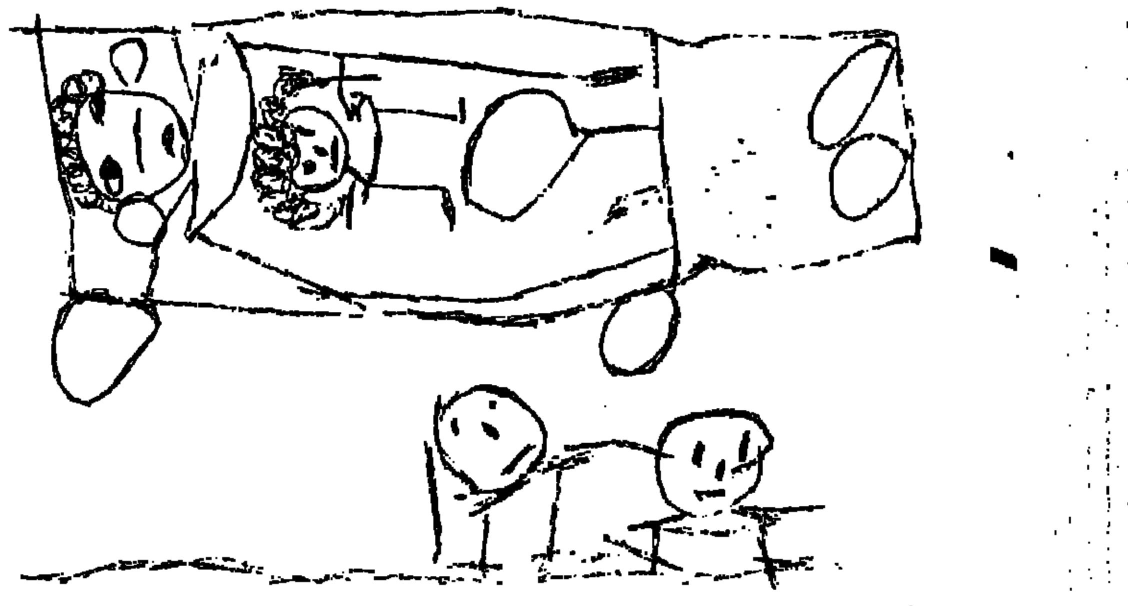

ילדים נוהבים לצרפני מישפט לירי של היה (4.3 שנים) מצייר.

בכיתה יבצעו בציור "נכונה" ואחידה את העבודה. אנחנו רוצים, שכל ילד יוציא אל הדף את אישיותו ונפשו. מורה ידוע לאמנות אמר פעם, שילד זקוק בעיקר להשראה לצורך יצירתו. כלומר, חומרים טובים, חדר־עבודה נאה ומורה שיודע לגרות ולעורר אותו.

– החינוך הקיבוצי מקדיש די שעות לשיעורי הציור?

– אינני יודע מה המצב כיום. כשאני עבדתי כמורה, הוקדש הרבה לציור, הן באמצעים וחומרים, הן בשעות. שעתיים בשבוע. אני השתדלתי לתפוס טרמפ על כל שיעור שהתפנה בגלל מחלה של מורה. בעיר המצב גרוע. שם צימצמו לשעה בשבוע, אם בכלל.

– אפשר לאבחן הפרעה נפשית אצל הילד באמצעות ציוריו?

– כאן צריך להיזהר. במאה שלנו, שגילתה את הפסיכולוגיה, רבים וטובים נופלים בפח, ונוטים להתייחס אל ציור הילד כמימצא פסיכולוגי. הרי זה כאילו היינו רואים רק את הערך הגראפולוגי ביצירה הכתובה. צריך לזכור, שציור מושפע לא פעם מתאונה, או מחוויה זמנית של הילד, ואינו מעיד בהכרח על בעיות פסיכולוגיות משמעותיות. הייתי מציע להורים ולמחנכים להשאיר את התחום הזה לפסיכולוגים ופסיכיאטרים. לי יש די ניסיון כדי לראות מה שלא רואים אחרים, אבל לא אעסוק בזה. מהפואמה הפדאגוגית של מקרנקו זוכרים היום רק את הסטירה שנתן לאחד מתלמידיו. לא הייתי רוצה, שמכל מה שאמרתי כאן, יזכרו רק את הפסיכולוגיה שמאחורי הציור.

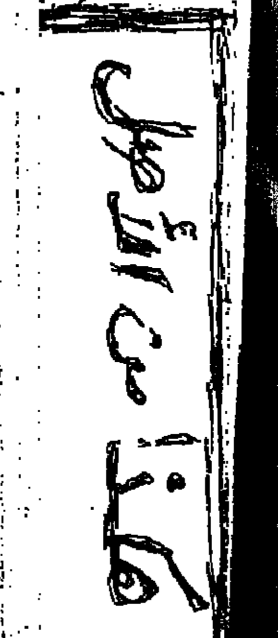

השוה"צ — מגמת ביקוש

ביום ג' שעבר, ביום בו שבת המשק שביתת אזהרה בת שעתיים, צעדה ברחובות ת"א קבוצה קטנה של צעירים נושאי יריעת בד ארומה, ופניה לבית הוועה"פ. רק מעטים, אבל צלמי טלוויזיה ביניהם, הבחינו בצועדים הנחושים, ומי שהבחינו, זיהו בהם בנקל את אנשי השוה"צ, אלא מי.

היוזמה למפגן הצנוע הזה יצאה ערב לפני כן, מישיבה שגרתית של הנהגת השוה"צ. כשנודע שם על השביתה הצפויה למחרת, נתפנו היושבים לדון כיצד להבליט את דבר השביתה, וכיצד להתבלט בה, ומחמת קוצר הזמן, ובאין להם אישור משטרתי להפגנה של ממש, הודרו ואילתרו את הצעדה הצנועה ההיא.

מה יצא להם מזה? "ראו אותנו ניגשו אלינו אנשים ואמרו, שוב אתם, תמיד אתם. כל הכבוד לשוה"צ", עונה חני הלוי (רמת־השופט), רכז ההנהגה הארצית של השוה"צ.

— ימי משבר לכלכלה ושיגשוג לגזענות מיטיבים עם השוה"צ?

— לי יש הרגשה טובה. כל זמן שהחברה הישראלית היתה מפולשת וחסרת קטבים, לא היתה כמעט משמעות לתנועות הנוער, ולא ניכרו ההבדלים הערכיים שביניהן. כשהימין מתחזק, ממילא מתבלט השמאל, והשוה"צ, כתנועה ערכית מובהקת, בעלת מסורת ותכנים חינוכיים, שאינם זקוקים להוכחה, קוטפת את הפירות.

— אילו פירות?

— חינוכיים ערכיים. קח את נושא האתיופים, את פרשת נווה־יעקב ועכשיו את מסכנות ישראל. בכולם היינו מעורבים חזק, ולא על־פי החלטה מלמעלה, אלא ביוזמת המדריכים והחניכים עצמם. הם נכנסו לנושאים האלה, למדו אותם, ליוו אותם ברציפות, ולא רק כמעגן אוהדה חד־פעמי, ובכך נוצר תהליך חינוכי מושלם. החשש, שבפריסה הגדולה ובהליכה למסגרות גדולות נאבד פרופיל וייחוד — התבדה. ההיפך קורה: התכנים מתעשרים ומעמיקים, וכל זה — ביוזמת החניכים עצמם. השוה"צ נשען על מסורת ראדיקאלית, העוה ויכולת להגיב מהר ולהוכיח אמינות ועקביות, ואינו מסתפק בדקלרציות בלבד.

— אתם מצליחים גם להרחיב את השורות?

— יותר ויותר חודרת בציבור ההכרה והערכה לעבודתנו החינוכית ולערכים החברתיים שאנחנו מייצגים. יש לי עשרות פניות מערים ועיירות פיתוח לפתוח בהן קנים. רק השנה פתחנו 4 קנים חדשים בשכונות, ואחד בבי"ס חקלאי. אנחנו מתקשים להדביק את הביקוש. השוה"צ כבר לא נחשב דמון, אלא תנועה אמינה, עקבית, עם קבלות על מעשיה. לשיחות הורים באים גם הורים ליכודניקים, ואחרי שהם שופכים את ליבם על מפ"ם, הם מעודדים את בניהם להצטרף אלינו. השוה"צ הוא היום ראש חץ, גם תנועות הנוער האחרות מחכות לדרכו.

בגנות המהפיכה

אבנים שחקו מים, וגם ח"כ עדנה סולודר (גשר) כבר נינוחה וסבלנית בהרבה משהיתה, בתגובותיה על קושיות מצידנו.

בסוף החודש שעבר הרימה ח"כ סולודר את ידה נגד הצעת החוק לנישואין אזרחיים, שהגישה ר"ץ לכנסת, וכמה גבות במקומותינו הורמו בתמיהה.

— מדוע התנגדת?

— מי שחושב, שאפשר להעביר חוק מהפכני כל־כך בהינף־יד, חי על פלנטה אחרת. הצעת ר"ץ היא מהפכנית במידה כזאת, שהיא הופכת על פניו את המצב מאז קום המדינה, ועלולה לגרום לקרע חמור בעם.

— מה שהיה הוא שיהיה, איפוא.

— עם כל המודעות למצוקה הנוראית ועינויי הדין בבתי־הדין הרבניים, בעיקר לגבי הנשים, אינני חושבת, שאפשר וצריך לשנותה על־ידי מהפיכות, אלא בדרך איטית ויסודית של תיקונים ושיפורים. צריך גם להיות ריאליסטים. כשיושבים בממשלה עם מפלגות אחרות וחתומים על סטאטוס־קוו מסוים, אי־אפשר להפר אותו מתי שמתחשק. אנחנו חלק מהקואליציה, עם מחוייבות ומשמעת.

— כבר ראינו, שאפשר להפר משמעת קואליציונית.

— נכון, אבל אז צריך לשקול, לקיים דיונים רציניים ולהחליט, אם הולכים על הפרת המשמעת. תשמע, יש לי לב כבד על כל הלגונה הזאת של דיני האישות בארץ; אבל זה לא מקרה, שעד היום הוא לא טופל בצורה יסודית באף ממשלה.

— התלות בדתיים לא איפשרה מקרה כזה.

— בוא, לא נעשה לעצמנו חיים קלים. אם אנחנו כל־כך נגד המצב, יכולנו, לפחות במסגרת הביתית שלנו, לעשות משהו. הרי אנחנו הכנסנו את החופה והאדרנו את כלי הקודש, בלי שאיש כפה זאת עלינו. אנחנו מכלכלים את הנושא הזה.

— מותר לשמוע בדבריך ביקורת?

— אני את החתונה שלי עשיתי אצל הרב בטבריה, בנוכחות שני עדים שהוצאנו מהעבודה, ולא חשבנו, שנקוצה חינגה כמו היום. השתנו דברים. יש, כנראה, נושאים שבהם המסורת יותר חזקה, ולא קל היום לבוא ולשנות. הסוגיה מורכבת ומחייבת דיון מעמיק והרבה אומץ.

— למצפון יש חלק בשיקולים של טרם הצבעה?

— סטאטוס־קוו הוא דבר מחייב. לכן, לא היססתי לתמוך, בזמנו, בחופש הצבעה בנושאי החזיר והמצות, והיום, אני אישית פועלת לתיקון בחוק הביגמיה. אני מאמינה, שכך צריך לפעול: צעד צעד, ולא במהפיכות.

— היכן היה, אגב, בן־עוז וצור בזמן ההצבעה?

— זה לא לעניין. מחצית מספר הח"כים שלנו נעדרו. אם היינו רוצים להעביר את החוק — היינו אוספים את החברים ומחליטים.

אנחנו מכלכלים את כלי־הקודש.

על גג בית־הכנסת בגבעת־ברנר

בעלון גבעת־ברנר נופלות עינינו המשחרות לפיקנטריה, על הידיעה הזאת: "דוד בר עירער על החלטת המזכירות, שלא לאשר לו הקמת מנבטה על גג בית־הכנסת. דוד בעירעורו, וכן חברים נוספים בדבריהם, עמדו על היבטים נוספים מעבר לעניין של בית־הכנסת, על הסכנה שקיימת, לדעתם, בחדירת תכנים וגזירות דתיות, שהן לא חלק מאורח חיינו הקיבוצי. האסיפה קיבלה ברוב גדול, 80 מול 40, את עירעורו של דוד, ואישרה הקמת המנבטה". עד כאן לשון הידיעה.

אותנו היא מצחיקה. את גבעת־ברנר לא. שם העסיק הנושא מזכירות ואסיפה, וחבר אחר, שבתאי בן־מאיר, הגיב על ההצבעה בדם ליבו: "... היה קשה לי לשמוע מפי דוד, מורה, מחנך, חוקר, איש אשכולות, דברי הסתה כנגד חברים מאמינים. החשש שהם יהפכו את גבעת־ברנר לקיבוץ דתי־קיצוני ופנאטי, מביא אותו להוקיע אותם קבל עם ועדה. כל זאת בגלל שלא איפשרו לו לבנות חממה על גג בית־הכנסת... במקום לוותר ולכבד את רצונם, להבין אותם, ירדת "כאסח" על יושבי בית־הכנסת. מדוע דוד? איפה הסובלנות כלפי ציבור דתי קטן? מטרידה אותי השאלה, מדוע התעקשת, בכל זאת, להקים את החממה על גג בית־הכנסת ולא קיבלת אלטרנטיבה אחרת? נדמה לי, שרצית, דרך גג בית־הכנסת, להראות לחברי המזכירות מי יותר חזק. אתה או חברי המזכירות וציבור המתפללים הקטן. הבאת את הנושא לאסיפה, בהנחה מראש, שתזכה כאן במה שלא זכית בישיבת המזכירות. וככן, זכית בעירעור, ויחד עם זאת פגעת פגיעה קשה במיעוט קטן ושקט, שלא פגע באף אחד מחברי המשק.

חברי המשק, שבאו לאסיפה, נענו להסתה שלך וגם הם פגעו בציבור הדתי, כאומרים: "הם מסוכנים לנו, יש לעצור אותם לפני שנהפוך כולנו לדתיים". מי מסוכן? — שלום גרון, פאול, ראובן, יונתן, אניז דוד, אני לא אסלח לך על שורעת את זרע הסיכסוך והנבטת אותו. בעתיד נזכה לקצור את פרי הבאושים...".

כמה שאלות מתבקשות למקרא הדברים: האם חסרה לגבעת־ברנר קרקע חקלאית, עד שהוא נזקק גם לגג בית־הכנסת? האם יש בגג בית־כנסת כדי להשביח את הצומח עליו וביתר רצינות: האם יש בכוחה של מנבטה על גג בית־כנסת, כדי לבלום השתלטות הדת על הקיבוץ? האם אוסרת ההלכה הנבטת צמחים על גג בית־כנסת? שלוש השאלות הראשונות הן ריטוריות, לדעתנו. הרביעית — משמעותית:

— הרב יוסף תבורי (בארות־יצחק), מה דעתך?

— בשולחן ערוך, אורח־חיים, סימן קנ"א, סעיף י"ב, כתוב: יש להיזהר מלהשתמש במעליות שעל גבי בית־כנסת תשמיש קבוע של גנאי, כגון לישכב שם. ושאר תשמישים, יש להסתפק אם מותר להשתמש שם.

— והפירוש להדיוטות...

— שיש להיזהר מכל שימוש של גנאי על גג בית־כנסת. לגבי דברים שאינם של גנאי, קיים ספק, וצריך לראות כל מקום לגופו.

*

תהא זו תרומתנו למניעת התלקחותו של ויכוח כזה בקיבוצים אחרים.

משהו מוריאליסטי של דאלי (1933)

מעשה אבות — סימן לבנים

הרבה חששות במיכסר התק"מי הפיגה ההתפקדות למפלגת העבודה, שנסתיימה לא מכבר. לחרדותם של הממונים על המבצע בסקטור הקיבוצי, עולה, כי בהחלט עוד נמשכת השלשלת מני אבות אלי בנים, וכי רבים מהם, הבנים, חוזרי הצבא, וכן הקלטים החדשים מן העיר ומן הגרעינים בקיבוצים, רואים עצמם לא רק כאוהדי "העבודה", אלא אפילו הסכימו לוותר על מידה של חירות, ולהירשם כחבריה.

— יצחק נשרי (אריז) רכז ההערה הרעיונית־פוליטית בתק"ם, אתה מעודד?

— בהחלט. ציפינו ל־5000 מצטרפים חדשים למפלגה במיפקד הזה, שהיה מיפקד משלים למיפקד שהתקיים ב־81, וקיבלנו כמעט 7000.

— כמה חיילים יש, איפוא, ל"העבודה" בתק"ם?

— 36,000, לעומת 29,000 ב־81. המספר אינו מדויק לחלוטין, משום שיש להוסיף במנו את חברי המפלגה שנפטרו בינתיים. כל מי שמצוי במערכת הפוליטית יודע להעריך את ההישג הזה.

— והוא יתורגם להשפעה ולכוח במוסדות המפלגה?

— התק"ם הוא המחוז הגדול ביותר, לא רק במפלגה, אלא גם במשמרת הצעירה, וזאת למרות שרק 2600, דהיינו 20%, מבני 18־31 בקיבוצינו, הסכימו להירשם כחברי המשמרת הצעירה. השאלה היא, אכן, איך מתרגמים את ההישג. כידוע, שהיינו להתייצבות ב"העבודה" 20%, ואחרי שנתבקשנו לוותר, כמו כל הסקטורים, על חצי אחוז לטובת עיירות הפיתוח, נשארו לנו 19.5% המתחלקים — 11.5% לתק"ם ו־8% למושבים. יש ביננו הסוברים, שזה הסכם טוב, בכך שהוא משחרר אותנו מאיום ויכוח מתמיד על חלקנו במפלגה, וישנם הסוברים, שעלינו להיאבק על הגדלת חלקנו. לדעתי, בתנאים הנתונים — ההסכם הזה מספק. צריך לזכור, כי יש כיום במפלגה מושג חדש — מושג מפתח שיקלול — הקובע את גודל האחוזות של הסקטורים ב"העבודה" לא רק על־פי מספר המתפקדים, אלא גם על־פי קריטריונים נוספים, כמו תוצאות הבחירות לכנסת, להסתדרות ולרשויות המקומיות. השיקלול לא חל עלינו. בסיטואציה הזאת — הסכם ה־19.5% שמובטחים לנו במפלגה, הוא הסכם מספק.

— התק"ם תוכל בקירוב לקבוע את הגוון במפלגת "העבודה"?

— אנחנו עוד רחוקים מזה. יש מי שסבורים, כי די שנבטיח, או נגדיל, את מספר הח"כים שלנו, ומספר חברינו בוועדה־המרכזת בהסתדרות ובמוסדות האחרים. לדעתי, הדגש צריך להיות על הפעילות בשטח, המעורבות האזורית, המגעים עם המערכת הפוליטית העירונית, וכיו"ב. בתחומים אלה אנחנו עדיין רחוקים מן הרצוי.

— גרעין גוית (תל־קציר) יריד אנגף אירגון במפלגת העבודה, והם מתבטאים לתקוף ימים טובים יותר במפלגה. לאור תוצאות המיפקד?

— יהיה קשה לכמס רווחים פוליטיים בעקבות המיפקד, היות שחלקנו במוסדות הנבחרים של המפלגה נקבע על־פי הסכם מראש. אבל רווח פוליטי מיידי אינו הכל. ראשית, המיפקד הזים את הטענה, שצעירינו סולדים מפוליטיקה ואפאטיים לגבי פעילות פוליטית. עובדה, שהרב, מתוך 6400 המתפקדים החדשים, הם בני שתנונים צעירים. גם ברור כיום, יותר מתמיד, שאנחנו מקבלים את ייצוגנו במפלגה בזכות ולא בחסד.

— זה הכל?

— אי־אפשר להכחיש, שברבות השנים חל סחף במעמד התנועה, וההתייצבות בכלל, במפלגה. לאור תוצאות ההתפקדות, יהיה, כנראה, צורך לעשות הערכה מחדש לגבי מעמדה של התנועה בתוך המפלגה.

— כלומר?

— לוועידת המפלגה הקרובה אנחנו באים עם 20% על־פי ההסכם הישן. אבל זה אינו, בהכרח, נכס צאן־ברזל לאורך שנים. ומאוד יתכן שלקראת הוועידה הבאה, נצטרך להתמודד על בסיס העבר לקראת העתיד.

— כלומר?

— נצטרך לתבוע יותר.

מפ"ם בדרך הנכונה

מן הראוי שלא לזלזל במוחה של מפ"ם, ולא בסיכוי שמספר הבוחרים שתגרוף (אם תלך לבדה) בבחירות הבאות יעלה. הסיכוי הזה קטן, ועלינו ריאלי למדי, בכמספר הפועלים שייסגרו במשק, ובמספר הפועלים שיקבלו הודעות פיטורין.

אחרי שקירבה מפ"ם רחוקים מקרב פועלי המתפרות, היא עושה כן, יעילה ותכליתית יותר, לעובדי המספנות. העסק עובד?

חייקה גרוסמן עם חברים (ורשים) למפלגה

— חיים אפרתי, ידיד רעוי הקרובים בקבוצת יראלי, אתם מתלקים במפלגה?

— בהחלט. אנחנו מצטרפים למפ"ם והכיווה, שהוא לא רק מרכזת, אלא גם פועלת לטובת הפועלים. החברים מתפגים, והנדיר יוסי סלומון, או איך שקוראים לו, עושים עבודה טובה. דואגים לעיתונים, לרפואה, לשלטים, למסיבה וכל הכבוד להם.

— תמורת זה אתם תומכים של המפלגה?

— למה לא. ברצון: פעם היו פה הרוב ליכודניקים. היום איזה עשרים־שלושים־ארבעים אחוז מ־645 הפועלים הצטרפו למפ"ם. יש כמה שנשארו בבעוך. אבל ליכודניקים אין. לא רוצים לשמוע יותר מהליכוד. תצטט. תצטט, אל תדאג.

— אתה היית ליכודניק?

— מה לעשות. בקראים עוצה בעורות. כולנו טעינו. הליכוד איכזב לאורך כל הדרך. הוא רק רצה את הפתק שלך. ויותר לא היה איכפת לו. היום אני לא יכול להסתכל עליהם.

— את מייניות ההצע הפיבוטון של המפלגה החישה — אתה מכיר?

— מכיר. לכה לא. אי־אפשר לקבל דבר אחד ולא לקבל דבר אחר. אני רואה לאינטרסים של הפועלים. וכשאני רואה, איך מפ"ם במועצת פועלי חיפה, בהסתדרות ובממשלה. אז אני איתה. תדע לך, שגם מפלגת העבודה איכזבה. כוכה נור הצביע בעד לסגור את המספנות וגם אייק שרון, לא, לא טרון, נחמקין. נכון שהם תיקני אחרי זה את עצמם. בוא, בוא תדבר עם פועל ותיק, 59 שנה נתן את החיים שלו למספנות. קוראים לו אריק מיכאל.

— בוקר טוב, מר אריק.

— לכה מר? אני חבר. כולנו חברים. לאו הקרא לי מיכאל.

— גם אתה, מיכאל, חבר היום במפ"ם?

— אני הייתי מצביע ליכוד כל השנים. עכשיו יותר לא. עכשיו אני ניטראלי. לא מצביע בשביל אף אחד. פעם הייתי פעיל, חסאלי, הייתי פעיל מאוד. אבל הם עשו לי הרבה רע. אז התנתקתי והצבעתי ליכוד. עכשיו לא.

— גם לא מפ"ם?

— עכשיו ניטראלי. קח בחורה את החיים.

— חיים, שמעת. בינתיים לא מצטרף למפ"ם.

— בכה הוא אמר טוב. יהיה בסדר, ושכנע אותו.

— יעזרי או זהו?

— אני אשכנע אותו. מה אני מגיש לו טופס, והוא וחתם כמו בוכהלה.

ארץ סובטרופית קשה

עצה שכברזיל, ארץ טרופית יפה בדרום־אמריקה, מחוללים מיליונים בקרנבל עד דלאיירע, בברור־חיל, בארץ סובטרופית יפה בקדמת־אסיה, עובדים החברים. יוצאי ברזיל, עד דלאיירע. איך הם עומדים בגעגועים?

— סלבדור ברזילי (ברור־חיל) "לחקת ברור־חיל", זכית פעם לרקוד בקרנבל?

— בטח. הייתי כמה פעמים עד שעליתי לארץ, ב־1971. אחר־כך ב־81', יחד עם אשתי ואחי, היינו בריו. ועשינו את זה כמו שצריך.

— הגעגועים לא הורגים אותך?

— ברגע לא, כי תעירו אותי מהשינה, אבל ככה, כן. מה לעשות? הבעיה שלי, שאת כל הדברים הרעים מברזיל כבר שכחתי, ואני זוכר רק את הדברים הטובים, כמו הקרנבל. אנחנו מנסים לפצות את עצמנו בהופעות של הלהקה. השבוע עשינו קרנבל ברזיל, בתוכנית של אלי ישראלי. וגם בקיבוץ אנחנו חוגגים מתי שאפשר.

— מתי אפשר?

— למשל, בפורים. כולם באים ורוקדים ורוקדים סמבה. פעם ניסו גם הבה־נגילה, אבל זה לא הלך. או רוקדים ורוקדים עד שנופלים.

— ומחזרים לעבודה.

— זו הבעיה.

— לישראלים יש מספיק כישור לקרנבל בריוד?

— בטח. ועוד איך. ראיתי בקרנבל ישראלים שרקדו כמו הברזילאים. בשבילם זה כמו טירונות. הם עובדים את זה בקלות.

— מדוע לא תארגנו קרנבל־שנתי בברור־חיל?

— בכיף היינו עושים את זה. אתמול דווקא דיברנו על זה בינינו, בלהקה. אבל מהר הגענו למסקנה שהכל יפול עלינו, ולזה אין לנו כוח.

אצל סוניה ושמיליק

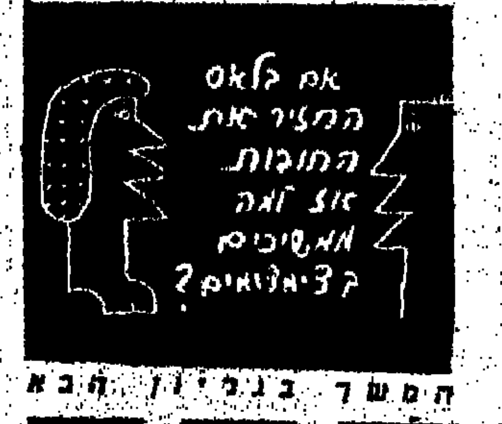

המשך בגליון הבא

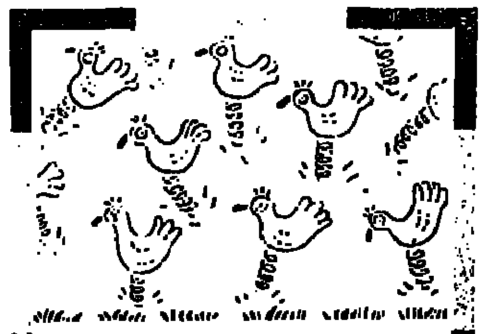

קיבוץ תעשיות

לא בהקפאה

כשבקיבוץ מצויות משפחות בנות 9 ילדים, העבודה השכירה לא מרתיעה, כך אומרים בקיבוץ לביא, השולט בשוק מיוחד במינו: ריהוט בתי־כנסת

הדרך בה החל קיבוץ לביא את דרכו התעשייתית היתה מקרית למדי. הנגריה המקומית של הקיבוץ הדתי, השוכן בסמוך לצומת גולני, הכינה את הריהוט לבית־הכנסת החדש. היה מי שעבר במקום, ראה והתלהב. זה היה לפני 23 שנה, ומאז מרוהטים בנוסח דומה 850 בתי־כנסת בכל רחבי הארץ וגם בחו"ל.

מסתבר, שמדובר בשוק אקסקלוסיבי ביותר. גם בימים של מיתון ומשבר קשה בענף הבנייה, קצרה ידם של נגרי לביא לענות על צורכי שוק זה. בארץ מצויים כ־6000 בתי־כנסת, ויש צורך לחדש את הריהוט ברבים מביניהם. זאת בנוסף לבתי־כנסת, המתוספים לשכונות חדשות. ואילו המפעל בלביא, בעבודה בתפוקה מלאה, מסוגל לרהט 50 בתי־כנסת בשנה בלבד. כך שאין סיבה לדאגה, להערכתו של אשר ארליכי, מנהל הנגריה. המשבר הכלכלי הקשה כלל לא נורגש בקצב פעולתה של הנגריה ונמוכן לא בבניית בתי־כנסת. חלק מהמימון נתקבל ממשרדי הפנים והדתות (כ־30%), והשאר נאסף בתרומות. "יהודים אוהבים לקבל כסף בתרומה. אך לשם כך הם חייבים לבנות", מעיר אשר בהומור. חלק מהמימון נאסף גם בתרומות של האוכלוסיה, אותה נועד בית־הכנסת לשרת. "אדם, המוציא מכספי כ־50,000 דולר לרכישת דירה, אינו יכול לשלם שני קופין בעבור מקום ישיבה בבית־כנסת לעולם ועד?" – שואל אשר ריטוריות.

בין מושב ספרדי למושב אשכנזי

האם מקובל להתמקח עם הגבאים ונציגי הציבור על הריהוט? "יהודים מתמקחים על כל דבר, וכי למה לא יתמקחו על המושבים?", כך אשר ארליכי.

הדגם הסטנדרטי של ריהוט בבית־כנסת עשוי מעץ אשור, המיובא מיוגוסלביה, כך אנו למדים. אך ישנן קהילות, בנוסח צפון תל־אביב, המבקשות ריהוט מעץ אלון, היקר ב־60%. "זהו עץ, המרשים ביופיו וטיבו מעולה", מעיר אשר ומוסיף, שככל שהקהילות עשירות יותר, הן גם שוכרות אדריכלים מפורסמים יותר לתכנון בית־הכנסת. כל אדריכל מגיש את תוכניתו, אך אנשי לביא כבר ידועים כבעלי ניסיון רב, ובמומחיותם בתכנון רצפת בית־הכנסת, למשל. ("מקובל, שאין מתכננים יותר מ־7 כסאות רצופים"). "לעתים קרובות לוקח האדריכל את המודל שלנו, מבקש חריטה שונה במעט, ואילו תיכנן מודל חדש". הנגריה של לביא אינה עובדת עם מעצב מיוחד. "אנו מייצרים ריהוט, כפי שעוצב עוד לפני 1500 שנה בגלות אירופה. הוא לא השתנה כמעט מאז", מסביר אשר. "כל מי שמקבל את העיקרון של מושב, כשלפניו הקופסה של הסידור – אינו זקוק לדבר נוסף. קיים אמנם הבדל מסורתי בין אשכנזים לבין ספרדים. שכן המושב הספרדי הוא פחות זוויתי ורחב יותר. אך העיקרון דומה. אין אנו זקוקים לבעל מקצוע מיוחד, מכיוון שאיננו עוסקים בעבודה אמנותית, המצריכה עיטורים אמנותיים. על־פי רוב איננו מתכננים את ארון הקודש, כיוון שזו עבודה לא קבלנית".

אחריות לזמן ארוך: 9000 מושבים בשנה בעיצוב מלפני 1500 שנה.

ההצלחה המסחרית של ריהוט בתי־כנסת לא מספקת. על סדר היום: ריהוט חדרי ילדים. התחרות הפרועה לא מרתיעה.

כשהאמהות הצעירות מרבות ללדת

סיור במפעל מלמד, שלא מדובר בנגריה מודרנית מהמודל האחרון. עבודת ידיים רבה מלווה את הפעלת המכונות הגדולות. "אנחנו לא 'שמרת־הזורע'", ממהר אשר להבהיר. "אך המערך כאן מספיק לייצור של 9000 מושבים בשנה ולגילגול מחזור של מיליון וחצי דולר בשנה".

בנגריה 30 עובדים, מחציתם שכירים. יהודים מישובי הסביבה. אשר ארליכי: "אף־על־פי שקשה למצוא יהודים עם נכונות לעבודה קשה, יש לי בעיה עם העסקת עובדים ערבים". בעיה קיבוצית מצפונית לא קיימת. אם לא מוצאים תשובה אצל א.ד. גורדון, ניתן לחפשה בתורה. "גם את בית־המקדש המפואר בנו הצידונים", מקצר אשר את הדרך.

במרכז התנועה לא מגלים שביעות רצון מנושא השכירים ולוחצים על לביא להביא לפיטוריהם. אך בקיבוץ חזקה הדעה, שאין בכך כל רע, שלא לדבר על הפרנסה המוענקת ל־15 משפחות בישראל. ואילו בלביא יש בעיות דימוגראפיות חריפות. "עם כמות ילדים, כפי שיש כאן, אי־אפשר אחרת". בקיבוץ המונה 600 נפש מספר החברים מגיע לכדי 250 חברים. *מחציתם – נשים.* בלביא מצויות משפחות עם 9 ילדים. "דווקא האמהות הצעירות מרבות ללדת", מספר אשר.

האם יש תחרות בשוק יצרני מיוחד זה? "כמעט ואין", טוען אשר. "מדי פעם קמות וצצות להן חברות קטנות, אך אין ביכולתן לנגוס בשוק שלנו. אנחנו מציעים טיב מעולה ואחריות לזמן ארוך".

ובכל זאת, היו שמצאו "פטנט אחר", בלשון אנשי לביא. בניית מושבים מעץ זול ורגליים ממתכת. "הם הצליחו להיכנס לכמה ממחנות צה"ל וכן לישובים זמניים, כמו התנחלויות", מציין אשר וממהר להוסיף: "ישובים אלה מתחילים את דרכם אלי ה' על מושבים פשוטים יותר, אך מיד כשמתקבלת קביעותם על הקרקע, יגיעו נציגים אלינו ויבקשו כסאות מכובדים יותר".

רק לא צלבים

שמה של נגריית לביא הולך לפניה, מסתבר. ורהיטיה מעוצבים בבתי־כנסת המפורסמים ביותר. כמו בית־הכנסת הגדול בתל־אביב, בית־הכנסת העגול, ויש גם יצוא. "השם של 'מודל לביא' כבר הגיע עד לאוסטרליה", מספר אשר בגאווה: "יש לנו נציג, המסתובב בארצות שונות ומקבל הזמנות. אמנם, בעיית המשלוח קשה. משלוח המושבים הוא יקר. אך עובדה היא, שרבים ורחוקים ביקשו דווקא שאנו נרהט את בית־הכנסת שלהם".

היתה גם פלישה לתיאטרון: "ריהטנו באופן מיוחד גם אולמות תיאטרון, כמו היכל האכירים". ואם יתבקשו לרהט כנסייה? "לא חל איסור על בניית כנסיות", מסביר אשר, "אך לא נוכל להיענות, אם נתבקש לחרוט צלבים על הכסאות". ומעבר לכל, כבר נאמר, ששוק ריהוט בתי־הכנסת הוא אקסקלוסיבי ביותר. וכנראה גם לא זול. "אנחנו מקבלים תמורה מלאה על עבודתנו", אומר אשר ארליכי. "הקפאת המחירים אינה משפיעה על מיצרינו, זוהי עבודה קבלנית, ומי שאינו מעוניין בה - שלא יקנה!" על־אף הביטחון והשלווה, המופגנים בעסקי בתי־הכנסת, בלביא רוצים להמשיך ולהתפתח. בקיבוץ מצוי גם בית־הארחה יפהפה, חדיש ומודרני, ובכל זאת, 2/3 מההכנסות מקורן עדיין בחקלאות. "רמת החיים אצלנו נמוכה יותר מאשר בקיבוצים רבים. עדיין אין אצלנו נסיעות לחו"ל", מדגיש אשר בהסבירו את ההחלטה לפתוח קו־ייצור חדש לריהוט חדרי־ילדים. זהו אמנם תחום, החשוף יותר לתחרות פרועה ולהקפאות מחירים ושאר מרעין־בישין, אך שכרו בצידו. במיוחד אם גם לדרך זו תתלווה ברכה מלמעלה.

דליה הלפרן

המרכז לצייר ולחובב

חינם

לתקופה מוגבלת אייר ברש בדג'ר דגם 250 על כל קניית קומפרסור

המרכז הארצי לאייר ברש מציע

קומפרסור לאייר ברש

מתאים:

* לצייר
* לגרפיקאי
* לתפאורן
* לאיש האחזקה
* לצבעי
* לניקוי מערכות עדינות

טופר, שינקין 4 ת"א 65321. טל: 03-282446

וילונות גליליים

מבצע הנחות עד 50%!

שאריות בגדלים שונים!

המבצע בתוקף עד 28-2-86

פתוח כל יום 10.00-18.00 יום ו' 10.00-14.00

נא להצטייד במידות החלון

במפעל: עמק הברכה 6, ת"א, טל. 03-252953

סולרואיד בע"מ SOLAROID

דיזנגוף 282 ת"א 441178.70

בן סירא 3, י־ם 02-244132

לקיבוצי השומר הצעיר ומחלקת הבניה

עם כינוס ועידתכם ה־14 שלוחות מיטב ברכותינו

נסרי ונביל נסור

קבלני עבודות עפר ופיתוח

כפר רמה, טל' 04-987006

חינם! 3 ימי נופש זוגי במלון 4 כוכבים

לקונה מערכת סטריאו ומביא מודעה זו!

חדשו פטיפונים לייזר במחירים מוזלים

החלף ישן בחדש

עד 12 תשלומים דולריים במסגרת עסקת מימון

סטריאו בסיטונות

- סטריאו בחלקים: מרנץ, גולדסטאר, סנסוי, אקאי. .... מ־690 ש"ח
- טייפים־דקים: אקאי, סוני, שארפ, סנסוי, טיאק .... מ־190 ש"ח
- רסיברים: לקסמן, טונר, J.V.C, לורנץ, סנסוי, רוטל .... מ־190 ש"ח
- פטיפונים: C.E.C, דואל, לנקו, נשיונל, ימהה .... מ־160 ש"ח
- הנחה לרמקולים בחצי מחיר עם שריטות קלות

ללא תוספת מע"מ

סטריאו־וידיה, מעלות 63 תל־אביב

פתוח מ־9.00 עד 13.00 ומ־16.00 עד 19.00

אמקו מבנים בע"מ

יש לנו פתרון

לביתן נייד לשומרים

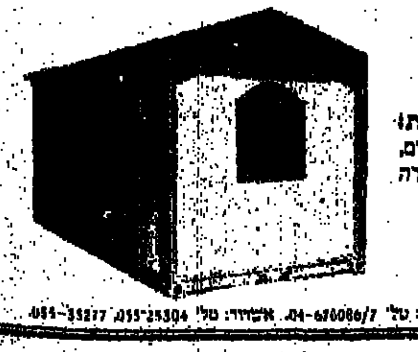

מבחר מבנים ניידים לאפשרויות שימוש שונות: לשומרים, למחסן, למוסך, לחדרי קירור, למשרד, למגורים, לכיתת לימוד ולכל מטרה אחרת. המבנים ניתנים למכירה ולהסבה כתום השימוש.

יעוץ ארכיטקטוני צמוד לצרכי הלקוח.

חיבור מהיר למים וחשמל

אמקו מבנים בע"מ: 04-670056/7, 04-671067, 04-670086/7, 055-25304, 055-35277

כותבים לדף

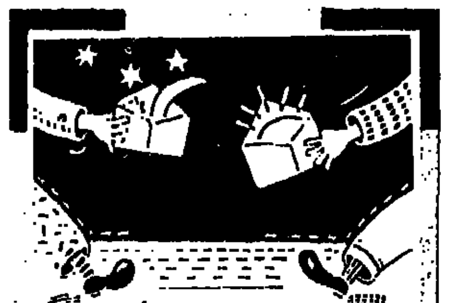

לא התאמצו

המאמר שלכם על מאמציו של אליעזר צור, לשכנע את הביורוקרטים בכדאיות של תחנות כוח, המונעות על־ידי הרוח (גיליון 179), מזכיר את הניסיון שלי.

לקראת עלייתי ארצה לקיבוץ מעלה־גלבוע, נתבקשתי לאסוף חומר על תחנות־רוח קטנות ובינוניות הנמצאות בשוק האמריקני. בלי הרבה מאמצים הצלחתי לאסוף פרוספקטים ממספר יצרנים, ובהגיעי ארצה העברתי את התיק לחשמלאי של הקיבוץ. הוא מצדו הראה את הפרוספקטים למהנדסים מחברת־החשמל. הם השתוממו על הדברים הפשוטים, ויחסית זולים, הנמצאים בשוק ומסוגלים להפיק עד מגאוואט כוח – שלא היו ידועים להם בכלל. לדעתי, פשוט לא התאמצו. רק היום, 6 שנים לאחר־מכן, מתחילים לגשת לתכנון ולביצוע.

אבל אין זה סוף הסיפור. חברת מקורות לא היתה מעוניינת בפרוייקט של המועצה האזורית להפקת חשמל ממי הקידוחים, שזורמים בגובה 0 (בממוצע) לישובי עמק בית־שאן (גובה 200-) וניסו לשכנע אותנו, שזה לא כלכלי. היום יש שתי תחנות כאלה.

לכל אורך השבר הסורי־אפריקני יש מי־תהום חמים. מי הסחנה מגיעים ל־28° כל ימות השנה, חמי טבריה הידועים מגיעים ל־40°. חוץ מאשר לתיירות, האנרגיה הגיאותרמית הזאת לא מנוצלת.

גם אם לא נמצא מקור כ־150° להפקת חשמל, 40° יכולים בהחלט לחמם דירה, לול, חממה, להוות חימום ראשוני למערכת קיטור ולעזור הרבה שימושים אחרים. אבל מדינתנו עשירה במקורות אנרגיה, ואין צורך להתאמץ ולנצל כל מקור קטן...

בארה"ב נותנים היום עידוד דרך המיסוי לניצול מקורות אנרגיה חדשים (שמש, מים, רוח, פסולת ביולוגית, גיאותרמי). נכון, שזה היה למורת רוחם של מימסדי האנרגיה, אבל היום גם הם מנצלים מקורות אלו. אם אמנם הפוליטיקאים והשמרנות לא מסוגלים לצעוד קדימה — גם התנועה הקיבוצית צריכה לעצום עיניה לחלוציות, לציונות ולכלכליות של הדבר?

נ.ב. לחבר מהרהום, שרצה לדעת מה אפשר לעשות עם סירפדים, מסרו לו, שיש אצלנו מספר חברות שעושות מהם תה...

טוביה גרוס,
עין־הנציב

בעיה שולית

בכתבה "קליטה לצורך פרידה" (21.1.86) מוצגת בעיה שולית וחריגה ובממדים מדהימים (2 עמודים, עמוד שער). מן הראוי היה להקדיש כמות כזו של עמודים לחיובי והיפה שבמלאכת הקליטה. למאמצים של הנקלטים והקולטים בקיבוץ ובתנועה, להצלחות ותוצאותיהן ולא לתופעות שוליות המושיבות ציבור רחב ואמיץ על כסא הנאשמים.

מיד עם פרסומה, צוטטה הכתבה ב"ידיעות אחרונות" ואני תמה: זה הרושם שאנו מעוניינים ליצור בקרב הציבור בארץ? יש כאן עיוות ועוול משווע לרבים שנקלטים ורוצים להיקלט ולאלה שעוסקים בקליטה בנאמנות רבה. והכל.

דני בינר,
כפר רופין

שוליים קשים

(המשך מעמוד 3)

בצמדים, יהודי וערבי, מתוך עיקרון חינוכי, ובנסיבות כאלה מתרשמים המאזינים מן החתירה ההדדית למכנה המשותף, וההבנה של הדובר הערבי לרגישות היהודית. לפני זמן־מה הופעתי עם סברי מוחסין באור־יהודה, ובאתי על שכרי כששמעתי. איזו הבנה הוא מגלה להיסטוריה היהודית ולטראומת השואה, בכלל. נושא השואה מאומץ על־ידם לעיתים קרובות.

— ויש מקום להשוואה?

ללא ספק. יש בין היהודים לפלסטינים דמיון רב מבחינת התפקיד הסוציו־אקונומי שמילאו שני העמים. ההוויות דומות. בעמידתם במשך 38 יום בתל־זעתר הם ראו את מצדה וגיטו וארשה שלהם. נכון שלא ניתן לדבר כאן בנאציזם, אלא בפאשיזם מסוג אחר. לעולם לא אכפור באקסקלוסיביות של החוויה היהודית. השוואה מלאה אינה אפשרית. אבל הדמיון קיים.

— מה יהיה?

— אני פסימי, אבל ניתן תמיד להיות מופתע לטובה. ביסודו של דבר, עדיין לא אפסו הסיכויים. אני רואה ועיני כלות, איך הזדמנויות טובות הולכות ומוחמצות.

— באשמתנו בלבד?

לא. אבל בעיקר. שלב אי־ההכרה בנו, בצד הערבים, כבר מאחורינו. הנשיא הרצוג אמר, ואני מסכים בלב שלם, שהיום הבעיה בקרב הערבים אינה אם לעשות שלום עם ישראל, אלא באילו תנאים. מצטער. איני יכול לקבל סימטריה בין כובש ונכבש. הכובש אשמתו ואחריותו גדולות יותר. לעיתים אני חש כמו משוגע, כמי שיודע דברים, שהציבור הרחב אינו יודע. משום שהוא ניזון ממערכת חזקה של דיס־אינפורמציה. יקשה לקעקע את הקונסנזוס הזה שנוצר. ידיעת המציאות של הצד הערבי, הפער שנוצר ביני, כמורה וכאיש פוליטי, לבין רוב רובו של העם, מייאש מאוד.

לא, כמובן, אינני מיואש. למה, יש לי סיבה?

ארנון לסיר

צפריון בע"מ

ייצור כורסאות וספות נפתחות למיטות

מזרוני ספוג וסנדוויץ בכל גודל רצוי עם ציפוי מבדי כותנה כביסים, בדי אקרילן ובד ריפוד

המזרונים מתוצרת

קיסריה פולימרים בע"מ

יצרני מזרוני "רילקס" ו־SKR

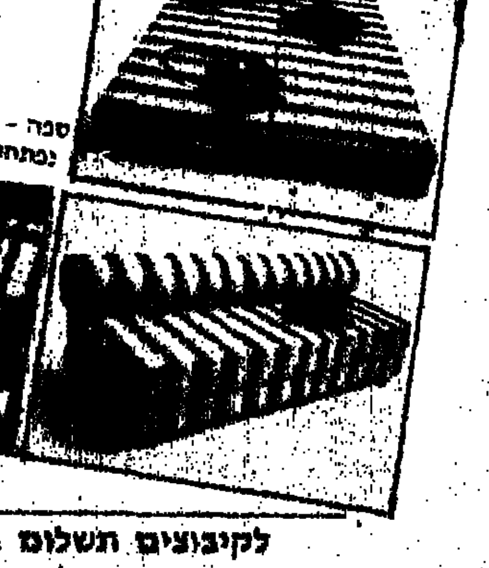

ספה - דגם 26 נפתחת למיטה זוגית

לקיבוצים תשלום בהמחאות של ארגוני הקניות של ההתיישבות העובדת

המפעל ואולם תצוגה

בנין מרכזים - רח' היסוד 1, בית 130 ת"א (ליד איצטדיון בלומפילד)

טלפונים: 03-826495, 03-835036

היצואן הגדול של בגדי עור מישראל - GPM

Maquette GPM מקט

* מחירים מפתיעים בחנות המפעל - אזור התעשייה עכו פתוח כל יום.

מחירי סוף העונה

דגמים אופנתיים וצבעים מרהיבים לגברים ולנשים

דובונים ושקי שינה לבודדים, לוועדים ולמפעלים

טל' 04-919321

להשיג גם ב:
- מקט - קניון איילון ר"ג
- כלבו שלום, ת"א חיבר

Maquette GPM - חורף של עור - מקט

בתיה שחף

איך זה אצלכם

בית־קמה: רק להכרחי באמת

בבית־קמה אין חדרי־חולים, והנזקקים לטיפול זוכים לסיוע מבני המשפחה. אם נחוץ — ניתן גם סיוע על־ידי צוות האחיות או ועדת־בריאות. במשק הצעיר יחסית יש מספר קשישים, וכשאלה מרותקים לחדרם ואין אפשרות לרתום בן־זוג, או בן־משפחה אחר לעזרתם, דואגות האחיות לכל מחסורם: „בכל מקרה, אם זה בעל משפחה, או חולה בודד, כרוני או עונתי/חולף, הגישה היא, כי חולה זקוק למשפחתו" — מסבירה חנהלה, האחות המקומית, ומוסיפה: „מטפלת החולים הקבועה שלנו, היא כיום מזכירת הקיבוץ. ובכל זאת, אף חולה לא נותר מוזנח".

כאמור, שכבת הקשישים צרה, עדיין. המצב לא רציני. אך יש להתכונן: — החורף. גם אם אינו מעשיר את אנשי הדרום במשקעים, הרי ש„שפעת וסטרפטוקוקוס יש ברוך השם: קשה: להשיג תרופות. שלא כבעבר — היום רצים לעתים תכופות לקבל כמויות קטנות. דבר המאלץ אותנו להתארגן אחרת. וגם את זה לומדים... ומלמדים את הציבור להזדקק לפחות, ורק להכרחי באמת".

סעד: צרכנים קטנים

„האוכלוסיה שלנו בריאה. זה מורגש כבית, ומציינים זאת גם במחסן התרופות בבאר־שבע, ספק התרופות שלנו", כך רותי ריבלין, אחות בסעד. „שם אנחנו נחשבים לצרכנים קטנים, אין בעיה להשיג מה שנחוץ. לעתים קצת „צפוף" באספקת רפאפן, אך גם זה עובר. כמו השפעת והסטרפטוקוקוס..."

נגד השפעת יש גם חיסון קבוע מדי שנה. וגם הפונים לכך — קבועים, לא לפני שקיבלו אור ירוק מהרופא המקומי, שפרט להיותו מנהל חדרי־מיון ב„סורוקה", הוא גר בקיבוץ כבר 10 שנים. „הפך לחלק מאיתנו, וניתן להגיע אליו בכל עת — שלא נזדקק..."

וכאשר נזקקים — בהיעדר חדרי־חולים, מתפקדת בנושא מטפלת חולים, והקלנוע שלרשותה מאפשר לה ניידות רבה ויעילה. לא פלא, איפוא, שבסיום סיבוב האוכל, התרופות ועוד שליחויות שירות, נותר לה זמן לטיול קצר (וחשוב) עם אותם הורים ותיקים, אשר מוגבלים יותר ורתוקים לחדריהם. „כשהטיפול השוטף היומיומי מכוסה על־ידי המטפלת — ומהמרפאה אנו מגיעות לכל חולה — על המשפחה מוטל יותר ביקור חברתי, לעידוד, ופחות שיתוף בנטל החומרי היומיומי".

המשפחה בסביבתם „הטבעית" והמוכרת — בחדרם — ונעזרים בעת מצוקה במוסדות הבריאות".

מגיפת השפעת העכשווית לא פסחה על ישובי עמק־הירדן וכיום: האקאמול וסירופים שונים הם להיט. „באשר לאספקת תרופות מצבנו טוב, יחסית. למדנו, עם השנים, לתכנן עמידה בלוח זמנים ומועדי הבאת תרופות, בעיקר לחולים כרוניים, כך שלא נגיע לקו־אדום. במחסן האספקה יש כיום צימצום רב בתחליפים למיניהם, כמו כדורי מציצה. יחד עם זאת, ביחסי האמון שלנו איתם, אנו יודעים, שכאשר לא מספקים דבר מסוים — הוא אכן לא קיים במחסן.

גם בבית עשינו משהו. תקראי לזה נידנוד, או חינוך, אבל כיום חברים מחזירים לנו הרבה תרופות, שמונחות בחדרים ללא שימוש".

סטרפטוקוקוס ושפעת

סוף סוף חורף. גשם ורוחות וגם הצטננויות. איך שורדים עם גלי השפעת העונתית בעידן עול קימוצים?

את האוכל לחולים מכינים ב„דיאטה". אין פינוק מיוחד, אם כי הצ'ופר המקובל כאן — בקבוקי מיץ, למי שמבקש.

כל ימי המחלה נרשמים כך בסידור עבודה וזמן ההחלמה והשיבה לשיגרה קצרים מאוד. „לא מסתובבים אצלנו הרבה. נבראים וחוזרים מהר לעבודה".

שער הגולן: צימצום בכדורי מציצה

„חדרי החולים מיועדים לזקוקים לטיפול סיעודי. בצוות הבית שתי חברות שלנו עם עזרה מבחוץ". כך רחל קמינגס, אחות בשער הגולן. יש גם כאלה, המבקשים להישאר בחדרם, ואנחנו מאפשרים זאת, כל עוד המשפחה מטפלת. חדרי החולים קולטים גם, במידת הצורך, מחלימים לאחר ניתוח וכו'. חולים „עונתיים" נהנים מטיפול

החולים מכוסים היטב גם במישור הקולינרי. „יש לנו מבשלת דיאטה נהדרת, שעוסקת בתחום זה כבר הרבה שנים. אף אחד לא מתלונן, ובעצם, מי שחולה, לא כל־כך רעב".

שובל: יד על הדופק

שלושים שנה זכו החולים בקיבוץ שובל לטיפול צמוד ומסור של צוות האחיות, שהיו דואגות לכל מחסורם, כולל שתי ארוחות ביום, וכמובן — ביקורי הבית המקצועיים. בחודשים אלה, מבלי לכרסם כהוא־זה במעקב הרפואי, עובר התחום הזה מהפך מסוים. „אנחנו נמצאים בתהליך של עירוב המשפחות בנושאי הטיפול וההחלמה של החולים" — מסבירה רבקה אקשטיין, אחות. „איננו מטילות, כמובן, אחריות מלאה על כתפיהן. אנחנו ממשיכות בביקורי הבית ו„עם היד על הדופק". התנאים והציוד בדירות, מאפשרים איחסון טוב של אוכל, ומצמצמים את הריצה עם המצרכים אל חדר החולה".

החולים החפצים בפינוק זה או אחר, ימצאו תשובה לכך בפינת הדיאטה.

חדרי־חולים אין עדיין בשובל, אך מצוקתם של כמה מבין ותיקי הוותיקים, אילצה את מוסדות המשק לשפץ דירותיהם ולהתאימן לצרכים סיעודיים נוחים יותר. כמה מבין אלה, הרתוקים לבית, נזקקים לטיפול צמוד, ועובדות המרפאה נעזרות בשכירות מבאר־שבע.

בניית חדרי־חולים? „מדברים כבר עשר שנים, וכנראה שלא נבצע בקרוב, למרות שלכולנו ברור, שבעתיד נזדקק לכך: יש בקרבנו שכבה של מבוגרים בני 60+, אך ברוך השם, רובם בריאים וחזקים". כך רבקה.

פחות משמח והרבה יותר מטריד — סיפור השגת התרופות בימינו. המצב אינו דומה למה שהיה פעם: „מקבלים חלק קטן מההזמנה, מציעים לנו תחליפים, כשאין ברירה — קונים באופן פרטי. יש ריצה אדירה ותכופה יותר. גם נהלי הביורוקרטיה מקשים ומכבידים. בקיצור — טירטור אחד גדול".

יגור: מרבה חברים — מרבה דאגה

בראשית נבנו ביגור חדרי החולים. אחר־כך הוקם „בית אחווה", וכו דירות סיעודיות לחברים הקשישים, שאינם יכולים לגור יותר בדירותיהם הרגילות. כיום, בקיבוץ עם אוכלוסיית הוותיקים הרבה אין די ב־18 הדירות של בית־אחווה וחדרי החולים הותאמו אף הם לצרכי הקשישים.

כ־175 חברים הם בני 75 שנה ומעלה, ברובם בודדים. לא כולם מוכנים להתגורר בבית־אחווה, וגם המוגבלים בתיפקוד, הרתוקים לחדרם, מטופלים על־ידי המשפחה.

חולים עונתיים — כמו אחרים, אחרי ניתוח וכו', זוכים לטיפול מסור של בני משפחה, או מטפלת חולים, הפוקדת כל חדר, אם נחוץ, דואגת לארוחות ולשירותים אחרים. עם זוג אופניים והרבה רצון ומסירות, היא מגיעה לכל מקום. ביגור שום דבר לא הולך ברגל... מרבה חברים — מרבה דאגה, תשומת לב ומסירות בטיפול.

„הרבה מחברינו הקשישים, שחיים בדירותיהם, מתקשים באחזקת הבית ובנקיונו השוטף. לצורך זה אנחנו מגייסים, קודם כל, את בני המשפחה, וכשזה לא הולך (אובייקטיבית), נרתמים בני הנעורים, כיתות י'־י"א, ו„מתלבשים" על הנושא. כל דירה זוכה לטיפול וניקיון מצד הנערים, בשובם מביה"ס, אחה"צ. ברוב המקרים הם באים בזוגות — פחות מתביישים..." — מספרת מימי גרטמן, אחות ביגור.

בימים אלה, כשהשפעת „משכיבה" את כל המדינה, גם ביגור היא קנתה לה אחיזה, וכשיש הרבה חברים — יש גם הרבה חולים. וזה אומר — צריכת תרופות בכמויות: „יש צימצומים ואנחנו שוקלים ביתר זהירות, לפי מצב החולה, מתפשרים לעתים גם על תחליפים. כשמדובר בתרופה חיונית למחלה כרונית, גם אם זה יקר, ולא מצוי באספקה רגילה — קונים במקור פרטי".

ולסיום: „לצערי, כל עניין התרופות מהווה עניין מבוקש מאוד אצלנו, ורבים מהמבוגרים בורחים מהעבודה לחדר. נזהרים מלפסות על המרפאה".

מסילות: מטפלת ומחממת

„מערכת הבריאות שלנו עובדת „פיקס": צוות של שלוש אחיות, מזכירה רפואית, רופא תורני, עובדת סוציאלית, העושה עבודה נהדרת עם יחידים, כמו גם עם צוותים, פיזיותרפיסט הנר. שאשתו (באותה ה„בראנז'ה") תירתם אף היא לעבודה עם גילים צעירים, בתום חופשת־לידה" — דבורה שילון רכזת הבריאות במסילות, מתארת בגאווה את הצוות המקומי ומדגישה, שגולת הכותרת היא מטפלת החולים. „זו חברה, שתפקידה להביא אוכל לחולים השוכבים בחדרים. והמסלול שלה ראשיתו בפינת הדיאטה, שם היא מכינה לכל אחד את הדברים הטעימים לו. המפגש עם החולה כולל, מעבר להבאת האוכל, גם חימום והגשה בחדר, בהתאם למצב. הדברים נעשים במסירות ובדאגה, אף מעבר לשעות העבודה. איכפת לה, עם כל הלב", מציינת דבורה.

לרשות מטפלת החולים עומד כלי־רכב — קלנוע, אלא שמטעמי... צניעות ומבוכה, היא מסתפקת באופניה.

במסילות שכבת מבוגרים, ברובם הורי חברים. כשאלה זקוקים לטיפול צמוד, ליווי לבי"ח, ואף ללינה לילה בביתם, הרי שקודם־כל פונים לבני המשפחה, בנים, כלות. כל הדאגה וההתארגנות מוטלות על מוסדות הבריאות, ואלה, כאמור, מתפקדים ללא דופי. „יש לנו כמה חברים מבוגרים בודדים בקיבוץ, המאומצים על־ידי זוגות צעירים".

באחרונה הושלמה הקמתו של מבנה שיקומי חדש במסילות, והוא עדיין מזהיר בשממונו: הוא מיועד לחולים עונתיים, כמו גם למגורי משפחות. שדירותיהן הרגילות אינן עונות יותר על צרכיהן הסיעודיים החדשים. לגבי האחרונים קיימת בעיה של „כניסה" למצב חדש, שיש לעכל אותו מבחינה נפשית, וזה לגמרי לא פשוט. נחוץ — כמו בכל דבר שונה וחדש — חלוץ, שיעז ראשון".

אין ספק כי ריכוז האוכלוסיה הזקוקה לטיפול, מעקב ודאגה, במבנה החדש, יקל על מטפלת הבריאות רבת התיפקודים, ייעל אותה וייטיב בהרבה עם אותם חברים הנהנים משירותיה.

מה שבטוח, שאותה מטפלת־חולים (אגב, עם הכשרה סיעודית) לא תזנח את הקליינטורה שלה. אדרבא. בשהותם בחדרי החולים, ייהנו מטיפולה ומדאגתה, בהיותה באופן טבעי אחת מצוות הבית החדש — המבהיק עדיין בריקנותו...

גבע: לא מתפשרים על תחליפים

כשנבנה „בית־סביון" בגבע שימש הבית כחדרי־חולים. כיום מתגוררים בו ותיקי הקיבוץ, ב־4 דירות סיעודיות, המותאמות לצרכיהם ועונות על התיפקוד היומיומי של הדיירים. הבניין שוכן בעיבורה של שכונת מגורים, מוקף בירק וצל, נוח מאוד, חמים ומטופח מבפנים. לדיירים הקבועים מוגשות הארוחות בפינת האוכל. שוקדות על הכנתן בנות הצוות, האמונות על אחזקה שוטפת של המקום ודואגות לכל — עם כל הלב והנשמה. את קירות „בית־סביון" מעטרות עבודות־יד. עמל כפיהם של ותיקי הבית ואחרים: „לא כל הוותיקים־מאוד גרים כאן. רבים מהן ממשיכים לחיות בדירותיהם הרגילות, ובאים לכאן ביום, לתעסוקה מוגנת: מלאכת־יד בצורות שונות", מסבירה נעמי גורן, רכזת בריאות בגבע. "מקרים בודדים של חולים כרוניים, שגרים בדירותיהם, מטופלים על־ידי משפחותיהם ומוסדות הבריאות ממשיכים לשמור על קשר ולהיות בתמונה".

בכל הקשור לבריאות הצד המשפחתי חזק כאן מאוד. „אין מטפלת חולים. וכל החולים העונתיים־חולפים „מכוסים" על־ידי בני משפחה, חברים, שכנים ובמקרה הצורך — מרפאה וועדת־בריאות. כך כבר שנים רבות. אנחנו לא מטילים על המשפחה — היא לוקחת על עצמה את העניין, וזה כבר זורם...".

גם בגבע חוגגת היום השפעת והביקוש הרב לתרופות, מהר — מבליט את קוצר ידם של המחסנים המהווים לספק דרישות — מאידך: „הבעיה שתמיד רוצים את הטוב ביותר, ולא מוכנים להתפשר על תחליפים. ענייני בריאות זה לא לוקסוס. לקצץ אפשר באוכל, ביגוד, דו"ל. בבריאות אין שנות וקצבות", מוסיפה נעמי.

לחנך, כמסתבר, ניתן בכל גיל, ובנוגע לשימוש בתרופות: „דרך „דפי־הבית" שלנו. אנחנו נוהגים להסביר ולכוון את הציבור להתנהגות נכונה וחסכונית בתרופות. ובכך נמנעת אגירה מיותרת ומגיעים לצריכה יותר מבוקרת".

בינתיים, כאמור, נכנסים להתייעל — מבלי לפגוע בצרכי הבריאות הבסיסיים וההכרחיים: „בניין המרפאה שלנו כבר עייף ומתפורר. ומשרת אותנו מעל 30 שנה. הוא משווע לשיפוץ וחידוש — ואנחנו רוצים, כמובן, כשהצרכים היומיומיים בבריאות מנגדים את הסעיף הזה. עובדה, כסתדרים גם במבנה הקיים והמערכת מתפקדת יפה עם אנשים טובים ומסורים. שרק לא יהיה יותר גרוע..." — מייחלת נעמי.

ניר־דוד: אם להיות חולה...

„בית־בריאות". כך הוא נקרא בניר־דוד, ומי שנכנס לשם, מבריא ועוזב. הבית קיים כבר מעל 6 שנים, יפה ומצופה, ומיועד לקליטת חולים עונתיים חולפים. גם צעירים ובודדים, שמרגישים באבת רע, מוצאים עצמם מהר מאוד בין כתליו של הבית. נהנים מטיפול ופינוק ושבים לאיתנם. „אנחנו לוחצים על מבוגרים להיכנס לבית־בריאות, וכן על כאלה שמחלימים מניתוח, או התקף לב", מספרת דליה קלל, אחות בניר־דוד. עם כל זאת, עדיין יש המעדיפים מיטתם וסומכים על טיפול המשפחה. גם עדיהם מגיעות האחיות בביקורי־בית.

בניר־דוד כ־100 חברים, שחצו את גיל 65. מטבע הדברים מזמן נתון זה בעיות ייחודיות בתחומי הגרנטולוגיה והטיפול התעסוקתי־סיעודי. „לכולנו לא קיימות בעיות חריגות בקרב ותיקינו", מציינת דליה. „רובם מועסקים בבית־המלאכה להדפסות, המותאם להם. וגם הוא כבר צר מהכיל"...

כל הנושא מופקד בידי הוועדה הגרנטולוגית. בעוד שאת המיגזר הבריאותי מכסה מערכת שלימה, שמתפקדת יפה ומשלבת היטב פונקציונרים שונים: ועדת־בריאות, ג. יעוץ, עובד סוציאלי, צוות האחיות ורופאה שכירה — תושבת המקום כבר כ־8 שנים. „הכל זורם ועובד היטב: האווירה בינינו נהדרת, ובכלל, אם להיות חולה — בקיבוץ זה אידיאלי". כך דליה, בהתלהבות, כמעט בהזמנה...

אידיאלי או לא, כרבע מאוכלוסיית הקיבוץ מצאו עצמם מוכסים בחיידקי השפעת, בשבועות אלה. אחרים עשו זאת בשידור חוזר... ואם לא די בכך, בבתי־הילדים מתפקדות קבוצות שלמות באבעבועות־רוח...

ניגונים חדשים — זמירות ישנות: „בעיה עצומה להשיג תרופות. עצבנות של יום־יום. הרוקח המחוזי כבר מזהה בטלפון את ה„בוקר טוב" שלנו... ולרוב איננו „איש בשורות", כשאין ברירה, ובעיקר עבור החולים הכרוניים, אנחנו קונות במקור פרטי, ומקבלות החזר בכספי קופ"ח אבל ללא ספק אלה ניגונים קשים", מציינת דליה.

הסוללים: האנטיביוטיקה והאקאמול „רצים"

[illegible] עם אוכלוסיה צעירה [illegible]. „אין אצלנו חולים כרוניים. [illegible] גם טלפונים [illegible] — אם נחוץ", אומרת יעל גלעדי, אחות בהסוללים.

כמרפאה דואגים גם לארוחותיו של החולה הבודד. בדרך־כלל בשותפות עם משפחת החולה. ההורים גם מלווים את ילדם ל„נסיעות בריאות" שונות, ובמקרה הפוך, שני זוגות הורים ותיקים, נעזרים בעת הצורך — בבניהם שבקיבוץ.

לעונת החורף יש יופי משלה. אך בין מאפייניה, כה לעשות, גם מיני דלקות גרון ושאר הצטננויות: „כרגע יש סטרפטוקוקוס ושפעת. האנטיביוטיקה והאקאמול „רצים". כרגע בעיה בהשגת תרופות פחות שגרתיות. מאשרים השגתן גם באופן פרטי, בצד החזר כספי מלא, על־פי רוב", מבהירה יעל.

הקיץ הצפוני, גם הוא טומן בחובו מטרדו: „אין די באוויר ההרים שזכינו לו, כדי להוסיף בריאות, כאשר המים שלנו מזוהמים בעודפי השפכים של מושבים שכנים. בקיץ האחרון היו אצלנו הרבה שילשולים ובחילות. ודי כראוי לחשוב על קיץ דומה לזה, הממשמש ובא".

• צוות האחיות עם רופא ופעמיים בשבוע מבצרת שולטים יפה במצב, וכאמור, אוכלוסיה בריאה. „צלצלי אלי בעוד 10 שנים. אז זה יהיה לגמרי אחרת", מסיימת יעל.

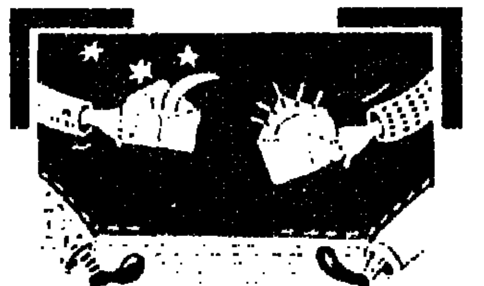

כותבים לדף

גלגלים לוותיקים

בתגובה לכתבה שפורסמה בתאריך 24.9.85 ב„דף הירוק", תחת הכותרת „מהירות קיבוצית 20 קמ"ש", וכתבת המסגרת שנשאה את הכותרת „מיניבוס = 55 קלנועים". ברצוני להעיר ולהאיר מספר נקודות.

קו פנים־קיבוצי, אינו המצאתם המקורית של קברניטי עין־המפרץ. הרעיון קיים זה שנים אחדות בקיבוצים הלוקים בתנאים טופוגראפיים מסויימים. בהם מופעל קו ציבורי לרווחת החברים, ללא קשר לאמצעי הניידות שברשותם.

עלות מיניבוס, על הכנתו לציוד זה ועלויות אחזקתו השוטפות [illegible]

[illegible]

התלות בקו ציבורי פוגעת בתחושת העצמאות של הזקוק לשירותיו וגורמת למוגבלי התנועה עול. [illegible]

איתם ותיקים, שנתנו מיטב שנותיהם את היסוד לבניין הקיבוץ ולמען עתיד בניהם, אינם „זכים" ביחס הצעיר לאותה ההערכה וההוקרה, לה הם ראויים. [illegible] מאוויהם של הוותיקים, כצרכיהם, רגשותיהם ורצונותיהם.

דני גילת,
[illegible] צ.ת.ב. אפיקים

השב
ייצור
בדי ריפוד ווילונות
מכירה לחברי קיבוצים באמצעות
המחאות של אירגוני הקניות הקיבוציים
הצעה מיוחדת!
בדי קוסמו לכל מטרה – וילונות, מפות, כיסויי מיטה, ציפויי קיר ומזרונים – במחיר מדהים!
★ בדי קטיפה ★ בדי יבוא
★ בדי וילונות ★ בדי קנבס
★ בדים מודפסים ★ בדי בוקלה וטוויד
★ בדי גובלן ★ שירותי ריפוד
עבור מוסדות קיבוציים, חדרי־אוכל, מועדונים, פרוייקטים ואולמות ציבור,
ניתן לבצע הזמנות מיוחדות, כולל בדים חסיני אש:
חנות המפעל אולם תצוגה
ברחוב הרצל 36, תל־אביב, טל. 03־629881

אחים עיני בע"מ
יבוא שיווק והפצה
תל־אביב, רח' העליה 12, טל. 03-624314
מערכות סטריאו ואלקטרוניקה ביתיות
מבחר גדול של מערכות סטריאו
ישירות מהיבואן ובהספקה מיידית
מעבדה משוכללת, יעילה ואמינה
חדש! הגענו להסכם חדש!
המכירה גם בהמחאות

למכירה
וידאו נייד
עם מצלמה וטיונר V.H.S.
עם סוללות – כחדש
טלפון: 03-341916

דמב בע"מ
הנדסת חום ומיזוג אויר
מבצע מכירות מיוחד לקיבוצים ומושבים
■ הסקה מרכזית ומים חמים בסולר נפט וגז לדירות, בתים פרטיים, משותפים, מוסדות, קיבוצים ותעשיה.
■ מערכות סולריות מרכזיות לבתים משותפים, קיבוצים ותעשיה.
■ מתקני קיטור למוסדות, קיבוצים ותעשיה.
יעוץ * תכנון * ביצוע * שרות
קרית מוצקין, שד' בן־גוריון 69, טלפון: 04-710308

הגבירו את הווליום
יש מבצע בסטריאו פלוס
באולם התצוגה הגדול בארץ תוכלו למצוא מבחר של כ־100 פריטים ממיטב החברות המובילות בסטריאו.
Sansui Kenwood Pioneer JVC Bose Lanzo Dual Technics Marantz Philips Eumig Akai Onkyo CTC ADC Teac Hitachi
★ רק לנו! שיש מבחר כזה, יכול להציע לך: שילוב שיתאים למקומך ולתקציבך
★ השירות הטוב ביותר ★ והמחירים הזולים ביותר
★ הנחות גדולות לצוותי ★ על כל קניה נוספת
סטריאו פלוס
חיפה, ארלוזורוב 7 פינת בן יהודה 9 [illegible]

פתוח כל מוצ"ש 18.30 – 22.00
מוריה
יצרני שטיחים בעבודת־יד
הפעם
מבצע חסר תקדים
עד 40% הנחה
★ שטיחי ראשה בכל הגדלים
★ שטיחים [illegible]
★ שטיחי קיר אמנותיים
★ אחריות [illegible]
[illegible]

נדב פל

על הבמה

„אוסטרליה הדרומית"

בתיאטרון חיפה מוצג מחזה ישראלי חדש בשם „אוסטרליה הדרומית", העוסק בפערים שבין הקיבוץ ועיירות הפיתוח. על הבמה מרחפת אווירה כבדה של כישלון, אלא שאי ההצלחה הבולטת, היא ההצגה עצמה.

סיפור המחזה הינו סיפורה של משפחה בקיבוץ: דן ובלהה, בני משק המנסים לאמץ את זיפזיף, צעיר בן עיירת הפיתוח. לאחר שנה שלימה, בה היה זאביק (כך קוראים לו בקיבוץ...) מועמד לקבלה לחברות במשק, עומדת להיערך אסיפת האישורים. על סף הגשמת חלומו מופיע חברו וינקר, ששוחרר זה עתה מהכלא, ומנסה לשכנע אותו לבוא איתו לאוסטרליה הדרומית. מסתבר, שוינקר, שהיה אף הוא בקיבוץ, נשלח למאסר בגלל אטימות ואי אמון שגילה כלפיו אביו של דן. נקמתו של וינקר באה, כשהוא מפתה את בלהה אשתו של דן. נקמתו של דן באביו הוא שיקומו של זיפזיף והפיכתו לזאביק הקיבוצניק. כך ייאלץ אביו לראות אותו יום יום. בסיום המחזה נסחף דן להשתכרות והשתוללות שבה הוא הורג את אביו.

את וינקר משחק שלום שמואלוב וזו הדמות השלימה והמגובשת בכל המחזה. זיפזיף מגולם על־ידי דני רוט, וניכר, שהוא משתדל להוציא את המירב מהתפקיד. את דן משחק גדעון שירין מגבעת־חיים איחוד.

את אביו של דן, משה, מגלם גיורא שמאי. חתיה דנון היא בלהה. תפקידה להיות נחשקת ויפה ואת זה היא עושה. קשה להעלות על הדעת דמות כל־כך שטחית וטפשית. האם זו התרסה כנגד חברת־המשק הממוצעת?

ההצגה, בה נכחתי, התקיימה בבית־שרת בגבעת־חיים, במסגרת הצגות למנויים של תיאטרון חיפה. במקום „שש דמויות מחפשות מחבר" החליטה נעמי יבין, האחראית על האולם, להביא את „אוסטרליה הדרומית", שהוא לדבריה: „מחזה שנוגע לכל אחד מאתנו בפופיק". לאחר ההצגה התקיים דיון בהנחיית גבי זוהר (עברון), שהוא עובד סוציאלי וכתב קול־ישראל בצפון. בדיון נטלו חלק יהודה לנקרי, ראש המועצה המקומית שלומי מטעם „תרות", ד"ר לספרות, הכותב לעיתים ב„על המשמר", יוסי הדרי, רופא, שכתב את המחזה, חרות לפיד (איילת־השחר), האחראי לשיקום אסירים בקיבוצים ואילן תורן, שביים את ההצגה.

גבי זוהר הביא כאחוזי יוסי הדרי ההערה שהושמעה כלפיו: „מורגש, שהוא לא חי מעולם בקיבוץ", ויוסי השיב: „אני מכיר את הקיבוץ, כמו כל עם ישראל; בתקופה שעברנו על המחזה התפרסמה רשימה של יוסי שריד ב„הארץ", ובה סופר על אסיר שניסו לשקמו בקיבוץ. מסדה, להפתעתי, הסיפור בעיתון דמה מאוד לסיפור במחזה.

בעיני, הקיבוץ הוא אחד החלומות היפים של התנועה הציונית. שאלתי את עצמי, איפה הם היום ומה השאירו לבאים אחריהם, והאם גם מי שלא חלמו את „אנו באנו" יכולים לחיות בתוכו ולעשות בו בית לעצמם.

המחזה נכתב על קרית־שמונה והקיבוצים שמסביב לה. מוצגות שתי חברות: האחת, חברת שפע פיאודלית והחברה השנייה, מסתכלת על הדבר המופלא ומסתקרנת.

קיבוצי מטה־אשר בתחומי האמנות והספורט ובמפגשי תלמידים".

חרות לפיד הציג את עצמו, כמי שמנסה לעשות את מה שלא הצליחו על הבמה. הוא ניסה לגנוב את ההצגה ותוך שהצביע על שלום שמואלוב הרעים בקולו: „אתה צריך לקום כל בוקר לעבור, ולדעת שבקיבוץ לא גונבים".

גבי זוהר לחץ על הבטן הרכה של חרות: „תכל'ס בשטח, „כמה אסירים שיקמת?" וחרות מספר על 47 אסירים, שטופלו על־ידו במשך שלוש שנים. שלושה מהם הפכו לחברי קיבוץ, 15 נמצאו בלתי מתאימים לחיי קיבוץ ו־27 נמצאים בתוך התהליך.

חברה מבוגרת אמרה, שבקהל נשמעו הערות על שההצגה משמיצה את הקיבוץ.

אילן תורן, הבמאי, אינו רוצה שהדברים יתקבלו כך, וגם אינו חש שזו התוצאה: „הקיבוץ הוא חלום

אסירים משוחררים בקיבוץ: וינקר (שלום שמואלוב) מנסה לשכנע את זיפזיף (דני רוט) לבוא עמו לאוסטרליה הדרומית. צילום: מורל דרפלר.

גיבורי המחזה אינם עבריינים, אלא נכנסו למשק בניסיון להריח קצת את החלום".

האם המציאות דומה למחזה?

לדעת יהודה לנקרי, במחזה יש תחושה פסימית של כישלון, שאינו מוביל לפתיחות — „במציאות שלנו, באופן כוללני, אנו חיים בשני עולמות, השונים באורח־חיים ובתפיסת העולם, אלא שקיימים קשרים. יש שיתוף פעולה פורה עם

— לא רק של הקיבוצניקים — לארגון אחר של היחסים הבין־אישיים בעולם. אתם לא יכולים להסתתר מביקורת, כמו שאנחנו, השחקנים, עומדים על הבמה וסופגים אותה כל הזמן".

המחזה נוגע בקונפליקט אמיתי, כך נדמה, אלא שהקיבוץ מוצג בו בצורה מעוותת, והאווירה הפסימית לא מובילה לשום מקום. ■

דילמה

„אחרית הימים" — הם ימינו אלה

כששהיתי בארצות הברית, בשנת 1966, כשליח תנועת הצופים ל„יהודה הצעיר", הוזמנתי על ידי צופי מדינת יוטה (שהיא כידוע מדינתם של ידידינו המורמונים) לסיור בסאלט־לייק סיטי. היה זה לקראת אירוח צופי ישראל ביוטה, במסגרת השתתפותם בג'מבורי של אותה שנה. המארחים היו המנהל האדמיניסטרטיבי של אוניברסיטת בריגג'האם יאנג ואשתו. הכל ידעו, כמדומני, על יהדותנו שלי ושל זוגתי שתחיה.

בלילה הראשון לשהותנו בעיר לנו בבית אחד מנכבדי העדה ועשיריה. בשעות שלפני השינה טרח לספר לנו סיפורי „נפלאות" על הקשר הסמוי הקיים בין יהודים־ישראלים ומורמונים. הוא סיפר על גילוי מופלא של אבן־אילת בסביבות העיר סאלט־לייק ועל מלים עבריות, המסתתרות בשפת האינדיאנים, שכידוע, היו אי־פעם מורמונים, ועוד ועוד. הכל בהתאם לתיאולוגיה המורמונית, עליה כבר ידעתי.

תכליתה: ביסוס הדעה, שהיהודים והמורמונים בני עם אחד הם — יהודה ויוסף, הווי אומר: יהודה וישראל. עברם משותף ויבוא יום ואף עתידם. האמונה בישו, יהיה משותף. לחוליה אחרונה זו לא הגיע האיש בסיפורי הלילה שלו.

עם בוקר, עת ישבנו לאכול, כרע ובירך כדרך מורמונים טובים, בישו ובמלכותו, וביקש אף מאתנו, היהודים לכרוע ברך.

על מעשה זה הגבנו בבקשה שיחבוש כיפה ויברך אתנו „המוציא" כדרכנו. הודענו לו, שאנו נכרע אם יחזור הוא על מלות הברכה בעברית. נפגענו, אך ראינו את המאורע כקוריוז של נכבד שוטה.

לפני ארוחת הצהריים ביקש מארחנו, איש האוניברסיטה, לדעת אם רוצים אנו להיפגש עם מישהו מאנשי המקום הסנט, או הכנסייה. ביקשתי לזמן לארוחת הצהריים אדם בשם להגרנר ריצ'רדס, עליו ידעתי אז רק שפירסם ספר בשם: „הלוא ידעת, ישראל", המספר על המורמונים שחזו את תקומת ישראל עוד לפני הרצל והכריזו על־כך מעל פסגת הר הזיתים. הוא שמח על בקשה זו והודיע לי, שאיש זה הינו זקן „שנים־עשר השליחים", המנהלים את הכנסייה המורמונית.

מר להגרנר ריצ'רדס היה אדם זקן, נשוא פנים וסבר. יחד אתו הביא אף עוזר אחר, עיתונאית וצלם. משהחלה הארוחה החלה אף לקלוח שיחה, ובשלב מוקדם למדי שלה החל ריצ'רדס לכוונה ולנווטה אך ורק בכיוון אחד: הם, כלומר, אתם, היהודים, חייבים להכיר בישו ובמלכותו עלי אדמות, משום שאם לא כן, לא תבוא הגאולה והעולם לא יבורך. הנה הנה מתגשמת נבואת נביאי המורמונים על כינוס עם ישראל בארצו (כלומר: שבט יהודה — ג.א.). התכנסות זו הינה חלק מתוכנית הגאולה, עקשנותכם בלבד היא המונעת השלמתה.

לא האמנתי למשמע אוזני. רגע נראה היה לי, שאני נמצא על בימת וכוחנים של ימי הביניים, אולם מאחר שאני מאמין בכוחה של הידברות בין יריבים, נסיתי לומר, שבעולם מודרני, בו זכו אף היהודים במדינה משלהם, יש בהחלט מקום לדו־שיח פתוח בין דתות, תרבויות, עמים וכו', אלא שהם, הנוצרים, חייבים לזנוח את נסיונם העתיק להעביר אותנו על דתנו. „אלפיים שנה לא הצלחתם למכור לנו את ישו". אמרתי לו. „מדוע זה, אתה חושב, שבארוחת צהריים אחת בסאלט־לייק סיטי תצליח לעשות זאת עם זוג ישראלים אחד?". „אתה לא מבין", התעקש להגרנר ריצ'רדס, „אנחנו איננו נוצרים, אנחנו מעידים על המתרחש באמת באחרית הימים"...

והשיחה רגשה ורגשה עד הרגע בו קטעתי את הוויכוח, הודעתי שאני עוזב את המקום ומפסיק כל קשר בין צופי ישראל וצופי יוטה. מארחי נדהמו, התנצלו, לחשו לי בשקט, כי „הזקנים" האלה קיצוניים מאוד ואסור להתייחס לדבריהם ברצינות יתר.

מתוך דרכי שלום הסכמתי לבסוף לתצלום משותף של ריצ'רדס, צוותו, זוגתי ואני. כשחזרתי לאחר שבועות מספר לניו־יורק מצאתי בדואר את עיתון הכנסייה. הופיע בו התצלום, סיפור הפגישה עם ריצ'רדס וכותרת המספרת, כי שליח מישראל מודה, שעל היהודים לחזור ולהכיר בישו.

לא ויתרתי וכתבתי מכתב מחאה. מערכת העיתון לא פירסמה אותו. במקום זאת קיבלתי תשובת ריצ'רדס, החוזרת על עיקרי דבריו בנימה קשוחה אף יותר מזו שבמשך הארוחה. לצערי, אבדו המסמכים, אך הזיכרון חי וקיים. מי שיתעניין יוכל להשיג את העיתון ביוטה (יוני, או יולי — 1966). מובן מאליו, שהודעתי לתנועת הצופים בארץ, שלא לשלוח משלחת של צופי ישראל ליוטה. עד כמה שידוע לי, לא התחדשו הקשרים הישירים בין צופי ישראל לצופי יוטה עד היום הזה.

*

עם כתיבת דברים אלו חזרתי ועיינתי בספרו של להגרנר ריצ'רדס. הוא יצא לאור בשנת 1954 ביוטה. בידי מהדורה שלישית, משנת 1959, בחתימת ריצ'רדס עצמו. ברשימת התודות כולל המחבר את שגרירות ישראל בוושינגטון, שהשתתפה אתו פעולה ועזרה לו בכל שאל. בספר שפע של תמונות מישראל המתחדשת וביניהן אף אחת של הרפת של גבעת־ברנר, וכן טבלאות מעודכנות עד אותה עת, כמובן, על ההתפתחות הכלכלית והתעשייתית. יש לזכור, שהשגרירות בוושינגטון סיפקה לו את כל אלה.

עם זאת, אין הספר נוקב, ולוא אף פעם אחת, בשם „ישראל" או „מדינת ישראל", אלא „פלסטיין", או „הארץ הקדושה", שעה שהוא מדבר על המתרחש בארץ.

תכלית הספר אינה, כפי שחשבתי בטעות ב־1966, להוכיח את ציוניותם של המורמונים ואת חיבתם לישראל, או לארץ הקודש, אלא להוכיח את עמדתו של להגרנר ריצ'רדס והכנסייה המורמונית, כי תקומת היהודים בארצם חייבת לבשר את קבלת ישו על־ידי היהודים כהכנה לבואו כשנית.

השגרירות בוושינגטון לא עמדה על מגנה זו בשנות החמישים. עיריית ירושלים ומשרד הפנים לא היו ערים לכך בשנות השמונים. שאלה אחרת היא, כמובן, אם עמדת אלי בדיגל צודקת („הדף הירוק", 181).

בפרק הסיכום אומר המחבר:

„מאחר שאלוהים הודיע, שיאחד שתי ממלכות אלו (יהודה ויוסף. יהודה = עם ישראל; יוסף = המורמונים. הסבר שלי — ג.א.) הרי אנו, מבית יוסף, ממלכת ישראל (ולא יהודה — ג.א.), מזמינים את בית יהודה להצטרף אלינו. חייבים אנו לבוא יחד אל המלכות. המלכות אורותיה הכריז הנביא דניאל (פרק ב' פס' 44):

„ובימי המלכים ההם יקים אלוהי השמים מלכות. אשר לעולם לא תיהרס ומלכותה לא תעזב לעם אחר. תדק ותכלה את כל המלכויות האלה והיא תעמוד לעולמים".

מלכות זו תיווסד עלי אדמות באחרית הימים. כדי להכין את ביאו השני של ישו הנוצרי, המשיח. ככל שנמהר להתאחד יחדיו, הנהגת נביאי אלוהים שהקים באחרית הימים (הכוונה לנביאי המורמונים בדורות האחרונים — ג.א.) נקרב את ישוע המלכות השכינה את בואו. זהו המשימה הגדולה, שהטיל עלינו האל, כאשר הבטיח לאברהם ליצחק וליעקב, שבאמצעותם ובאמצעות זרעם יבורכו כל האומות על ארץ".

והמשפט המסיים את הספר הוא:

„אל נא תעשה, יהודה, את קבלת קריאתי האוהבת — קבל נא את זקני ישראל בבואם אליך (הכוונה למנהיגי המורמונים ושליחיהם — ג.א.) „בשם אלוהים". בנושאם את בשורתו המחודשת של ישו הנוצרי „של אחרית הימים" (כלומר, כל המורמונים — ג.א.)". עד כאן דברי ריצ'רדס.

הדברים מכוונים אלינו היום. „אחרית הימים" בלשון המורמונים, כבלשון גוש־אמונים, הם ימינו אלה.

גרעון אלעד,
חצרים

גרדה כהן

ארוחת ארבע

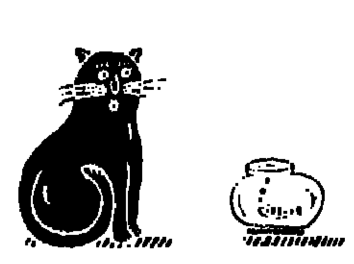

שתייה חמה לערב חורפי

נניח, שהערב יבואו אליכם אורחים, כאלה שרוצים לפנק אותם, ולא מסתפקים סתם בקפה / תה/ שוקו. אז בואו ונעשה את זה קצת אחרת — חריף, מתוק וחם. ידברו על זה למחרת.

קפה הודי

החומרים: 1. בקבוק רום, קליפה דקיקה של תפוז, 1 ציפורן ו־3 כפות סוכר.

ההכנה: מחממים את כל החומרים עד רגע לפני הרתיחה. ממלאים 2 ליטר קפה רותח. מקשטים כל ספל בכובע של קצפת ומגישים ואת הקפה אפשר קצת להמתיק. מתאים ל־10 מנות.

קפה של נווה־מדבר

החומרים: (ל־4 ספלים): 12 תמרים בינוניים. המושרים בברנדי (1 כוס) במשך כ־3 שעות.

ההכנה: מחממים את התמרים המושרים בברנדי עד לרתיחה וממלאים כ־4 כוסות עם קפה חזק וקצת ממותק. מקשטים כל ספל בקצפת, קליפת תפוז ותמר.

קפה של אלף לילה

החומרים: (4 ספלים): 1 ספל רום עם כפית קינמון ו־3 כפות סוכר.

ההכנה: מחממים את כל החומרים, מסננים לתוך ספל ומוסיפים 4 ספלים של קפה חזק ורותח וקצת ממותק.

מקשטים עם קצפת ומפזרים קינמון למעלה.

קפה של היער השחור

החומרים (4 ספלים): 1 ספל שרי־ברנדי, עם 5 כפות סוכר.

ההכנה: מוסיפים את הכל ל־4 כוסות קפה חזק. מקשטים בקצפת ושבבי שוקולד.

אפשר להוסיף בסיס דובדבנים מסוכרים.

פונטש של תפוחי עץ

החומרים: (8 כוסות): מקלפים וחותכים לפלחים 2 תפוחים גדולים. מוסיפים פרוסות משני לימונים.

ההכנה: מחממים את התפוחים והלימונים עם 3/4 ליטר תה חריף ומתוק וחצי ליטר מיץ תפוחים. מוסיפים 1 בקבוק קוניאק ולמי שלא אוהב חריף אפשר גם יין אדום.

פונטש של סילבסטר

החומרים: (4 כוסות): 2 כוסות תה חזק, מיץ משני

לימונים ושני תפוזים, 1 כוס יין אדום, קצת ציפורן וקינמון, 6 כפות סוכר.

ההכנה: מביאים את כל החומרים עד רגע לפני הרתיחה ולא להרתיח! שמים בכל כוס פרוסה דקה של תפוז ולימון וממלאים בפונטש.

סנגריה חמה

החומרים (ארבע כוסות): 2 כוסות יין אדום, 1/2 ספל ברנדי, מיץ משני תפוזים, 2 ציפורנים שלמות, 6 כפות סוכר, 1 בננה 1 תפוח.

ההכנה: מחממים את היין יחד עם כל החומרים עד לרתיחה, חותכים את הבננה והתפוח לפלחים ושמים בכוסית.

תיקון

במתכון עוגיות הדבש עם השקדים צריך להיות 450 גר' דבש, ולא כפי שנכתב. אתכם הסליחה.
המערכת

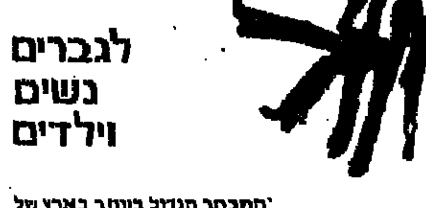

מכנסי "רפי" להיט לכל גיל
Rafi
לגברים
נשים
וילדים
"המבחר הגדול ביותר בארץ של מכנסיים לגברים, נשים וילדים מבדי ג'ינס, כותנה וטריקוטי במחיר בית החרושת.
המכירה במחסן הקיבוצים. המשביר המרכזי וחנויות המפעל
מ. ברבר ובנו
בית חרושת למכנסיים „רפי"
ת"א, דרך יפו 9 בית רומנו טל. 03-656458-658539
פתוח בשעות 8.30-13.00, 14.00-17.00

רודאו
רכזי תקניות בחרו בנו!!!
הקבקב מס 1 בארץ!
כתובת המפעל: נחלת יצחק 36, תל־אביב
טלפונים: 210755, 256638

מרכז הדור הצעיר בגבעת־חביבה
מודיע:
סמינר דור הביניים
(גילאי 35 ומעלה)
יתקיים בתאריכים מ־23.2.86 עד 27.2.86
בגבעת־חביבה
נושא הסמינר:
איפיונים רוחניים של גילאי ה־40±, משמעות חיים בגיל 40, אנו ובנינו, החברה בקיבוץ, יחיד וחברה, קיבוץ וחברה ישראלית ועוד.
המעוניינים יזדרזו להרשם במרכז הדור הצעיר, גבעת־חביבה, טל: 063-78944

סולרואיז
וילונות גליליים
• וילונות גליליים.
• מסכי הקרנה.
• מסכי האפלה.
• רפפות ורטיקליים.
• דלתות הרמוניקה (אקורדיאון).
• סנלים (מחיצה יפנית).
דיזנגוף 282 ת"א
טל: 441178, 456241
המפעל; טל: 252953

מחפש
שולחן פינג־פונג במצב טוב
נא להתקשר לטלפון 03-341916

למכירה
מצלמת אשיר־פנטקס + עדשה רחבת זווית 35 מ"מ + עדשת טלה 135 מ"מ, טבעות מקרבות ואביזרים שונים
טל. 03-840657

ספריות עם חלונות זכוכית לשמירה מפני אבק
50 דגמי ספריות
100 אפשרויות הרכבה
התאמת המידות לפי דרישות הלקוח.
חוזק ועמידות
הודות לשיטת הייצור הבלעדית של Intersystem
צוות אינטרסיסטם מרכיב את הספריות בכל הארץ
ספריות אינטרסיסטם
בן יהודה 148 ת"א טל' 03-249327
פתוח רצוף כל יום 09.00-19.00

סימה באר

אספקה קטנה

270/15

הומור, רוח צעירה (גם נראית כך), טמפרמנטית. בעלת מודעות לכל מה שקשור בטיפוח וביופי של בית, חפצים ונוי.

טיולים, תיאטרון, מוסיקה, מוזיאונים ואוכל טוב (שים לב). היא כל זה, בסך־הכל בת 47, גובה 155, פעילה כל הזמן. לפעמים קשה לעוצרה. הילדים גדלו, הביאו הכבוד ופרחו לעיסוקם.

רוצה כך עד גיל 52, יודע לחיות ולהקשיב ולהיות ענייני בשיחה. ועשה טובה, שלא תהיה רחוק כל־כך מהדרום הקרוב. הנסיעות מתישות אותה. חברת קיבוץ בדרום.

271/15

מה חשוב כאן לפירוט? היא שואלת. „הגובה שלי? המידות? אני אמנם פונה למרור, כי־אני קצת מוגבלת. חלקית. אבל עושה הכל. מפעילה נשמה וחושים. לוקחת עצמי ברצינות. למרות מצבי, אוהבת לטייל וגם עושה זאת. גם סרטים והצגות נימנים על צורות הבילוי שלי. וכל זה למרות הלחץ של הלימודים. גם לישבת בבית ולעשות כלום זו צורת בילוי מהנה"...

דע לך, שהיא אוצר בפני עצמו, ואם תרצה לדעת עוד פרטים — נשמח לתת. למרות ביישנותה וצניעותה, פרצנו המסך.

בת קיבוץ בדרום הקרוב. בת 28.

272/15

עיסוקה: חינוך, גילה: 38, מצבה: פנויה+2: אהבה מיוחדת? — ילדים, מכל הגוונים ומכל הגילים. מסורה, אחראית ומקובלת. קוראת, מטיילת, סורגת ושומעת הרבה מוסיקה.

מחפשת אותך עם נשמה וכנות. וזו התעודה, בינתיים. השאר יבוא אחר־כך.

חברת קיבוץ במרכז הארץ.

273/15

היא לא רצתה לשתף אותנו יותר מדי בחגיגת ההיכרות והבטיחה למסור לך יותר מאשר לנו, וזו זכותה.

בת 34, 168 גובהה, פנויה, אם לשלושה. מקיבוץ בנגב.

יש הבטחה, שעוגות תאכל — וטוב. תתפנק — ותפנק. תצחק ותצחיק.

או למה לא?

274/15

הבנות בגרו לתפארת, ואפילו יש נכדות. היא — אקדמאית, עובדת כמורה. יש לה „חולשה" לאנשים חכמים, משכילים, אנושיים, בעלי חוש הומור, מקובלים... וכד'. בקיצור מאוזנים. והיא לא סתם רוצה אותם כאלה. יש כיסוי לצ'ק הזה, שכן היא מעידה על עצמה, ללא צניעות מיותרת, שהיא כזו, ואולי בנושאים כאלה מוטב לא להצטנע.

התאלמנה ובנתה חיים בהתאם לנסיבות. אבל זה בכל־זאת ביזבוז להישאר כך לבד. מוכנה ללכת אתך לקיבוץ, אם זה יתאים לשניכם. היא בת 53, מירושלים, ופרטיה אצלנו.

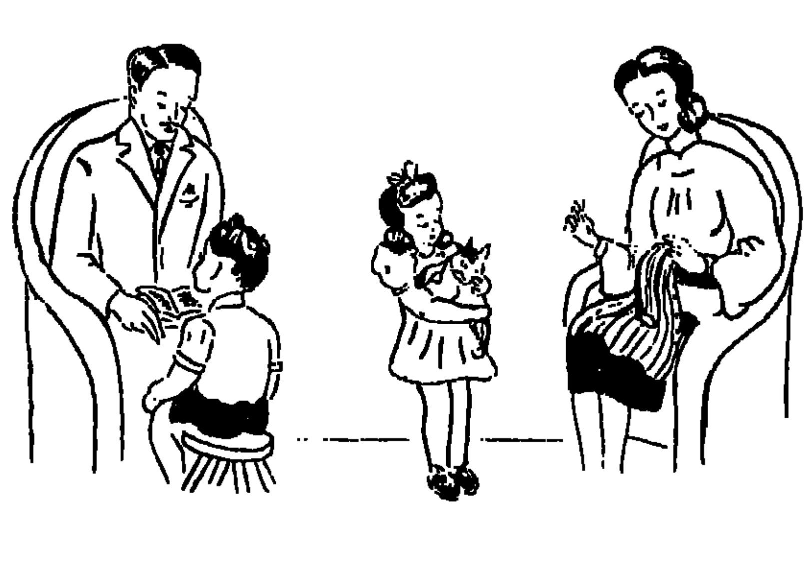

275/15

קטנה, שקטה, נראית נחמד. ציירת וגרפיקאית ולאחרונה שינתה כיוון — הוראה.

„בינינו", היא אומרת, „כמה כבר יכול האדם להעיד על עצמו, במספר מלים?" ובכל זאת, היא מאוד אוהבת מוסיקה, בעיקר קלאסית. משוגעת על הטבע לסוגיו. אוהבת אנשים, ספרות ותרבות, מוגבלת קלות, ממונעת וניידת. ומה שחשוב, טיפוס מתוק.

בת קיבוץ מהצפון הקרוב. בת 37. פנויה ומחכה לשותף לחיים.

276/15

פיקח, צמא־דעת, בעל חוש הומור, אך לא תמיד. שגרתי, אנוכי (רק קצת, לא להיבהל). לא רוקד, אוהב להקשיב למוסיקת רוק, קלאסית וג'ז. קורא? המון. ספרי מתח, רומאנים טובים, ספרי הגות (פילוסופיה בגרוש וגם בדולרים) ועיתונים, ונהנה מכולם כמעט באותה מידה. קצת אנטיפט, לפעמים („שמת לב, שאני ממעיט בתכונות הנחשבות שליליות"). מתעב קיצוניות פנאטית. ריאלי ורגיש. עצלן, בעל לשון קלה.

לא פוחד מבדידות ואפילו נהנה ממנה לפעמים. בסך־הכל בן 30, גובהו 173, רזה, שחרחר — מקריח קצת, נאה למראה ועונד שעון על יד שמאל. והוא עוד כותב לי, שקשה לו לתאר את עצמו.

ואחרי כל זה באמת מותר לו לכתוב, גם מה הוא מבקש ממך, הקיבוצניק מהצפון — שתהיי רזה ונשית (מה זה, הוא שואל?), שיוכל לדבר אתך על יותר מאשר רכילות, חדשות ומזג־אוויר.

זה כל מה שהוא מבקש מהעיתון, על השאר — תעמדו בשניים. הוא נחמד לא?

277/15

ומאותו שנתון בערך: שנתיים פחות, 28 הגיל, גובה 171, משקל —קל — רק 65. צבע עיניים חום, שער שטני. נולד בעיר, גדל בעיר, השכלה עממית ותיכון, ולא נפרד מהעיסוק — אלקטרוניקה... צבא, טנקים, רעש.

היום הוא רגוע. עובד בחברת ביטוח, מכור למקצוע ומבסוט מהחיים. מעבר לעיסוקי החובה יש ספורט, מוסיקה. מפזר ת'עיתונים בכל הבית. מפנה מקום ליד כורסת הטלוויזיה. מסודר, ממונע ולמרות הכל, מוכן להחליף אוויר, העיר, נופה וצורת־חיים בה, בעד אשה מתאימה.

278/15

נדמה, שהארץ קטנה עליו והקיבוץ עוד יותר, שכן הוא כבר הספיק להיות ולחיות במקומות, שאנחנו מכירים רק מהעיתונים. היום הוא חבר בקיבוץ במרכז, בן 50, פנוי, את ילדיו גידל בכבוד ועכשיו נשאר לו גם קצת זמן לעצמו.

175 גובהו, לא קירח, בריא (תיק נקי במרפאה) ונאה־למראה. שטחי התעניינות בנושאי תרבות רגילים, ספרות קלאסית ואוטוביוגראפיות. מאזין למוסיקה קלאסית ועממית, אוהב את ארצנו וגם לטייל בה וכמובן, עכשיו אולי לא יעשה זאת לבד.

279/15

אני אוהבת את „גיל הזהב", את התקווה, את הניסיון, את החושים ואת הכנות. ולכן יש לי כנור מיוחד לגיל הזה. הוא בן 73, זהב אמיתי, מושבניק — מלא כוח, ראש צלול ובריא. כתיבתו ברורה וצחה והוא נשמע שורשי בארץ. קורא ומתעניין בכל הקשור בחקלאות.

הבעיה היחידה שלו, היום, היא הבדידות המיותרת, כי החיים יכולים להיות מלאי כיף, אבל כשאתה לבד הכיף לא שלם.

נראה לך שתרצי להשלים זאת אתו? הוא מושבניק מהצפון.

280/15

הרגליים שתיהן על הקרקע וביציבות! התחביבים הם רבים ושונים — ביניהם: ספורט, טיולים, מחקר, שירה ולימודים. כל החיים הם לימוד אחד גדול, ואצלו זה חלק מהחיים. לא אוהב לספר הרבה על עצמו, בצורה הזו. מבטיח לך לעשות זאת בשניים. מעיד על עצמו בקיצור, שהוא נוח לבריות, עירני, נמרץ וצעיר ברוח — גם בגילו, 41, גובהו 160, ליבו חם ופנוי. חבר קיבוץ בדרום.

רוצה אותך נשית, שקטה, נאה, טובה ונבונה. (איפה יש כל־כך הרבה תכונות באשה אחת?). פרטיו אצלנו.

281/15

אמן בנשמתו. עוסק בגילוף שנהב. מעיד על עצמו באופן ברור, שהוא נחמד, ומנסה לאתר את היפה והנורמלי, שעוד נשאר בעולמנו, ההופך להיות מטורף יותר ויותר. מנגן בפסנתר ובכנור. יש בו המון גילוי־לב וכושר־ביטוי. הוא בן 38, לא הכי יפה שבעולם וגם לא ההיפך (הכי קל לתת תגובות קיצוניות). הוא פרא אדם. אבל מוכן לקבל את המשמעת הקיבוצית, ביחד אתך.

חיי הקיבוץ אינם זרים לו, שכן הוא אקס־קיבוצניק. כיום ניתן להתקשר אתו דרך העיר הגדולה, כתובתו, הנמצאת אצלנו, תינתן לך ברצון, אם רק תרצי.

בגליונות האחרונים חלו מספר פעמים שיבושים במספר הטלפון המיוחד להתקשרויות למדור. שימו לב, המספר הנכון הוא 03־372301, וניתן להתקשר אליו רק בימי ד' בשבוע, בין השעות 17.30־18.30. כל הפניות הטלפוניות בשעות אחרות לא ייענו. לעומת זאת, מומלץ מאוד השימוש בשירותי הדואר, המבטיח התייחסות אישית! המען למכתבים: סימה באר, „אספקה קטנה", מערכת הדף הירוק, „על המשמר", שירות שק דואר נעול, ת"א.

דיסקרטיות מלאה מובטחת!

הצעה מיוחדת
בחנות המפעל
עודפי יצוא
● מוצרי הלבשה מעור;
● מוצרי הלבשה מפרוות כבש.
עד 50% הנחה
Palsi
אופנת עור ופרוות כבש
רח' מונטיפיורי 19, תל־אביב, טל' 622124
קומה ב', ימים א'–ה', בשעות 9.00 עד 16.00

משורי כריתה וגיזום המעולים בעולם
STIHL
מפיצים ראשיים: ש. ונציה ובניו בע"מ
הגדוד העברי 2 תל־אביב. טל. 03־382553
הפצה לצפון: מ. רוזנבלום בע"מ
דרך העצמאות 49 חיפה 04־661985 04־664891
סוכנות בלעדית VENECO SYSTEMS TRADING ת.ד. 1836 ת"א

"נתלי אינטרנשיונל"
יבואנים בלעדיים לבדי כותנה אמנותיים לדקורציות, לעבודות יד, רפוד, וילונות, כיסויי מיטה והדפסות בד לתמונות.
בין לקוחותינו נמנים קיבוצים רבים
פרוייקטים של מיטב מוצרינו ניתן לראות בקיבוצים:
מזרע, גת ומרחביה
דיזנגוף סנטר, קומת הגשר, תל־אביב, טל. 03־285378

כאבים בכפות הרגליים!
ב"שלגיה"
לשלגיה באים עם כאבים ויוצאים מחייכים!
לתשומת לב
המרפאות ומרכזי הבריאות והתועלה מוזמנים להתקשר עמנו על מנת לתת את שרותינו המקצועיים

סטריאו & וידאו קלאב בע"מ
תל־אביב, ארלוזורוב 15, פינת בן־יהודה, 03־221751, 231253
★ החנות המקצועית בעיר
★ מבחר מערכות סטריאו
★ יעוץ והדרכה מקצועיים
★ מעבדת תיקונים
ציוד אקסקלוסיבי ומקצועי המבחר הגדול ביותר ממיטב היצרנים המובילים בענף הסטריאו
LUXMAN, DUAL, BOSE, JENSEN, A.R.
TEAC, J.V.C., PIONEER, ONKYO, YAMAHA,
MARANTZ, SONY, HITACHI, WESTRA, ITT.
הנחות מיוחדות לחברי קיבוצים
השווה את האיכות! — השווה גם את המחיר!

את ההשכלה שלנו בכל התחומים, אבל לא לתלות בזה את התקוות התעשייתיות. צריך להבין, שהתעשייה שתהיה לנו בשנת 2000 לא תדרוש רק משכילים — להיפך. חברים משכילים יצטרכו, יותר מאשר היום, לחפש את הפתרונות בחוץ. אולי במפעלים האזוריים. שלא נשלה את עצמנו, שלעשרים או שלושים מהנדסים. תהיה תעסוקה במשק.

קלאסה

עוד לא נסגר הוויכוח, מי קדם למי, להיות הקיבוץ הראשון בגליל: איילת־השחר או כפר־גלעדי.

„היינו הראשונים (1915)", אומרים האיילתים, אלא שכנהוג בימים ההם וגם בהשפעת אילוצי המלחמה והתנכלויות התורכים, היו שם קצת ועזבו קצת ושוב חזרו (1917). לכן החליטו כאן על 1916 כשנת היובל, למרות שבשנה זו, כנראה, באמת לא היה שם אפילו חלוץ אחד. את הבכורה השאירו לכפר־גלעדי.

אגב, התחרות נמשכת גם בימינו אלה, ולשם שינוי לא על כבוד אלא על הפרנסה. תחרות קשה על התיירים והאורחים הבאים לטייל בגליל. גם בתחרות הזו, מודים באיילת־השחר, ידם של הגלעדים על העליונה. לבית־ההארחה בכפר־גלעדי, רק שלושה כוכבים. אך התיירים (בעיקר הישראלים) מעדיפים להתארח שם. חשבון פשוט של כיס.

ואם בתמימות תציע לאיילתים לרדת מארבעה לשלושה כוכבים – תיתקל בתגובת בוז: זה – לא!

זהר: בלי לפגוע באף אחד, הלוואי. שכל מי שירצה יוכל להגיע ללימודי הנדסה. אני לא משוכנע בזה.

תסמונת הג'יפ הפתוח

אלי: צריך לזכור, שתעשייה מודרנית הולכת על שלוש משמרות. אם אנחנו מתכוונים לצאת מהמצב שלנו, התעשייה שנקים תצטרך לעבוד בשלוש משמרות. וזו תהיה פגיעה ברכת החיים. אמנם יישאר לנו זמן פנוי אך לאו דווקא בשעות הנוחות לנו. נשב הרבה פחות בארבע לקפה עם השכנים. זה יהיה שינוי גדול. על־פי ניסיון של קיבוצים אחרים. יש עם זה הרבה בעיות חברתיות. אני מציע, שניערך גם בכיוון הזה. היום פה ושם יש קצת משמרות במפעל, ואנחנו כבר רואים את הבעיות.

יותר מזה: ככל שמצבנו הכלכלי ישתפר — הבעיות יחמירו... כלל הוא, כשהמצב קשה — חברים נרתמים לדברים. שהם לא מוכנים לעשות במצב „נורמלי".

יוסי בראל (מהנדס במפעל): אני רואה את אותו כיוון תעשייתי שאלי הצביע אליו. הבעיה עם החקלאות תישאר לשנים רבות. הסינים נכנסו לנושא הכותנה ואין סיכוי קרוב לשיפור. המפתח לתעשייה הוא השכלה וחינוך, ושינוי מנטלי. יש משהו בהווי החיים הקיבוצי שהוא חקלאי, או נכון יותר אי־תעשייתי. הדרך שבה אנחנו מחנכים, החגים, התרבות.

אורח־חיים חקלאי שונה לחלוטין מזה של תעשיין, מבחינת השיטה, הסדר, הדייקנות, קבלת ההחלטות. המנטליות בכלל. אם רוצים איזה קידום בנושא התעשייתי, צריך לחנך את הנוער מגיל צעיר ל„מנטליות" תעשייתית. לכוון אותו למנטליות הרבה יותר טכנולוגית. ואני חושב, שיהיו אתגרים אחרים לנוער בשנות ה־2000.

יש לי כותרת לכל האווירה האי־תעשייתית שלנו. אני קורא לזה „תסמונת הג'יפ הפתוח". לצאת בבוקר על הג'יפ הדוהר, לחזור בצהריים, מיוזעים ומלוכלכים. זה היום הסטאטוס אצל חוזרי הצבא. פועל במפעל, שיוצא בסוף היום מאור הנאון לשמש וממצמץ בעיניים — זה אורח חיים שונה. זה שינוי עצום במנטליות.

אביבה: אתם מדברים על איילת־השחר כעל מפעל כלכלי. אבל השאלה היא, בשביל מה... כשאני רואה קיבוץ בעוד חמישים שנה. ברור, שאי־אפשר שלא לראות את העניין הכלכלי. הפרנסה. אבל אני שואלת: מה יהיה עם הייחוד שלנו? כל אדם, בכל צורת חיים, מתפרנס. אבל הדברים שמעבר לזה...? אחד הדברים שמפחידים אותי — והמצב הכלכלי תורם לזה — שפחות דנים בדברים האידיאולוגיים, בתכלית הקיום... בלי זה זה לא יהיה קיבוץ...

אלי: לא שללתי את זה. אני אומר, שהכיוון התעשייתי יוביל לתהליכים, שצריך להתכונן להם, כי הם יבואו, בין אם נרצה ובין אם לא. צריך להיערך מבחינה כלכלית, כדי שתישאר גם אידיאולוגיה. ואנחנו, בעצם, עדיין לא יודעים, איך תעשייה של שנות ה־2000, מסתדרת עם קיבוץ.

אביבה: התסריט הזה, שתיארת קודם, מפחיד אותי. מפחיד נורא. בכל מחיר צריך לכוון, שלא נשכח את הדברים המהותיים, שחשוב להמשיך ליצור תרבות וחינוך מיוחד וסדנאות יחד עם הגוון המיוחד לאיילת... אחרת, מה הטעם בקיבוץ...?

רות: דיברתם על שני דברים שונים ואני חושבת, ששניהם יתקיימו. יהיה מאבק, מטוטלת. בין כוחות שונים ואיפה שהוא, כמו תמיד, נחזור לבסוף לדרך המלך.

ובכל זאת, להישאר כפר

ישראל שפי (61 מבני הקיבוץ הראשונים): לצערי, אני לא יכול להיכנס לכר הזה של „תנו לי הערכת מצב, מה יהיה כאן בשנת 2000". הטעם הוא, שכל דבר משתנה. אם ננהג כך — נקבל מציאות אחת. ננהג אחרת, נקבל מציאות אחרת.

יש תהליכים, שלא אנחנו קובעים אותם. אבל הכרעות מסויימות, שאנחנו עושים בצעדים של היום — הן הקובעות את ההכרעות שתבואנה אחריהן. הדוגמה המובהקת ביותר, זו ההכרעה שעשינו לפני שנים אחדות, כשחזרנו ללינה המשפחתית. בתור ילד עברתי מלינה משפחתית ללינה משותפת ובתור הורה חזרתי ללינה המשפחתית.

כל תקופה יש לה האתגר שלה. כאשר התחילה החקלאות באיילת־השחר, הדיון אם לשתול סלק משני צידי התלם, או רק מצד אחד — הגיע לאסיפה הכללית. אחר־כך היה דיון, אם שטחי בעל, או שלחין. ההשכלה הרלוונטית אז הייתה ידע בנושאים אלה.

היום, כשמדברים על השכלה רלוונטית, אלה תחומים עצומים מעבר לתעשייה ולטכנולוגיה. אך להעמיד את הטכנולוגיה, את ההשכלה הטכנולוגית, מול הנושא הערכי — זו טעות ממדרגה ראשונה. ולא מפני שלא יכול להתהוות ניגוד. הדילמה היא, איך לקיים קיבוץ, לא כפר חקלאי בלבד, ובכל זאת להישאר כפר. זו הדילמה המרכזית, שהטכנולוגיה מציבה לפנינו. כל טכנולוגיה, שאיננה מבוססת על ערכים קיבוציים וצורת הארגון הקיבוצית והמחשבה הקיבוצית היא איננה מעניינינו.

קיבוץ הולך לתעשייה מכמה סיבות. הכלכלית היא רק אחת מהן. אני רוצה להזכיר, שאחד הגימיקים להקמת מפעל „איתן" ותכניות לצעירים באיילת־השחר היה. דור חדש של צעירים שחזר מן הצבא ולא מצא סיפוק בחקלאות. מה שיוסי קורא „תסמונת הג'יפ הפתוח" היתה אז „תסמונת גלגל הייצור"... היום, צעירים נוטים לחזור לעיסוק בחקלאות, ולא בגלל אופי החקלאות ולא בגלל אופי הג'יפ. ולא בגלל הבגדים מוכתמי השמן והגריז. בגדים מיוזעים יש גם במפעל. ועוד איזה: העדפת החקלאות נובעת, לדעתי, מהנימוק של הארעיות. שאפשר ליישם אותו ביתר הצלחה בחקלאות. קצת עובדים וקצת נוסעים לחו"ל וקצת בחופש ושוב חוזרים לכמה חודשים לעבודה.

לי נדמה, בכל זאת, שנמשיך להיות כפר בעוד 10, או 20, או 30 שנה. לי אין דיבור לאיילת־השחר שהיא לא כפר בכלל, שלא תתקיים הדילה כפרית. מוגבלת במספר חבריה. אינני רואה את איילת־השחר כעיר־קיבוץ. אינני רואה כאן [illegible] אלף תושבים, [illegible]. יש לי הערכה [illegible] לגבי השנים הבאות. ולצערי, לא יהיה הגידול גדול [illegible]. אינני רואה את איילת, בשום מצב, [illegible] בעשרים השנים הבאות.

אני רוצה [illegible] עם [illegible] של אביבה בתחילת הדיון. והבעיה היא, [illegible] תהיה תעשייה עתירת ידע, כן או אחרת [illegible] פה, מה אנחנו מתכוונים להיות.

את הבעיות, הדילמות, בכיוונים אידיאולוגיים, שאנחנו עומדים בפניהן, ולא מעכשיו — [illegible] ההשכלה נעמוד בפניה. ביתר חריפות. בעתיד — זו הדילמה שבין שוויון והשוואה. יש כאלה, שמפרשים שוויון כהשוואה פשוטה.

אם אני מקבל את התחזית של אלי על הפיתוח התעשייתי של איילת [illegible] אז יש לנו בעיה אמיתית לגבי מה שעלול להיות בשנים הבאות בתחום השוויון.

(המשך בעמוד הבא)

לקיבוץ איילת־השחר
בחגו ה־70
מיטב הברכות
קינג־דובין
ייצור ושיווק מכשירי כתיבה בע"מ
חיפה רח' קיבוץ גלויות 52 • טל. 04־666067
ת.ד. 2022 חיפה 31019 ישראל 662157/8

לקיבוץ איילת־השחר
במלאת לו 70
צרור ברכות שלוח
שילוח
החברה הישראלית לשילוח בינלאומי בע"מ
חשמונאים 90, תל־אביב 430333

לקיבוץ איילת־השחר
ביום חגכם
המשך שיתוף פעולה פורה
הדסים
חברה לפיתוח חקלאי בע"מ
ראש פינה • טל. 069־36933

לקיבוץ השכן
לחג ה־70
שגשוג כלכלי ופריחה חברתית
מאחלים
חברי עמיעד
החזיקו מעמד

לקיבוץ איילת־השחר ומפעליו
בחגכם ה־70
מיטב הברכות והאיחולים
להמשך פורה ומשגשג
ניסן SIEMENS
יבוא חשמל ואלקטרוניקה בע"מ
תל־אביב • חזקיהו המלך 6 • טל 835158
ארדן הנדסת חשמל בע"מ
תל־אביב • גולומב 52 • טל 379394
ניצן את פרידברג
מוצרי חשמל בסיטונות
תל־אביב • שלמה 54 • טל 831493

לאיילת־השחר
ולמפעלו איתן
ברכות
ליום חג ה־70
והמשך שיתוף פעולה
ממתכנני מפעל איתן
א. ברץ – הנדסה תעשייתית וימית בע"מ
חיפה רח' הגאולה 12, טל. 04־672547

לקיבוץ איילת־השחר
ולבית ההארחה
בחגכם ה־70
ברכותינו להמשך פורה ומשגשג
פלפוט בע"מ
PALPHOT LTD.
גלויות • לוחות שנה • כרטיסי ברכה
ת.ד. 2 הרצליה 46100 • טל. 052־555238

ברכות ואיחולים לבביים
בחגכם ה־70
למפעל „איתן"
ולכל חברי קיבוץ איילת־השחר
הצלחתכם שמחתנו
שלייסנר
חתוכי להבה ופלסמה בע"מ
בר־כוכבא 70 • פ"ת 49220 • טל. 903391

איילת־השחר. סתם איילת בפי החברים, חוגגת את השבעים באווירה מעורבת. לגלות לאחר שבעים שנה, שאתה „קיבוץ סגור" — עושה משהו קשה לגאוות היחידה. פעם היו אומרים באיילת על מי שהוא „לא כליכך", ש„לבטח הוא מחולתא"... היום בחולתא מייצרים נעלים ובאיילת הולכים יחפים.

נכדיהם ונניהם של ה'אריסים', החו'ראתים, בסלנג האיילתי, שעבדו אצל איכרי ראש־פינה בימי התור־כים — מסתבר שהם לא פחות קשוחים ובעיקר אופטימיים. וכדי לראות את האור בקצה המשבר — צריך הרבה אופטימיות.

היום גאוות היחידה היא על ההתמודדות. לפני כחצי שנה, משנודע על עומק המשבר הכלכלי, שנקי־שר להשקעות הגדולות, שנתחייבו מהמעבר ללינה המשפחתית, למפעל, המסרב להתאושש, ולחיים שלא לפי היכולת והחשבון — הם קמו ועשו מעשה.

היכולת לעשות בלי פאניקה ומבלי לקטר (מעל המידה ההכרחית) — זו הגאווה החדשה. ואין זה מן הדברים הפשוטים. גם בקיבוץ של 600 חברים, להכניס 200 חברות לתורנות ערב בבית־ההארחה ו„תדירות של פעם בשלושה חודשים לפעם בשבועיים". יש גאווה על קבוצת החברות הצעירות, עשר במספר, ובהן גם בנות ארבעים (!), שהתנדבה (כמעט) לעבודה בבית־ההארחה (חדרניות — עוד לא, שעם השנים נהפך ל„שטח פרטי" של בנות חצור הגלילית ומתנדבות סקנדינביה.

יש גאווה באיילת על כי בשבתות בית־ההארחה מאוייש ב־90 אחוז על־ידי חברים, וכי הצליחו לצמצם את העבודה השכירה, במקום פרובלמטי זה, למחצית. ויש גאווה על חבורה גדולה של צעירים. ולא רק צעירים, שהתנדבה להחליף עבודה שכירה במפעל, ודווקא בעבודות „המלוכלכות".

אך עיקר הגאווה קשורה לעובדה, שלא נאלצו לכפות ולחייב ולאיים ולהתחנן. גם לא להבטיח מעל ומתחת לשולחן. גם מפני שמלכד מודעות למצב — אין מה להציע.

עוד שבוע ועוד שיחה ועוד מזכירות ועוד פגישה וזה עבר. עשרות חברים קמו והלכו למקומות עבודה, שם הם הכי דרושים. מקומות, שמזה שנים כבר לא מצויים בהם חברים, אוכלסו לחצי שנה, לשנה, ליותר. האחד שכנע את חברו להצטרף וצוותים ספונטניים קמו.

איילת־השחר, אומרים כאן, תצא מהמשבר מחוזקת משהיתה.

הסיוט: כפר של מוז'יקים

במסגרת פעילויות שנת היובל עלה בין אנשי

להביט במראה של שנות 2000

נכדיהם ונניהם של ה'אריסים', שעבדו אצל איכרי ראש־פינה, קשוחים לא פחות. אך גם, ובעיקר, אופטימיים. הסיסמה: מודעות למצב. איילת־השחר, אומרים בקיבוץ החוגג 70 שנה להיווסדו, תצא מהמשבר מחוזקת משהיתה

הקולנוע המקומיים הרעיון ליצור סרט. וכדי ליצור סרט צריך לראות את איילת, כפי שהיא משתקפת בעיני החברים: מה הרקע, מה טוב, מה יפה, מה כואב, מי אנחנו, מה המשאלות? איך ייראה העתיד?

בסדרת הסדנאות, או חוגי דיון, „איילת בשנות ה־2000", נעשה ניסיון קצת יוצא־דופן להמריא מעבר לכאן ולעכשיו על כנפי הדמיון ולצייר את העתיד. תרגיל אינטלקטואלי, אקסטרפולציה של המגמות, התהליכים והכיוונים, להביט במראה של שנות ה־2000. בחוג כזה היינו גם אנחנו. 70 שנה לאיילת־השחר — דו"ח משנת 2000:

אביבה אופז (מורה לספרות): אני תוהה, האם הכוונה להביע את משאלותינו, חרדותינו, או אולי סיוטינו... האם מתוך ראייה ריאליסטית, או מה שאנחנו היינו רוצים שיהיה?

רות גפן (61, מורה לספרות ילדים), מנחת הדיון: אנחנו אמורים לנסות לצייר כאן תמונה, שבה אנחנו נראה, איך ייראה הבית הזה בעוד 15, או 20 שנה. הייתי רוצה, בהקשר לשאלתה של אביבה, שההתייחסות תהיה גם לריאליה וגם לחלום כאחד.

זהר בר־נץ (49, עובד מטעים): די כפליא אותי להתייחס לשנת 2000 כדבר כל־כך עתידי. מבחינה אישית זה אכן נראה רחוק, ואני רואה את עצמי מתקרב לגיל 70... אבל בחיי קיבוץ...

אם נביט ב־15 השנים שחלפו, הדבר היחיד המשמעותי באיילת היה המעבר ללינה המשפחתית. וכתוצאה מהמעבר בנייה גדולה, אבל לא מי יודע מה. אמנם הוספנו חדר, אבל אנחנו עדיין רחוקים, בהשוואה למושבים ולמשפחה בעיר. מבחינת הצורה החיצונית, איילת היתה תמיד יפה ומטופחת ואין אני רואה את עצמנו מקימים איזה גן פסלים ערנריווי, או איזה מבנה מתומנטלי, או רכבת כבלים.

השינוי יכול להיות בכיוון החברתי. יתכן, שנחליט, שאיילת לא תהיה יותר קיבוץ ותעבור למשהו דומה למושב שיתופי. אבל גם אז אינני מאמין, שנתחיל לשלם משכורות תמורת עבודה. זה לא יהיה באיילת, לא בעוד 15 וגם לא בעוד 20 השנים הבאות.

אני רואה שינוי בנושא העבודה. המשבר הכלכלי והקטנת העבודה השכירה יגרמו לענפים להיות יותר קטנים בהיקף, יותר בינוניים, עם גידולים מבוכנים.

שינוי יותר קיצוני יהיה בתיעוש באשכול של המשק, רוב האוכלוסיה, בניגוד להיום, תעבוד בתעשייה. לשינוי הזה יש להיערך, בשטח החינוכי, בשיטות הארגון. אינני צופה שינויים מרחיקים. גם אם, לדוגמה, נשלם בעד החשמל שנצרוך, זה לא יהיה שינוי מהותי. גם אם ישימו בינינו. זה עוד לא תשלום בעד עבודה, זה לא משכורת. איילת לא תהפוך, בזה

אני בטוח, לכפר של איכרים כפי שהופצו הרבה כיבבים. וזה קשור לתרבות החיים שלנו. בחוג הקודם דיברו על תרבות אחרת, שהתרבות המקורית תיעלם. זה פשוט תלוי בנו. איילת יודעה כיוצרת גדולה של תרבות עצמית. זה תלוי רק בנו. אם היא תמשיך.

מדברים על המיסה ימי קבורה. אני לא מאמין בזה. אנחנו לא נהיה, גם בעוד עשרים שנה, שכירים אצל מישהו. יתכן, שבחורות יעבדו המיסה ימים ואחד בבית... היפה, במצב הכלכלי אני צופה, שנעבוד יותר. אולי עשר שעות ביום.

אביבה: גם אני לא רואה, שאיילת תעביר בתפכים ודנאטיים. לא ב־15 השנים הבאות וגם לא

(המשך בעמוד הבא)

עמירם כהן

בית כפר־הנשיא

מברך את

איילת־השחר

ביום חגה

קיבוץ שמיר

מברך את

איילת־השחר — ראשונים

במלאת שבעים

לקיבוץ

איילת־השחר

ביום חגו

ברכת ידידים נאמנה

מחברי קיבוץ עמיר

להביט במראה

(המשך מעמוד קודם)

אני בטוח, שדבר אחד בלתי ניתן לשינוי או ל„השוואה": השוויון המלא, הבעלות של כלל החברים על המשק. זה ערך, שאינו ניתן לחלוקה. זה אולי טריוויאלי. אבל עניין מרכזי. מזה אי־אפשר לנשל אותי וזה נכס עצום בתחושת השוויון שלי.

להישמר מרדידות

הדבר הפרובלמטי — מה יקרה אחר כך, מעבר לזה. ושוב, אם הכל מותנה, מה נעשה אנחנו, כדי לשמור על הקיבוצניקיות של הקיבוץ. הכל תלוי איזו שיגרת חינוך, איזו השכלה ניתן וכמה.

כבר היום אנחנו עושים את זה חלקית, וייתכן שבעתיד נגיע להיות חברה הנקראת מריטוקרטיה (חברה מושכלת). אני חושב, שצריך לעשות את זה הרבה יותר. כדי להגיע לחברה מריטוקרטית, בנוסף ללימודים מוקדמים בכל התחומים, לא רק בנושאים טכנולוגיים — צריך לשאוף להקנות לימודים מאוחרים למירב החברים. לימודים חלקיים או מלאים, לימודי יום, או חוגי ערב. זה יבטיח וישמר את היצירה הקיבוצית ואת איילת־השחר מפני הרדידות.

כל קהילה קטנה לא שיתופית, קל וחומר שיתופית, יש בה תהליכים דינמיים ספונטניים, שמובילים לרדידות. זהו חוק ביחידה חברתית קטנה, על אחת כמה וכמה, אם היא שוויונית. בקלות היא עלולה ליפול לרדידות ולחוסר יצירתיות. אינני אומר, שהיא תהיה כך, ואינני אומר, שיש סימנים באיילת. אבל אנחנו יכולים לכוון לכיוון ההפוך על ידי השכלה למירב האוכלוסיה.

אי־אפשר ללא התייחסות למה שקוראים בעיית החברה. משך הזמן שהחברה עוברת בחינוך הולך ומתקצר. בעבר, באיילת, היא התחילה בגיל 20 וסיימה ב־50. היום הן מתחילות בגיל 23 ומסיימות ב־35־40. תכנון נכון של השכלה ומקצועות מספקים לחברות יכולים לשנות באופן ברור את כל המבנה החברתי־אידיאולוגי של הקיבוץ לטובה.

לבסוף, עניין הקיצוב והתקציב והחשמל כסמל, אולי.

מאז שאני זוכר את הקיבוץ, זה תמיד עלה ויעלה גם להבא. הכרתי הרבה קיבוצים אחרים, וכל תחילת חורף חושבים ודנים על קיצוב של חשמל, או אנרגיה. תמיד יש רעיונות, איך לשנות את המערך הארגוני, וזה לא קשור למשבר כלכלי.

אז אפשר לתקצב כך, או אחרת, ואני שואל בעקבות זהר: היכן עוברים קווי הגבול, שמכאן ואילך איילת היא קיבוץ ומעבר להם היא לא קיבוץ? לדעתי, נקודה זו, נקודת ארכימדס אני קורא לה, היא הנוסחה האומרת, שהקיבוץ ממשיך להתקיים כל עוד אין יחס ישר בין העבודה לתמורה. כל היתר אלו שיטות ארגון.

ואם נקבל את הרעיון, שהוצג כאן על־ידי מישהו כדיונים הקודמים (תקבולים ותגמולים תמורת עבודה: תשלום (אישי) עבור כל שירות, כולל בריאות, חינוך), במציאות עתידית — אז אין קיבוץ יותר.

ואני לא אומר, שאין זה לגיטימי לדון בכך, וגם הדיון הזה מלווה אותנו כבר שבעים שנה. אנשים שהתאכזבו מחיי קיבוץ ומתיפקודו ימשיכו להעלות את הנושא, כמו שזה עלה בעבר. כי אין שיטה, שלא מצמיחה מתוכה עשבים שוטים. הקיבוץ והגורמים הנהוגות בו יכולים להזמין טפילות ועצלות וניצול של הכלל. מכל מקום, אינני צופה בעתיד את הכיוון הזה לאיילת.

שיהיה על השולחן

רות: נשאלה כאן שאלה, האם בעוד 15 שנה איילת תהיה „יותר" קיבוץ, או „פחות" קיבוץ. או תסבירו לי, מה זה פחות או יותר קיבוץ... שתהיה לי תשובה.

> את איילת־השחר הקימה קבוצת פועלים, שהסתובבה בגליל בימי מלחמת העולם הראשונה, בחיפוש עבודה אצל האיכרים.
>
> לאחר ש„הפועל־הצעיר" הקימו את דגניה, קיימו מתחריהם מ„פועלי ציון", בסוכות 1915, בתל־עדשים, אסיפה של חבריהם בצפון וקיבלו שם החלטה להקים קבוצה דומה, שתעבוד באריסות אצל איכרי הגליל.
>
> שבועות אחדים לאחר מכן, התיישבו חמישה בחורים ובחורה אחת בפונדק (חאן) מצפון לראש־פינה, קיימו שם חיי שותפות וקואופרציה וקיבלו באריסות לשנה אחת (20 אחוז מהיבול) חלק מאדמות האיכרים. לאחר שנה עזבו למטולה, וחזרו לאיילת־השחר כעבור שנתיים. אז התחילה שם המחלוקת הראשונה: האם קבוצה בדומה לדגניה, או מושב בדומה לנהלל? חסידי הקבוצה זכו, ותומכי המושב עזבו לכפר־יחזקאל ולמקומות אחרים.
>
> בין הנשארים התעוררה מחלוקת חדשה: האם קבוצה גדולה, או קטנה? כשהמדובר בגדולה, הכוונה היתה לא יותר מ־30 עד 40 חברים... הוחלט על גדולה, ומאז איילת־השחר גדלה באמת ל־600 חברים ול־1200 נפש.

אביבה: אינני חושבת, שאיילת תהיה „יותר קיבוץ", אם החשבונות הפרטיים של החברים ייסגרו לפי הוראת המזכירות או התק"ם, או אם מישהו כן ייתן, או לא ייתן, דירה שיש לו באיזה מקום.

שרוליק (שפר) אמר קודם „נקודת ארכימדס". אני לא רואה אותה בהקשר הזה. אני רואה את הדברים האלה כטכניים. יתכן קיבוץ, שיש בו חברים עם חשבונות בנק באיזה שהוא הסדר, כמו אצלנו היום (בקופת המשק) והוא „יותר קיבוץ".

כי קיבוץ לדידי הוא ביחד. ביחד היצרני, ביחד הצרכני, ביחד התרבותי, בעזרה ההדדית. זו נקודת ארכימדס שלי ל„מה זה קיבוץ". וכשאתה עומד בפני ההחלטה, האם קיבוצים עשירים יתמכו בקיבוצים במצוקה — זה „יותר קיבוץ" בשבילי ולא — אם לחבר כלשהו יש חשבון איפה־שהוא — או אין לו.

זהר: בשנים האחרונות אין אצלנו קליטה מאסיבית של משפחות. אני רואה כמשימה, אם מדובר על התניה כלומר העתיד תלי בנו — שעלינו לקלוט את עצמנו. מין קליטה פנימית, לקלוט את החברים הקשישים שמשנים מקומות עבודה, לקלוט את הבנים והנכדים. וזה אומר הרבה לימודים והשכלה. וקליטה כזו אומרת פתיחות, ופתיחות זה, בין היתר, לתת לצעירים, מיד עם חזרתם, לצאת ללימודים. יטייל בעולם, יחזור וייצא ללמוד. מה ישז ולכוון כך, שמרבית ההשכלה תהיה מיועדת לטובת רווחת הכלל. ואני מאמינה, שפתיחות זה גם לאפשר לחבר להחזיק את הבנק שלו במשק. אני לא רוצה לאלץ אותו להחזיק חשבון בחוץ, שיהיה על השולחן, ובכבוד.

רות: „יותר קיבוץ" או קיבוץ יפה זה אומר בין היתר, שאדם, שעבר למעלה מעשרים שנה עבודה אינטלקטואלית, שהיה אוצר במוזיאון והדריך בתנועה, חוזר בגיל 72 לרפת. בגיל ארבעים היה רכז הרפת והיום הוא חוזר להשלים מעגל.

ישראל שפר: „יותר קיבוץ", או קיבוץ יפה אומר, שחבורת ותיקות, שהיו גננות ומטפלות ופרשו בגילי הארבעים והחמישים והלכו לשירותים אחרים, למתפרות, למזכירויות — בגיל 70, 75 הן חוזרות לעבודה עם ילדים. מה שאנחנו קוראים כאן „מטפלת בוקר", או „סבתא מטפלת". חידשו נעורים וחידשו את נעורי הקיבוץ. החזרה הזו היא אחד הגילויים היותר יפים של החברה באיילת והחכרת, שבגיל הזהב לא רק מועילה אלא חוזרת ליצור קשר עם ילדים. מעגל שלם.

עמירם כהן

לקיבוץ איילת־השחר
ולבית ההארחה

בחגכם ה־70
שלוחות מיטב הברכות והאיחולים להמשך ההצלחה, השיגשוג והפיתוח

יתור חברה לתיירות בע"מ
תל־אביב, הירקון 96
טל' 3־240281־03

לכל חברי קיבוץ איילת־השחר
בחגכם ה־70
שפע ברכות ואיחולים לבביים
בהמשך היצירה, הפיתוח והשיגשוג

ORS
שירותי כוח אדם

החברה הבינלאומית לפתרון בעיות איוש כח אדם מקצועי

תל־אביב, ככר אתרים 125, טל' 281819, 284321־03
ירושלים, רח' אבן ישראל 5, טל' 247417־02
חיפה, רח' הרצוג 2, טל' 664002, 663703־04
באר־שבע, רח' רמב"ם 29, טל' 35634־057

לקיבוץ
איילת־השחר

ברכות לבביות
ביום חגכם
והמשך שיתוף הפעולה

פרץ דניאל
קבלן לעבודות אינסטלציה מים וביוב
תנאים מיוחדים לקיבוצים ומושבים
צפת • י. שפרינצק 169/2 • טל. 71448־069

מפעלי אילת־השחר
מתברכים במלאת שבעים שנה ראשונות לקיבוצנו

איתן
מפעלי תבניות
אילת־השחר

אילת השחר
בית הארחה

מפעל איתן מייצר תבניות לצמיגים בטכנולוגיה מתקדמת ומייצא למרבית חברות הצמיגים הגדולות בעולם. טל' 37248־069

להביט במראה

(המשך מעמוד קודם)

כחמישים. אחד הדברים היפים באיילת, ואינני בת איילת, זו הגמישות ואי־ההיצמדות לעקרונות נוקשים וההליכה הטבעית עם החיים. אחד הדברים שאני זוכרת לטובה לאיילת־השחר, וכבר עברו מאז 30 שנה, איך שקלטו אותי כאן. אני, שבאתי מ„כוחות השחור", רקע של חניכת בית"ר, ישר מסרו בידי חינוך של כיתה בלי לשאול ובלי לבדוק ועם כל הסיוע והעזרה והאמון. יחס כזה הוא סימפטומטי. לעמוס עוז יש בספר שלו „באור התכלת העזה", מסה מאוד יפה על הקיבוץ. בשורה התחתונה הוא אומר, שקיבוץ הוא המקום היפה ביותר שהוא מכיר, בגלל שהוא ידע להשתנות, ידע להפוך ממחנה לבית.

וזה מאוד מתאים לאיילת־השחר. לכן איילת לא תפסיק להיות קיבוץ, גם אם יחול בה שינוי של תקצוב העמל, כזה או אחר. כי איילת הולכת עם הדברים כל השנים, באיטיות, בלי טלטלות. יש כאן מין היזון חוזר בין העקרונות לבין החיים וזה רוחה של איילת. מה שמדאיג אותי לגבי העתיד — הפחד שלי, אם נדבר על סיוטים — זה לראות את איילת בעוד יובל שנים ככפר של מוז'יקים. שמחים בחייהם, יוצאים ביום שישי לציד ולפיקניק בשדות, יושבים ומפצחים גרעינים על המדרגות. זהו הסיוט שלי.

ללא הנהגה כריזמאטית

אם איילת תתלבש על הנושא של התרבות, של יצירת מקומות עבודה מספקים, שיהוו אתגר לא רק ארגוני, אלא גם אינטלקטואלי — איילת תישאר כפר, אבל כפר עם רוח ותרבות וחברה לומדת. כפר, שלא נשאר בו רק חדר־האכילה כסמל השותפות. יש לי תחושה, לצערי, שיש יסוד לסיוט שלי. כי אנחנו בפיגור בכל מה שנוגע לרמת ההשכלה הממוצעת של החברים. אין לנו מספיק מקומות עבודה מושכים. אין לנו תעשייה שיורשת תחכום. יש איזו שהיא משיכה כלפי מטה ואני רואה את זאת, כמורה, דרך הילדים. נער שעובד על טרקטור בכוחנה הוא מלך העולם. וכבר אין לו צורך להוציא את תעודת הבגרות המינימלית. והבית לא מאוד מתרגש מזה, זה מפחיד אותי.

רות גפן: אני בהחלט רואה את איילת כמעט בלתי משתנה. אביבה דיברה על סיוט, אני לא בטוחה שאני שותפה לו. אחת ההפתעות שלי השנה הוא הסיפור של חוגי ההשכלה לחברים. זו היתה הפתעה מאוד משמחת. קבוצת חברים, שיש להם מקצועות, או כשרונות, התגייסה לתרום לאחרים. גיליתי שחברי איילת מסוגלים לתרום בכל־כך הרבה נושאים ותחומים. בחוג שלי (לספרות ילדים) מצאתי עניין ושותפות. שזה משהו מרהיב. שמעתי, שבחוגים אחרים זה דומה, והכל בכוחות עצמיים (כ־40 חברים מלמדים ומדריכים ליותר מ־200 חברים). המשבר הכלכלי יצר גם משהו חיובי; גילינו שאנחנו יכולים לבד. במסגרת תפקידי אני בודקת, מה נעשה בתחום הזה של חינוך מבוגרים בקיבוצים אחרים. קיבוצים שיש להם תרמיות. ברוך השם. ואני מוכרחה לומר, שלאחר הבדיקה הזו הרגשתי גאוות יחידה.

יש לאיילת, אני בטוחה, יכולת להטמיע את השינויים הטכנולוגיים והתרבותיים וללמוד ולהתקדם. אולי אני כבר לא אזכה לראות את זה. פעם היינו צעירים ויפים וטיפסנו על ג'בלאות, והיום יש לי „רכב דור הפלמ"ח" (קלנועי), דבר שלפני כמה שנים לא הייתי מאמינה שיהיה לי. אני ניתכוונת לזה, שפותרים בעיות. באיילת אף פעם לא היתה מהפכה, אך תמיד פתרנו בעיות. יש לנו כוח חיות מאוד מעניין. אולי זה נובע מזה, שמעולם באיילת לא היתה הנהגה כריזמאטית במובן המקובל. אני חשה בכוח פנימי, בחיות, בחברות בין האנשים, שאינני מאמינה שייפגעו, או ישתנו מי יודע מה. גם בעוד עשרים שנה נישאר קיבוץ. השאלה, כמובן — איזה קיבוץ.

רחל לביא (מזכירה טכנית): אני חושבת, שאילולא מצבנו הכלכלי, לא היינו נכנסים פה לדיון על מוני חשמל ועל קיצוב, ולא היינו נכנסים בכלל לדברים קטנים בהשוואה למפעל הגדול הנקרא קיבוץ. אני בטוחה, שכשנתאושש, כל הנושאים הללו ירדו מסדר היום ואיילת תחזור להיות מה שהיתה במשך 70 השנים האחרונות.

איילת זו חברה חסינה, שהוכיחה את עצמה והראיה: הקיבוץ הגדול והמפותח. אני לא שותפה לחרדות על דמות החבר מבחינת ההשכלה. בעבר, כשמישהו רצה לצאת ללימודים, בדקו קודם כל, אם מגיע לו, היום יותר מתחשבים גם ברצון וגם בצרכים. להיפך, מאוד מעודדים. לי אין חששות, איך תיראה איילת בשנת 2000.

אלי מזור (טכנאי במפעל): השינוי הגדול ביותר שיכול לקרות לנו, וחייב לקרות לנו, זהו מהפך תעסוקתי־כלכלי. אם איילת־השחר תרצה להמשיך להתקיים, עליה לחדור בצורה מאסיבית לתחום התעשייה. אך אם יש מישהו שחושב, שנלך לתעשייה עתירת ידע — הוא משלה את עצמו. אני לא צופה, שאיילת תלך בדרך אחרת מזו שהלכו מרבית הקיבוצים בארץ. מפעלים עתירי ידע, מבחינת המיכון, אך לא מבחינת המוצר, וזה הבדל משמעותי. יהיו מפעלים עם אוטומציה, השואפת ל־100 אחוז, עם גרעין עובדים קטן של מהנדסים וטכנאים, וכל היתר יצטרכו לעבוד עבודת כפיים. לארוז את המוצרים, להגיש חומרי גלם למכונות, לטפל באחזקה ובניקוי. אז אנחנו חייבים להרחיב

איילת־השחר 1088. „אחד הדברים היפים באיילת זו הגמישות, או ההיצמדות לעקרונות נוקשים, ההליכה הטבעית עם החיים". אביבה אוסז.

לקיבוץ איילת־השחר
ברכת
חברי
קיבוץ מיצר
לחגכם ה־70

לאיילת־השחר בת ה־70
שאו ברכת ראשונים
מועצה איזורית הגליל העליון
החברה לפיתוח הגליל
משקי הגליל העליון

במלאת 70 שנה
לאיילת־השחר
ברכות לבביות
לקיבוץ ולבית־ההארחה
EGGED TOURS
אגד תיור

לחברי קיבוץ
איילת־השחר
בחגכם ה־70
ברכת חברים
להמשך היצירה
הפיתוח וההישגים
תנובה
ת.ד. 7083 תל־אביב

לקיבוץ איילת־השחר
בחגו
ברכה חמה
גוזלן אלכס
מעבדת שיניים
חיפה, רח' הרצל 55
טל. 640337, 04־669478

לקיבוץ איילת־השחר
בחגו ה־70
קבלו את מיטב הברכות
ואיחולים להצלחה
אור הצפון בע"מ
חשמלאות רכב • שרותי שדה
לטרקטורים ולכל ציוד מכני כבד •
מחלקה לאביזרי רכב
קרית־שמונה, אזור התעשיה, טל. 069־49544

לקיבוץ איילת־השחר
ולבית ההארחה
בחגכם ה־70
עלו והצליחו ויישר כח
דיזנהויז
שרותי תיירות ונסיעות בע"מ
ת.ד. 3415 תל־אביב 61033
טל' 03־652140

לקיבוץ איילת־השחר
בחג ה־70
שלוחות מיטב הברכות
נ. פלדמן ובנו בע"מ
חברה למיכון חקלאי
34 דגמים שונים של טרקטורים FIAT בשרות החקלאות וכן ציוד חקלאי לכל עבודות המשק. ציוד לעבודות עפר. מנועי דיזל ומלגזות
חיפה, רח' יפו 137, טלפון: 520265 (4 קווים)
תל־אביב, רח' גיבורי ישראל 121, טל. 8־03־259177

לקיבוץ איילת־השחר
בחגו ה־70
ברכות לבביות ואיחולים להמשך והצלחה
אגרונית בע"מ
(אגרו – תעש 1981)
שיווק וייצור כלור חומצות ודטרגנטים
בכל הריכוזים ובכל האריזות
תנאים מיוחדים להתישבות העובדת
מפרץ חיפה, רח' השיש 16 • טל' 04־720135

לחברי קיבוץ איילת־השחר
בחגכם ה־70
מיטב הברכות והאיחולים
עץ הזית
יצרני שמנים, סבונים ודטרגנטים
פתח־תקוה, קרית־אריה, ת.ד. 193, טל 9227171

לחברי קיבוץ איילת־השחר
בחגכם ה־70
שפע ברכות ואיחולים
אחים
מריומה בע"מ
מסגרות רכב • מוסמך לשלדות • הרכבת טווסלוקים • ייצור טיולויות • ייצור ארגזים • ייצור מיכלים
רמלה • לילינבלום 2 • ת.ד. 97 רמלה
טל' 242860 • 08־242939

הנני מצטרף לברכות
האיחולים הלבביים
לנחשון ההתיישבות השיתופית בגליל העליון
איילת־השחר
✦
מרדכי קלינגר
צפת

לעודד
ולכל הצוות בבית ההארחה
ולקיבוץ איילת־השחר
ביום חגכם
ברכותינו להמשך פורה ומשגשג
מבית טיולי הגליל
טבריה • ירושלים • תל־אביב
חיפה • אילת

לקיבוץ איילת־השחר
בחגו ה־70
מיטב הברכות
מיכון וציוד חקלאי אמנון אהרונוב
ציוד לגן • מסורי שרשרת • מרססים ועוד
שירות חלקי חילוף במקום
חדרה, רח' הנשיא 25 • טל. 063־32667

לקיבוץ איילת־השחר ומפעלו „איתן"
בחגכם ה־70
מיטב הברכות והאיחולים
סאילאב
מעבדות כימיות בע"מ
אזור התעשיה הצפוני • ת.ד. 766 אשדוד
טל 055־25773

לחברי קיבוץ איילת־השחר
בחגכם ה־70 שפע ברכות, חן ויופי
עזרא כדיר — חומרי קוסמטיקה
תל־אביב, בזל 36 (בחצר) טל 464531 - 463696

לקיבוץ איילת־השחר
בחגו ה־70
ברכות להמשך והצלחה
פינגולד ס. ובנו בע"מ
כלים • פלדות מטוגנות ומלדיות
קונסטרוקציות מכל הסוגים
מפרץ חיפה, רח' שנקר 9 • טל 723246, 04־725191

לקיבוץ איילת־השחר
בחגו ה־70
שלוחות מיטב ברכותי
ישראל פרימור בע"מ
המבחר הגדול והמגוון ביותר
עם השירות הנאמן
חיפה רח' הנמל 59, טל. 04־662074, בבית 04־244170

לקיבוץ איילת־השחר
בחגו
שלוחות מיטב הברכות
„הירק"
סיטונאי ירקות ופירות
שירות מיוחד לקיבוצים ומושבים
טבריה, השוק החדש, טל. 90332, 067־20540

פז־גז צפת
אכויגז סוכנויות בע"מ
צפת, רח' ירושלים 40
טל. 069־74449
מברכים את
קיבוץ איילת־השחר
בהמשך שגשוג ופריחה
במלאת 70 שנה ליסודו
המשך שיתוף פעולה
ממשפחת מוסקוביץ
ועובדי החברה

לקיבוץ איילת־השחר
בחגו ה־70
קבלו את מיטב ברכותי
האחים מימון
מסגרות כללית
תנאים מיוחדים לקיבוצים ומושבים
חצור הגלילית, אזור התעשיה, טל. 069־35807

לקיבוץ איילת־השחר
בחגו ה־70 שלוחות מיטב הברכות
מודר ניסים
קבלן צבע ועבודות זגגות
ביצוע עבודות לקיבוצים ומושבים
חצור הגלילית אצטרום 147 טל 069־35167

לקיבוץ איילת־השחר
ולבית ההארחה
בחג ה־70 לייסודכם
מיטב הברכות
חלבי ענתר
באזור הכרמל
ספק מוכר של התנועה הקיבוצית
דלית־אל־כרמל 1/7 טל. 04־223537